

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temel Eğitim Anabilim Dalı
Sınıf Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**VELİLERİN SAHİP OLDUKLARI EBEVEYN TUTUMLARININ ÖĞRETMEN,
ÖĞRENCİ VE SINIFA YANSIMALARININ İNCELEMESİ**

Büşra SARI
ORCID: 0000-0002-8484-3958

Danışman
Prof. Dr. Sabahattin ÇİFTÇİ
ORCID: 0000-0002-5437-9867

Konya – 2022

TEŞEKKÜR

Lisans ve lisansüstü eğitim hayatım boyunca desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, bilimsel araştırmalar yapmam için beni destekleyen ve cesaretlendiren, kendimi her alanda geliştirmem için beni sürekli teşvik eden, öğrencisi olmaktan onur duyduğum yolumu aydınlatan Değerli Hocam ve Danışmanım Prof. Dr. Sabahattin ÇİFTÇİ 'ye en içten teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma sürecinde değerli görüşleri ve önerilerinden yararlandığım kıymetli hocam Prof. Dr. Ahmet SABAN'a katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca desteklerini hiçbir zaman benden esirgemeyen değerli arkadaşlarım Arş.Gör. Merve TEMEL ve Ethem GÜRHAN'a çok teşekkür ederim.

Lise sıralarından bugüne kadar her zaman desteğini hissettiğim ve hep yanımda duran sevgili arkadaşım Göksu Öz'e çok teşekkür ederim.

Yaşamım boyunca beni her zaman güler yüzüyle destekleyen, cesaretlendiren ve bugünlere gelmemde büyük emeği olan kıymetli annem Fatma SARI'ya, sevgi ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen canım kardeşim Onur SARI'ya çok teşekkür ederim.

Araştırmamın veri toplama kısmında uygulama yaptığım okullardaki idareci ve öğretmenlere, teşekkürü bir borç bilirim.

Büşra SARI
KONYA 2022

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TEZ ÇALIŞMASI ORIJİNALLİK RAPORU	v
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	vi
KISALTMALAR.....	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT.....	ix
1 GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	4
1.2. Araştırmanın Amacı.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Sayıtlılar	6
1.5. Sınırlılıklar.....	6
2 ALANYAZIN.....	7
2.1 Ebeveyn Tutumu	7
2.2 Ebeveyn Tutumlarının Sınıflandırılması	7
2.2.1 Otoriter-Baskıcı Tutumu.....	7
2.2.2 Demokratik -Yetkili Tutum	8
2.2.3 Serbest (İzin Verici) -Gevşek ve Aşırı Hoşgörülü Tutum.....	9
2.2.4 İlgisiz- İhmalkâr Tutum.....	9
2.2.5 Dengesiz Kararsız Tutum	9
2.2.6 Aşırı Koruyucu Tutum	10
2.3 Ebeveyn Tutumlarını Etkileyen Faktörler.....	10
2.3.1 Ailenin Sosyoekonomik Özellikleri.....	11
2.3.2 Ebeveynlerin Yetiştiriliş Tarzları.....	11
2.3.3 Ebeveynlerin Çocuk Gelişimine İlişkin Bilgi Düzeyleri.....	12
2.3.4 Çocukların Mizaç Özellikleri.....	13
2.4. Ailenin Eğitimdeki Yeri	14
2.5 İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	19
2.5.1 Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	19
2.5.2 Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	22
3 YÖNTEM.....	24
3.1. Esinlenme Evresi	24
3.2. Araştırmanın Deseni.....	24
3.3. Çalışma Grubu	25

3.4. Veri Toplama Araç ve Teknikleri	25
3.5. Verilerin Toplanması	27
3.6. Verilerin Analizi	27
4 BULGULAR	28
4.1 Farklı Ebeveyn Tutumlarının Sınıfa Yansımalarına Göstermesine İlişkin Bulgular..	28
4.2 Karşılaştıkları Ebeveyn Tutumlarına İlişkin Bulgular	30
4.3 Otoriter Ebeveyn Tutuma Sahip Ebeveynlerin Çocuklarının Sınıf İçi Davranışlarına İlişkin Bulgular	31
4.4 Aşırı Koruyucu Ebeveyn Tutuma Sahip Ebeveynlerin Çocuklarının Sınıf İçi Davranışlarına İlişkin Bulgular	34
4.5 Demokratik Tutuma Sahip Ebeveynlerin Çocuklarının Sınıf İçi Davranışlarına İlişkin Bulgular	37
4.6 İlgisiz-İhmalkâr Tutuma Sahip Ebeveynlerin Çocuklarının Sınıf İçi Davranışlarına İlişkin Bulgular	40
4.7 Velilerde Gözlenen Farklılıklara İlişkin Bulgular	44
4.8 Sınıf Öğretmenlerinin Velilerden Beklentisine İlişkin Bulgular	46
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	50
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	50
5.2. Öneriler.....	55
KAYNAKLAR.....	56
EKLER	64
EK-1: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	64

Tez Çalışması Orijinallik Raporu

Velilerin Sahip Oldukları Ebeveyn Tutumlarının Öğretmen, Öğrenci Ve Sınıfa Yansımalarının İncelemesi başlıklı tez çalışmamın toplam **83** sayfalık kısmına ilişkin, 19/12/2022 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%25** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

19/12/2022

Büşra SARI

Prof. Dr. Sabahattin Çiftçi

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

19/12/2022

Büşra Sarı

KISALTMALAR

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

PARI (Aile hayatı ve Çocuk Yetiştirme tutum ölçeği)

WIFAM (Çocuklarda Öz Kavramı Ölçeği)

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Sınıf Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

VELİLERİN SAHİP OLDUKLARI EBEVEYN TUTUMLARININ ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ VE SINIFA YANSIMALARININ İNCELEMESİ

Büşra SARI

Bu araştırmanın amacı çocuğu ilkökula devam eden ebeveynlerin çocuğa yönelik takındığı ebeveyn tutumlarının, sınıfa yansımaları nasıldır? sorusuna cevap aramaktır. Sınıf öğretmenlerin, velilerinde görülen ebeveyn tutumlarının öğrencilerin sınıf içi davranışlarına yansımaları konusundaki görüşlerini derinlemesine incelemeyi amaçlayan bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden temel nitel araştırma olarak desenlemiştir. Araştırmanın çalışma grubu, Konya ili merkez ilçelerinde 2021-2022 eğitim-öğretim yılında özel ve devlet okulunda görev yapan 11 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmanın katılımcılarının belirlenmesinde ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcıları belirlenirken sınıf öğretmenlerinin çalışmış oldukları okulların türü, hizmet yılı (en az on beş yıl ve üzeri olması tercih edilmiştir) ve buldukları çevrenin sosyo-ekonomik yapıları bir çeşitlilik alanı olarak kabul edilerek seçilmesine dikkat edilmiştir. Çalışmada araştırmacı tarafından hazırlanan sorular, iki uzman sınıf öğretmeni ve iki eğitim bilimi uzmanına gösterilmiştir. Araştırmacı tarafından yeniden düzenlenen yarı yapılandırılmış “Çocuğu İlkokula Devam Eden Ebeveynlerin Çocuğa Yönelik Takındığı Ebeveyn Tutumların, Çocuk ve Sınıf Öğretmenlerine Yansımaları Araştırmasına İlişkin Kullanılan Öğretmen Görüşme Formu” kullanılmıştır. Elde edilen veriler tematik analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Bulgular ışığında katılımcı sınıf öğretmenleri, demokratik ebeveyn tutumunda yetişen öğrencilerin olumlu davranışlar; otoriter, ilgisiz ve koruyucu tutum gösteren velilerin öğrencilerinin ise olumsuz ve istenmedik davranışlar sergilediği sonucuna ulaşmıştır. Araştırma sonucuna göre; anne-babaların çocuk yetiştirmede takındığı tutumların çocuğun sınıf içi davranışlarına olumlu ve olumsuz yansımaları olduğu ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn Tutumları, İlkokul Öğrencileri, Sınıf Öğretmenleri

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Basic Education
Primary Education Program
Master Thesis

ANALYSIS OF THE REFLECTIONS OF HAVE PARENTAL ATTITUDES PARENTS TOWARDS TEACHERS, STUDENTS AND CLASS

Büşra SARI

The purpose of this research is to reveal how primary school parental attitudes towards the children influence the primary school student and the primary school teachers. With the aim to thoroughly examine the views of primary school teachers, on the topic of parental attitudes towards their children and their effects on the students' in-classroom behaviors, this study has applied basic qualitative research among qualitative research methods. The study group of the research consists of 11 primary school teachers working in private and public schools in the central districts of Konya Province during the academic year 2020-2021. Criterion sampling method was used to determine the study participants. While determining the study participants, attention was mostly paid, as an area of diversity, to the type of schools the primary school teachers worked in, the current year count of service (preferring minimum of fifteen years or more) and the socioeconomic status of the neighborhood in which they were located. The study questions, prepared by the researcher, were reviewed by two expert primary school teachers and two academicians. A semi-structured form titled "Teacher Interview Form Used Regarding the Study of Primary School Parental Attitudes towards Students and the Influence of these Attitudes on the Student and the Primary School Teachers" was reorganized and used by the researcher. The results were analyzed using thematic analysis method. In light of the findings, participating primary school teachers concluded that students growing up in a democratic parental attitude atmosphere displayed positive behaviors, while the students of parents with an authoritarian, disinterested and protective attitude displayed negative and undesirable behaviors. According to the study results, the attitudes of parents in raising children has been concluded to have positive and negative influences on the child's in-classroom behavior pattern.

Keywords: Parent Attitudes, Primary School Students, Primary School Teachers

BÖLÜM 1

1 GİRİŞ

Aile, çocuğun yaşamında ait olduğu ilk sosyal deneyimlerini edindiği yer olarak tanımlanmaktadır. Çocuk aile içinde aidiyetlik duygusuyla ailede kendine belli bir yer edinmeye çalışmaktadır. Aile içi yaşantılar çocuğun hayatında bütün insan ilişkilerinin gelişimini (Aslan, 2002) ve anne-babanın çocukla olan etkileşimi, aynı zamanda çocuğun ailedeki yerini belirlemektedir. Çocuğa yöneltilen davranış ve ona karşı takınılan tavır ilk yaşantıların örülmesinde büyük önem taşımaktadır (Yavuzer, 1984). Ebeveynler çocuk yetiştirmede takındıkları roller aracılığıyla çocuklarını yetişkinlere dönüştürmekte ve şekillendirmektedir (Baumrind, 1971). Çocuk ailesinin, kendisine karşı gösterdiği tutum ve davranışları gözlemleyerek onları taklit etme ve özenme eğilimi göstermektedir. Bu gözlemler neticesinde öğrendiklerini biçimlendirip kendi benlik algısını ve kişiliğini oluşturmaya başlamaktadır (Aksoy, Kılıç ve Kahraman, 2009; Aydoğdu ve Dilekman, 2016; Birgin, 2012; Sezer ve Oğuz, 2010; Üredi ve Erden, 2009). Bu bağlamda ebeveynin davranışları sevilen, saygı duyulan ve çocuğun doğasına uygun özelliklere sahip olması bireyin ilerleyen yaşamını etkilemektedir (Üredi ve Erden, 2009).

Anne-baba ve çocuk ilişkisinin temelinde anne babanın tutumları yer almaktadır. Alan yazın incelendiğinde bugüne kadar ebeveynlerin çocuklara olan tutum ve davranışları çeşitli sınıflamalar altında toplanmıştır. Baumrind; otoriter, demokrat ve izin verici olmak üzere üç çocuk yetiştirme tarzından söz etmektedir. Maccoby ve Martin ise Baumrind'in üç çocuk yetiştirme tarzına dördüncüsünü ekleyerek (ilgisiz-ihmkâr ebeveynlik) dört kategoride toplamaktadır (Şirin, 2019). Yavuzer (2014) ise çocuk yetiştirmede takınılan tutumları baskıcı-otoriter tutum, destekleyici-yetkili ve güvenilir tutum, gevşek tutum, aşırı korumacı tutum, tutarsız ve kararsız tutum olarak sınıflandırmaktadır. Araştırmada bu sınıflandırmalardan yola çıkarak ebeveyn tutumları altı başlık altında incelenmiştir. 1. Otoriter -Baskıcı Tutum; otoriter ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumu katı kurallar üzerine kuruludur. Çocuğa hiçbir açıklama ve sorgulama fırsatı vermeden kendilerine tam itaat etmelerini beklemektedirler. Çocukların fikirleri aileleri tarafından önemsenmez. Bu nedenle aileler çocuklarıyla olan ilişkilerinde iletişim kanalları kapalıdır ve çocuklarının özerkliklerini kısıtlayıcı bir rol üstlenmektedirler (Hoskins, 2014). 2. Serbest -Gevşek

ve Aşırı Hoşgörülü Tutum; bu tutumu benimseyen anne babalar çocuğuna karşı cezalandırıcı olmayan, izin verici ve kabul edici olarak tanımlanır (Baumrind,1999). Bu tür tutumun en önemli özelliği ebeveynlerin çocuğun yaptıklarına hiç müdahale etmemeleridir. Çocuğun yaptığı her davranış aile tarafından hoş karşılanır ve çocuk hiçbir şekilde denetim altında değildir. Bu yüzden de bu tutumu benimseyen ebeveynlerin çocuklarıyla olan iletişimi çok zayıf olmaktadır (Mansager ve Volk, 2004, s:7 akt; Durmuş, 2006). 3. İlgisiz- İhmalkâr Tutum; bu tür tutumu benimseyen anne babalar çocuklarına karşı ilgisiz davranmakta, onları denetleme ve sınırlama ihtiyacı hissetmemektedirler. Ebeveynler çoğunlukla aile olmanın verdiği sorumluluğu sadece çocuklarının maddi ihtiyaçlarını karşılamaktan geçtiğini ve çocuklarının duygusal ihtiyaçlarını görmezden gelerek çocuklarına karşı ilgisiz bir tutum sergilemektedirler (Yılmaz, 2000). 4. Dengesiz-Kararsız Tutum; bu tutumda anne-babalarda, çocuklarının yanında birbirlerini eşleştirme ve gelişen durumlar karşısında ebeveynlerden birinin olumlu diğerinin olumsuz bir tutum sergilemesi ya da ebeveynlerden birinin çocuğunu kayırması davranışı görülmektedir (Candemir, 2000). Çocuk eğitiminde kararsızlık tutumu sergileyen anne babalar çocuklarını ikilemde bıraktığından bu durumun çocukların kişilik gelişimini olumsuz yönde etkilediği görülmüştür. 5. Aşırı Koruyucu Tutum; Ebeveynler çocuklarına karşı aşırı müdahaleci ve himayeci bir tutum sergilerler. Çocuğun duygu ve düşünceleri hiçe sayarak kararlar ebeveynler tarafından alınır (Yıldız, 2004). Anne babalar çocukları için her türlü fedakârlığı göstermekten çekinmezler. Dolayısıyla bu tutumda yetişen çocukların en belirgin özelliği öğrenilmiş çaresizlik ve yenilgiyi baştan kabul etme durumu olarak ortaya çıkmaktadır (Kaya, Bozaslan, ve Genç, 2012). 6. Demokratik -Yetkili Tutum; ebeveyn tutumları içerisinde araştırmacılar tarafından en kabul görülen, çocuklarına koşulsuz sevgi ve saygı gösteren ebeveyn tutumudur. Bu tutumda yetiştirilen çocuk her durumda sevildiğini ve ailesi tarafından desteklendiğini hisseder (Goodall, 2013). Çocuğun içinde bulunduğu dönemin gelişim özellikleri, istek ve beklentileri göz önüne alınarak kurallar konulur. Bu kurallar ebeveynler tarafından çocuklara açıklanır. Çocuğa davranışlarının neticesinde karşılaşılabileceği durumlar aktarılır. Böylece davranışın sorumluluğu çocuk kontrolüne bırakılır. Çocuk kuralları açıkça sorgulayabilme ve tartışma yetkisine sahiptir (Yıldız, 2004).

Anne-babanın çocuğa karşı olan tutumlarının şekillenmesinde çocuğun aileyle kurduğu duygusal bağın yanı sıra ailenin içinde bulunduğu sosyoekonomik düzey, yaşadığı çevre, aile üyelerinin eğitim düzeyi, çocuğun istenen ve beklenen bir çocuk

olması gibi çeşitli çevresel faktörlerin de çocuğun gelişimini şekillendirmede son derece etkilidir (Aslan, 2002; Balat, 2007; Fan ve Chen, 2001). Çocuk yetiştirilmesi konusunda bir diğer çevresel etmen de anne-babaların içinde bulunduğu kültürdür. Anne babalar içinde bulunduğu kültürel ortamı çocuklara karşı sergiledikleri tutumlara yansıtılmaktadırlar (Şahin ve Özyürek, 2008; Şirin, 2019). Çocuk yetiştirmedeki amaç çocukların hayatta başarılı olmak için ihtiyaç duydukları kritik beceriler olarak kabul edilirse, kültürden kültüre de değişeceğini kabul etmek gerekmektedir (Şirin, 2019).

Ayrıca yapılan araştırmalarda çocuğun ailede başlayan eğitim sürecinin, bireyin okula başlamasıyla aile, öğretmen ve toplum arasında ortaklaşa yürütülmesi gerekliliği vurgulanmaktadır (Keith, Keith, Troutman, Bickley, Trivette ve Singh, 1993 akt; Kocayörük, 2016).

Bireyin gelecekteki yaşamında belirleyici bir role sahip etkenlerden biri de eğitim aldığı kurumdur. Bu nedenle okulun geliştirilmesi ve tüm ilgililerin eğitim sürecine katılması gerekir. Eğitim süreci boyunca okul-aile iş birliğinin her aşamada birlikte hareket etmesinin, okulun amaçlarına ulaşmasına ve öğrenci davranışlarına olumlu yansımaları olacaktır. Özellikle ilköğretim kademesinde sağlıklı bir etkileşim ve iş birliğinin oluşturulması, çocuğun gelecekteki yaşantısında yordayıcı olması bakımından çok büyük önem taşımaktadır (Gökçe, 2000). Ayrıca Türk Eğitim Sistemi içinde de bu ihtiyaç göz önünde bulundurulmuş ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda okul aile iş birliğine "eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak için okul aile arasında iş birliği sağlanır" maddesiyle yer verilmiştir. Okul ve aile arasındaki dinamikliği sağlamada Calderhead (1997) öğretmenin rolünü, "Öğrencileriyle bütünleşerek onların hissettiklerini anlaması, eğitim ortamını düzenlemesi, meslektaşları ve ebeveynler ile sürekli iş birliği içinde olması gerekir." şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen ve aile arasındaki iş birliği öğrencinin okula gelme istekliliğini de etkilemektedir. Bu nedenle öğretmenin aileyle kurduğu iletişim ve iş birliğinin sağlam temeller üzerine kurulması öğrenciyi okul hayatında başarılı kılmaktadır. Ancak öğretmen ile aile arasındaki bu etkileşimin zayıf olduğu ve öğretmenle ailenin bazı problemler yaşadığı durumlarda çocuğa yansımalarının olumsuz olduğu görülmektedir (Ekinci, 2019).

1.1. Problem Durumu

Bu çalışmanın problem cümlesi, çocuğu ilkokula devam eden ebeveynlerin çocuğa yönelik takındığı ebeveyn tutumlarının, çocuk ve sınıf öğretmenlerine yansımaları nasıldır?

Alt Problemler

1. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre ebeveyn tutumlarının çocukların sınıf içi davranışlarına olan yansımaları nelerdir?
2. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre baskıcı-otoriter ebeveyn tutuma sahip velilerin özellikleri nelerdir?
3. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre koruyucu ebeveyn tutuma sahip velilerin özellikleri nelerdir?
4. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre demokratik ebeveyn tutuma sahip velilerin özellikleri nelerdir?
5. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre ilgisiz ebeveyn tutuma sahip velilerin özellikleri nelerdir?
6. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre baskıcı-otoriter ebeveyn tutuma sahip velilerin çocuklarında görülen davranışlar nelerdir?
7. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre koruyucu ebeveyn tutuma sahip velilerin çocuklarında görülen davranışlar nelerdir?
8. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre demokratik ebeveyn tutuma sahip velilerin çocuklarında görülen davranışlar nelerdir?
9. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre ilgisiz ebeveyn tutuma sahip velilerin çocuklarında görülen davranışlar nelerdir?
10. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre, sınıf öğretmenleri en çok hangi ebeveyn tutuma sahip ebeveynlerle problem yaşamaktadırlar. Yaşadıkları problemler nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı çeşitli ebeveyn tutumlarının, özel ve devlet okullarının ilköğretim kademesinde öğrenim gören öğrencilerin davranışlarına nasıl yansıdığını sınıf öğretmenlerin görüşlerinden faydalanarak ortaya koymaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Çocuğun ilk duygusal ve sosyal deneyimlerinin yaşandığı ailede, ebeveynlerin çocuklara kazandırdığı tutum ve davranışlar onların kişilik gelişiminde temel oluşturur. Anne babaların çocuğa gösterdiği davranış ve çocuk yetiştirme tutumları bireyin ön yaşantılarının oluşturmasında önemli bir yere sahiptir. Alanda yapılan araştırmalar, çocuğun istenilen davranışlar geliştirmesinde ailenin takınmış olduğu tutumların diğer etmenlerden çok daha fazla etkiye sahip olduğunu göstermektedir (Yavuzer, 1987). Olumlu anne-baba tutumlarıyla yetişen çocuklar, sosyal yaşantısında girişken, insan ilişkilerinde başarılı, aktif ve öz güveni yüksek birey olmaktadır. Ayrıca çocuk bir birey olduğunun farkındadır ve duygularını günlük hayatında rahatlıkla kontrol etmektedir. Olumsuz anne-baba tutumuyla yetişen çocuklar ise genel anlamda hayatta daha içe dönük, karamsar ve özgüvensiz bireyler olmaktadır. Bu durum bazı çocuklarda ailesi dışındaki diğer insanlara güvensiz tutum davranışı oluştururken bazı çocuklarda ise ailesine karşı güvensiz bir tutum davranışını ortaya çıkarabilmektedir.

Bireyin aile ortamından dış dünyaya adım attığı ilk basamaklardan biri ilköğretime başlamasıyla gerçekleşir. Dolayısıyla ilköğretim süreci kişinin hayatında kritik bir rol oynamakta ve önemi herkes tarafından bilinip kabul görmektedir. İlköğretimin amacı eğitim-öğretim yaşantısını çocuğa genel amaçlar ve temel ilkeler doğrultusunda kazandırmaktır. Bu amaçların yanında çocuğun hayat boyu sürececek olan eğitiminin temelleri de burada atılmaktadır. Çocuğun ilköğretim süreciyle birlikte çocukta var olan birikim yoğun bir biçimde şekillenerek çocukta kişilik ve bireyselleşme algısını oluşturmaya başlamaktadır. Bedensel, zihinsel, sosyal açılarından öğrenme ve gelişme gösteren çocukların eğitim öğretim sayesinde gelecek yaşantılarına dair nasıl bir yol izleyeceklerinin belirlenmesi ilköğretim kademesinin önemini ortaya koymaktadır. Bu noktada öğretmen ve veli ilişkisi arasındaki iş birliğinin geliştirilmesinin çocuğa olumlu yansımaları olduğu söylenmektedir (Graham ve Clay, 2005). Ebeveynlerin öğretmenlerle olumlu ilişki içinde olması ebeveynlerin okulla iletişimini güçlendirirken olumsuz ilişki içinde olmaları ebeveynlerin okula karşı kötü duygular

beslemesini ve okulla olan iletişimlerinde zayıflama durumlarına yol açtığı görülmektedir (Gutman ve McLoyd, 2000). Öğretmen-veli arasındaki ilişkinin çocuğu çeşitli yönlerden etkilemesi kaçınılmazdır. Bu ilişki kalitesinin hem öğretmen hem de veli tarafından yüksek olması durumunda çocuğun akademik başarısının yanı sıra istendik tutum ve davranışlar takınmasında da artış meydana geleceği söylenmektedir (Graham ve Clay, 2005; Gökçe 2000). Araştırmada algılanan ebeveyn tutumlarının sınıf öğretmenlerinin gözüyle sınıf ortamına yansması ve bu tutumların öğrencileri üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğu belirlenmeye çalışılacaktır. İlgili alan yazın incelendiğinde bu tutumların etkisini ebeveyn, çocuk ve öğretmenlere yansmaları açısından ele alan çalışmalar yeterli sayıda olmadığı görülmüştür. Bu kapsamda araştırmanın alanda çalışan araştırmacılara ve özellikle sınıf öğretmenlerine veli-çocuk ilişkisinde yol gösterici bir niteliğe sahip olacağı öngörülmektedir.

1.4. Sayıtlar

Araştırmaya katılan tüm katılımcıların araştırmacı tarafından sorulan bütün soruları samimiyetle ve doğru bir şekilde yanıtladığı varsayılacaktır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma görüşme formundaki sorularla sınırlıdır.
2. İlkokul kademesi özel ve devlet eğitim kurumlarında görev yapan sınıf öğretmenleri ile sınırlıdır.

BÖLÜM 2

2 ALANYAZIN

2.1 Ebeveyn Tutumu

Anne ve babalar inanç ve değer sistemlerini aktarabilecekleri tarzda bir çocuk yetiştirme şekli benimserler. Toplumsallaştırma olarak tarif edilen bu aktarım süreci çocuğun yaşadığı kültürel çevreye ve aileye uyum sağlama sürecinde elde etmesi gereken temel tutum ve davranış yeteneğinin, çocuk yetiştirme metotları, eğitim sistemi, disiplin vb. gibi çeşitli yollarla çocuğa aktarılması ya da kazandırması olarak açıklanabilir (Darling ve Steinberg, 1993; Maccoby ve Martin,1983; Akt. Ateşsönmez, 2018). Çocuğun istedik davranışlar göstermesi ve geliştirmesi ailede başlar. Anne babanın ve çocuğun kişilik özellikleriyle biçimlenen aile yapısı, ailenin çocuk yetiştirmede nasıl bir tutum göstereceğini belirler. Aile içi iletişimde en önemli unsur ebeveynlerin çocuk yetiştirmekteki tutumlarıdır (Güngör, 1995; Akt. Şendoğdu, 2000). Ebeveynlik terimi, ebeveynlerin çocuğun gelişim süreci boyunca temel ihtiyaçlarının karşılanması ve rehberlik etme süreci olarak tanımlanır (Brooks, 1991). Çocuğun bakım sorumluluğunu üstlenen anne ve babaların, toplumun bir ferdi olarak yetişen çocuklarına karşı tutumları, onların istedik özellikler geliştirmeleri bakımından oldukça önemlidir (Özyürek ve Şahin, 2005). Anne babaların yapılan hataları önemsememe ve çocuğu uyarmama davranışları, çocuk yetiştirmedeki takındığı tutum, çocuğun ileri yaşantısında göstereceği davranışları doğrudan etkilediği, çalışmalar sonucunda kanıtlanmış olup bireyler üzerinde kalıcı iz bırakmaktadır (Kırık, 2014; Şanlı ve Öztürk, 2007).

2.2 Ebeveyn Tutumlarının Sınıflandırılması

Alan yazında araştırmacıların yaptıkları gruplamalar doğrultusunda ebeveyn tutumları altı başlık altında sıralayabiliriz.

2.2.1 Otoriter-Baskıcı Tutumu

Otoriter ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumu katı kurallar üzerine kuruludur. Çocuğa hiçbir açıklama ve sorgulama fırsatı vermeden kendilerine tam itaat etmelerini beklemektedirler (Hoskins, 2014). Hatta bu kurallar ebeveynler arasında bile tartışmaya açık değildir. Bu tür ebeveynlerin ortak tutumu “Yap, çünkü yapmanı söylüyorum!” şeklinde olduğundan, çocukların ebeveynlerin doğru veya yanlış kararlarını sorgulamaları beklenmemektedir. Kuralları sorgulaması durumda çocuk cezalandırılır (Şirin, 2019). Ebeveynlerin bu çocuk

yetiştirme tutumu sıkı bir gözlem üzerine kurulu olup çocuklarının üzerinde çocuklarından çok kendilerinin söz sahibi olmasını içerir (Özgür, 2016). Çocukların fikirleri aileleri tarafından önemsenmez. Bu nedenle aileler çocuklarıyla olan ilişkilerinde iletişim kanalları kapalıdır ve çocuklarının özerkliklerini kısıtlayıcı bir rol üstlenirler (Hoskins, 2014). Ebeveynler çocukları üzerinde kontrol kurmak isterken onların haklarına ve ihtiyaçlarına cevap vermekte yetersiz kalmaktadırlar. Yapılan araştırmalar, otoriter tutum gösteren ebeveynlerin çocuklarının diğer çocuklara göre daha karamsar, mutsuz, korkak, endişeli, içedönük ve en önemlisi de yeni deneyimlere kayıtsız kaldıklarını göstermektedir (Şirin, 2019). Bu tutumu benimseyen ebeveynlerin daha çok geleneksel aile yapısına sahip olduğu söylenebilir (Hoskins, 2014).

2.2.2 Demokratik -Yetkili Tutum

Ebeveyn tutumları içerisinde araştırmacılar tarafından en kabul görülen, çocuklarına koşulsuz sevgi ve saygı gösteren ebeveyn tutumudur. Çocuk her durumda sevildiğinin ve ailesi tarafından desteklendiğinin hisseder (Goodall, 2013). Çocuğun içinde bulunduğu dönemin gelişim özellikleri, istek ve beklentileri göz önüne alınarak kurallar konulur. Bu kurallar ebeveynler tarafından çocuklara açıklanır. Çocuğa davranışlarının sonucunda karşılaşabileceği durumlar haberdar edilir. Böylece davranışın sorumluluğu çocuk kontrolüne bırakılır. Çocuk kuralları açıkça sorgulayabilme ve tartışma yetkisine sahiptir (Yıldız, 2004). Çocuk aile içi alınan kararlarda söz sahibidir. Kurallar ailede yalnızca çocuk için konulmaz. Ailede bulunan tüm bireyler için belirli kurallar vardır. Bu kurallar çocuğun üstesinden gelebileceği kurallardır. Çocuk bu kurallara uymadığı takdirde anne babaları tarafından çeşitli yaptırımlarla karşılaşır. Ancak bu yaptırımlar çocuğu yıpratıcı ve zarar verecek cezalar şeklinde değildir. Anne baba içinde bulunduğu şartlar gereği bazı durumlarda yaptırımlarda esneklik de gösterebilir (Goodall, 2013). Belli sınırlar içinde çocukların bazı davranışları yapmalarına izin verilir ve böylece onların sorumluluk duygusunun gelişmesine uygun ortam hazırlanmış olunur. Anne babalar her çocuğun kendine özgü bir gelişim kapasitesi olduğunu bilir. Bu nedenle çocukların özgürce gelişmesi, yeteneklerini ortaya çıkarması ve kendini gerçekleştirmesine izin verilir (Baumrind, 1966 akt. Sezer, 2010).

Aile içi iletişim oldukça kuvvetlidir. Bu tutumda ebeveynler, çocukla olan iletişiminde denge kurma üzerine inşa etmeye çalışırlar (Yıldız, 2004). Bu tutumu benimseyen ebeveynler tarafından yetiştirilen çocuklar, daha mutlu, özgüveni yüksek, sosyal yaşantısında girişken, yaratıcı düşünme becerisine sahip, ebeveynlerinden bağımsız bir birey olarak düşünebilen,

duygularını rahatlıkla kontrol edebilen ve sorumluluk bilinci gelişmiş bireyler şeklinde tanımlanabilir (Goodall, 2013; Şirin, 2019; Yarapsanlı, 2011).

2.2.3 Serbest (İzin Verici) -Gevşek ve Aşırı Hoşgörülü Tutum

Bu tutumu benimseyen anne babalar çocuğuna karşı cezalandırıcı olmayan, izin verici ve kabul edici olarak tanımlanır. (Baumrind, 1999)'e göre bu tür tutumun en önemli özelliği ebeveynlerin çocuğun yaptıklarına hiç karışmamalarıdır. Çocuğun her yaptığı hoş karşılanır. Bu tür ailelerin çocukları ile olan ilişkileri zayıftır. Çocuğa karşı bazen ilgisizdirler ve duygusal bağları zayıftır ve bazen de sıcak ve yakındırlar. Çocuk hiçbir şekilde denetim altında değildir. Bu bakımdan çocuklar bir çeşit aile otoritesi eksikliği çekmektedirler (Mansager ve Volk, 2004 akt. Durmuş, 2006). Bu davranışlar sonucu çocuklarda oluşan bu otoriter boşluğu ve ebeveynlerinin vermiş olduğu aşırı düzeyde özgürlük çocuğun ilerleyen yaşantısında birtakım problemleri beraberinde getirmesi kaçınılmazdır. Çocuğun sosyal hayatında problemler yaşadığı, eğitim öğretim sürecine girmesiyle birlikte karşısına gelen kurallarda hayal kırıklığına uğradığı ve kendi dürtülerini kontrol altına alamadığı görülmektedir. Bu çocuk yetiştirme tutumunu benimseyen ebeveynlerin çocuklarının bağımlı bir birey olduğu söylenebilir (Aksoy, Kılıç ve Kahraman, 2009).

2.2.4 İlgisiz- İhmalkâr Tutum

Bu tür tutumu benimseyen anne babalar çocuklarına karşı ilgisiz davranmakta, onları denetleme ve sınırlama ihtiyacı duymamaktadır. Ebeveynler çoğunlukla aile olmanın verdiği sorumluluk gereği çocuklarının maddi ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar. Çocuklarının duygusal ihtiyaçlarını görmezden gelerek onlara karşı ilgisiz bir tutum sergilerler (Yılmaz, 2000).

Ailesi tarafından sevgisiz bir şekilde büyüyen çocuk, aile içinde şefkat görebilmek, varlığını ispatlayabilmek ve dikkat çekme isteğinde bulunacaktır. Çocuk ilerleyen yaşantısında evde bulamadığı sevgiyi dışarıda arayacaktır. Zaman içerisinde aile ile uzaklaşmalar yaşayacak ve anne babanın ona ihtiyaç duyduğu zamanlarda ise birey onlara karşı ilgisiz bir davranış sergileyecektir (Kaya, Bozaslan, ve Genç, 2012).

2.2.5 Dengesiz Kararsız Tutum

Dengesiz ve kararsız anne-baba tutumu gösteren ebeveynler çocuklarının yanında birbirlerini eşleştirme ve durumlar karşısında birinin olumlu diğerinin olumsuz bir tutum sergilemesi ya da ebeveynlerden birinin çocuğunu kayırması davranışı görülmektedir (Candemir, 2000).

Çocuk eğitiminde kararsızlık tutumu sergileyen anne babalar çocuklarını ikileme bıraktığından bu durum çocukların kişilik gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. Dengesiz-Kararsız ebeveyn tutumunda yetişen çocuk karşılaştığı durumlar karşısında nasıl tepki vereceğinin kararsızlığı içerisinde. Bu yüzden nerde nasıl davranması gerektiğini bilemeyen bir çocuk; yumuşak huylu, ılımlı, ürkek, söz dinleyen, pasif bir kişilik veya kendini ispatlamaya çalışan, sinirli, kavgacı, çabuk öfkelenen, tepkisel bir kişilik yapısı geliştirebilir (Kaya, Bozaslan, ve Genç, 2012).

2.2.6 Aşırı Koruyucu Tutum

Aşırı koruyucu tutum takınan ebeveynlerin çocuklarına karşı müdahaleci ve aşırı himayeci bir tutum sergiledikleri görülmüştür. Dolayısıyla bu tutumda yetişen çocukların en belirgin özelliği öğrenilmiş çaresizlik ve yenilgiyi baştan kabul etme durumudur (Kaya, Bozaslan, ve Genç, 2012). Ebeveynlerinin çocuklara karşı göstermiş oldukları davranışlara bakılırsa aksi bir durum olması içten bile değildir.

Anne babalar çocukları için her türlü fedakârlığı gösterirler. Kararlar anne babalar tarafından alınır. Bu yüzden de çocuklarda bireyselleşme çabaları yoktur. Çocuklar anne baba davranışlarını benimseyerek onlar gibi davranır (Yıldız, 2004). Dolayısıyla üzerine titretilmiş bir şekilde yetişen çocuklar yaşadıkları çevreye ve hayata uyum sağlama konusunda zorlanırlar. Çevresinde ailesi dışında kalan insanlara karşı güvensiz bir tutum sergilerler bu yüzden de ailelerinden uzakta yaşayamazlar. Bu tutumla yetişmiş çocuklar gelecek yaşantılarında çoğunlukla mutsuz ve özgüvensiz insanlar olurlar (Kaya, Bozaslan ve Genç, 2012).

2.3 Ebeveyn Tutumlarını Etkileyen Faktörler

Ebeveyn tutumlarını doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Ebeveynlerin yaşı, çalışma durumu, ailenin aylık geliri, eğitim düzeyi, çocuk sayısı, sağlık durumları, doğdukları yerde kalma süresi, ebeveyn olana kadar elde ettikleri deneyimler gibi faktörler çeşitlendirilebilir. Ebeveyn tutumlarını etkileyen bu faktörleri dört başlıkta inceleyecek olursak;

- Ailenin sosyoekonomik özellikleri
- Ebeveynlerin yetiştiriliş tarzları
- Ebeveynlerin çocuk gelişimine ilişkin bilgi düzeyi
- Çocukların mizaç özellikleri

2.3.1 Ailenin Sosyoekonomik Özellikleri

Sosyoekonomik durum ebeveynlerin çocuktan beklentilerini doğrudan etkilemektedir. Üst sosyoekonomik düzeydeki ebeveynler çocuklarının geleceğine ilişkin kendi kararlarını almaları hakkında daha serbest bir tutum takınırken, alt sosyoekonomik gelir düzeyine sahip ebeveynlerin çocuklarının geleceği konusunda daha fazla karar verici bir tutum sergilerler. Dolayısıyla bu durum alt sosyoekonomik gelir düzeyindeki ebeveynlerin daha kısıtlayıcı ve denetleyici olmasına neden olabilir. Ailenin sosyoekonomik durumunun ebeveynlik tutumlarına etkisini açıklayabilmek için kaynak modeli ve stres modeli olmak üzere iki kavramsal model kullanılmıştır. Kaynak modeli, çocukların ihtiyaçlarının karşılanmasında ailenin ekonomik durumuna bakar. Stres modeli ise ailenin ekonomik durumuna bağlı olarak oluşan duygusal durumunun ebeveynlik tutumları üzerindeki etkisine bakar (Sayıl ve Yağmurlu, 2012).

Luster, Rhoades ve Hass (1989), yaptıkları bir araştırmanın sonucunda, alt sosyoekonomik gelir düzeyindeki annelerin çocuklarının, büyükleri ve toplumun isteklerine uymalarına, üst sosyoekonomik gelir düzeyindeki annelerin ise çocuğun kendini yönetebilmesine değer verdiği ortaya çıkmıştır (akt. Yılmaz, 2009).

Erkan ve Toran (2004), alt sosyoekonomik düzeye sahip beş yaşında çocuğu olan annelerin çocuklarına karşı olan kabul ve ret davranışlarını inceledikleri çalışmada annelerin yaş, eğitim durumu, gelir düzeyi, çocuk sayısı ve ailesinde yaşayan birey sayısı gibi özelliklerin çocuklarını kabul ve ret davranışlarını etkilediği sonucuna ulaşmışlardır (Erkan ve Toran 2004). Başka bir çalışmada ise Aydoğdu ve Dilekman (2016), düşük aylık gelire sahip olan ailelerdeki ebeveynlerin aşırı koruyucu tutum sergilediği sonucuna ulaşmışlardır (Aydoğdu ve Dilekman, 2016).

2.3.2 Ebeveynlerin Yetiştiriliş Tarzları

Dönmezer (1999)'e göre, anne babaların çocuklarına karşı göstermiş oldukları tutum ve davranışların temelinde, kendi çocukluk yıllarındaki anne babalarıyla olan ilişkileri yatar (akt. Yılmaz, 2009). Kendi çocukluk yıllarında ebeveynleri tarafından engellenmiş bireyler, kendilerine tanınmamış olan özgürlüklere çocuklarının sahip olmalarına karşı bilinç dışı bir kıskançlık geliştirirler. Bu nedenle kendi ebeveynlerinden görmüş oldukları yöntemlerle çocuklarını yetiştirmeye çalışırlar. Böylece kendilerinin uğramış oldukları paniği denetim altına almış olurlar. Bazı durumlarda ise ebeveynlerin kendileri baskı altında yetişmiş

olmalarına rağmen çocuklarına karşı gevşek ve yumuşak bir tutum sergileyebilirler (Yavuzer, 2018). Anne ve babanın kendi çocukluk yıllarındaki deneyimleri şimdiki tutum ve davranışlarını etkilemektedir. Çocukluk yıllarında, kendi anne ve babasıyla sağlıklı ilişki kuramayan ebeveynlerin tutumları bu kötü deneyimler nedeniyle çocuklarına karşı olumsuz olabilmektedir (Yavuzer, 2013). Genellikle anne babalar, çocukları bir sorunla karşı karşıya kaldığında kendi anne babalarının sergilemiş oldukları yaklaşımları uygularlar. Eğer bu yaklaşımlar hatalı ise kendileri de bu hataları tekrarlamış olurlar. Ayrıca kendi anne ve babalarından nasihatler dinlemiş olan ebeveynler, kendi çocuklarına da aynı şekilde nasihat vermeye ve problemleri çözmede bu yaklaşımı kullanmaya eğilim gösterirler (Yavuzer, 2013). Ebeveynlerin, çocuklarına karşı ortaya koyduğu tutumların sağlıklı olması kendilerinin huzurlu, dengeli ve birbirlerine karşı sevgi ve saygı içerisinde olmalarına bağlıdır. Ebeveyn tutumlarını olumsuz açıdan etkileyen faktörler arasında; ebeveynlerin çocukluk yıllarında baskılı veya aşırı gevşek yetiştirilmeleri, eşleriyle mutlu bir yaşantıya sahip olmamaları ve sosyoekonomik imkânların yeterli olmaması yer almaktadır (Yavuzer, 2018). Ebeveynlerinin tutumlarını kendilerine model alan çocuklar ebeveyn oldukları zaman kendi ebeveynlerinininkine benzer şekilde çocuk yetiştirmeye çalışmaktadırlar (akt. Yılmaz, 2009).

2.3.3 Ebeveynlerin Çocuk Gelişimine İlişkin Bilgi Düzeyleri

Demiriz ve Öğretir (2007)'in yaptıkları araştırmada ilköğrenime sahip annelerin orta ve yükseköğrenime sahip annelere göre daha fazla koruyucu, annelik rolünü reddeden ve sıkı disiplin tutum boyutuna sahip oldukları görülmüştür (akt. Yılmaz, 2009). Eğitim düzeyi yüksek olan anne babalar çocuklarının kendilerini yönetmelerine değer verirler. Çocuğun gelişimi için özgürlük verilmesinin önemli olduğunu düşünürler. Eğitim düzeyi düşük anne babalar ise geleneksel çocuk yetiştirme tutumları sergilemektedirler (Şanlı, 2007). Demirel, Üner ve Kırımı (2001)'nin yaptığı araştırma sonucunda yoksulluğun ve eğitimsizliğin yanında fazla sayıda çocuk sahibi olmanın annenin çocuğa ayırdığı süre ve ilgiyi azalttığı görülmüştür (Demirel, Üner ve Kırımı, 2001). Kitapçıoğlu ve Yanikkerem (2008), ailedeki çocuk sayısı ile annenin eğitim düzeyi arasında olumsuz bir ilişkinin olduğunu ortaya koymuştur. Eğitim düzeyi düşük olan annelerin çocuk sahibi olma ve ebeveynlik davranışları konusunda daha kadercı bir tutum sergiledikleri sonucuna ulaşmışlardır (Kitapçıoğlu ve Yanikkerem, 2008). Yapılan bir diğer bir çalışmada ise Yağmurlu, Citlak, Dost ve Leyendecker (2009) annelerin çocuklarını sosyalleştirme hedeflerinde eğitime bağlı olarak gözlemlenen farklılıklara yönelik araştırma yapmışlardır. Araştırmanın sonucunda yüksek eğitilmiş annelerin çocuklarının

kendisi ile barışık, sabırlı, huzurlu, neşeli ve olumlu bir birey olmalarına daha çok önem verdiği ve çocuklarının hayatta istedikleri şeyleri başarabilmeyi ve kendilerini gerçekleştirmeyi daha fazla istedikleri sonucuna ulaşılmıştır (Yağmurlu, Citlak, Dost ve Leyendecker, 2009). Aydoğdu ve Dilekmen (2016)'in yapmış oldukları çalışmada ön lisans mezunu ebeveynlerin demokratik tutumlarının ortaokul mezunu ebeveynlere göre yüksek olduğu, öğrenim seviyesi yükseldikçe ebeveynlerin aşırı koruyucu tutumlarının da yükseldiği sonucuna varılmıştır (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016). Başka bir çalışmada ise Kaya, Bozaslan ve Genç (2012), eğitim düzeyleri yüksek olan anne ve babaların demokratik tutumlara sahip olduklarını belirlemişlerdir (Kaya, Bozaslan ve Genç, 2012). Bütün bu araştırma sonuçları dikkate alındığında eğitim düzeyleri arttıkça ebeveyn demokratik tutumlarının da arttığı belirtilebilir. Dolayısıyla anne ve babanın eğitim düzeyleri çocuğa verilecek kaynakları ve ebeveynlik amaçlarını etkiler. Ebeveynlerin eğitim düzeylerinin yüksek olması, çocuk eğitimiyle ilgili daha bilinçli davranılmasını sağlamaktadır. Bu durumda ebeveynlerin çocuklarına karşı daha olumlu tutum ve davranış sergilemelerine olanak tanımaktadır.

2.3.4. Çocukların Mizaç Özellikleri

Farklı anne baba tutumlarının çocukların kişiliklerinin gelişmesinde ve şekillenmesinde önemli rol oynadığı yapılan araştırmalardan elde edilen sonuçlarla ortaya konmuştur. Demokratik ebeveyn tutumuyla yetişen çocuklar; özgüveni yüksek, bağımsız, girişimci ve sorumluluk sahibidir (Kaya, 2011). Bu çocuklar, enerjik, dışadönük ve bağımsız bir kişilik geliştirirler (Grolnick, 2003). Demokratik ebeveyn tutumuyla yetişmiş çocukların gelişimleri olumlu yöndedir ve sosyal olarak uyumludurlar (Sümer ve ark., 2010). Duygu düzenleme başarılı oldukları görülür (Towe-Goodman ve Teti, 2008). Otoriter ebeveyn tutumuyla yetişmiş çocukların özsayıgılarının düşük olduğu, uyum sorunları yaşadıkları ve kaygı seviyelerinin yüksek olduğu görülmüştür (Hart, Newell ve Olsen, 2003; Sümer ve ark., 2010). Otoriter ebeveyn tutumu, çocuğun benlik saygısının azalmasına neden olabilir (Kaya, 1997). Öfkeyi ortaya çıkarabilir ve davranışsal sorunlar ortaya çıkarabilir (Snyder, Stoolmiller, Wilson ve Yamamoto, 2003). Otoriter ebeveyn tutumu, içekapanık, çekingen, düşük özgüvenli, güvensiz, kinci, pasif ve saldırgan bir kişilik geliştirmesine neden olabilir (Kaya, 1997).

Aşırı koruyucu ebeveyn tutumu, çocuğun özerk düşünce ve özgüveninin gelişmesini olumsuz etkilerken (Günalp, 2007), çocuğun bağımsız bir kişilik geliştirmesini, kendi kendine yetebilmesini, kendi davranışlarını kontrol etmesini ve sosyal uyumunu da engellemektedir

(Kaya, 1997). İzin verici ebeveyn tutumu, çocuğun dürtüsel, bencil, sosyal uyumu düşük bir kişilik geliştirmesine neden olabilir. 8-9 yaş çocuklarında aşırı koruyucu ebeveyn tutumu, düşük başarı motivasyonu, benmerkezci düşünmeye ve dürtüselliğe neden olabilir (Grolnick, 2003). Özetlemek gerekirse, ebeveyn tutumları çocukların kişiliklerinin oluşmasında, onların çekingen ya da öz güvenli olmasında, içe-kapanık ya da sosyal olmasında. Demokratik ebeveyn tutumu, çocukların sosyal-duygusal gelişimlerini olumlu etkiler. Bu tutumda yetişmiş çocuklar duygu düzenlemede başarılıdır (Towe-Goodman ve Teti, 2008). Sonuç olarak, ebeveyn tutumları çocuğun sosyal-duygusal gelişimini etkilemektedir.

2.4. Ailenin Eğitimdeki Yeri

Aile, toplumsal kurumlar içinde yaşayan özelliği sebebiyle ilk sırada bulunmaktadır. Bunun sebebi, ailenin insan türünün devam etmesini sağlamak istemesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca Ailenin çocuğun toplumsallaşmasında üstlendiği görev onun toplumsal bir kurum olduğunun bir diğer kanıtıdır. Böylelikle aileye, çocuğun dünyaya gelmesinde, yetişmesinde, korunmasında ve topluma kabul edilmesi gibi konularda çok büyük bir görev düşmektedir (Gür ve Kurt, 2011). Aile katılımı çocukların eğitim hayatını pek çok şekilde etkilemektedir. Çocukların sağlıklı bir kişiliğe kavuşup kendilerini gerçekleştirmelerinde, akademik ve sosyal gelişimlerinde, okula ve derslere karşı olumlu tutum geliştirmelerinde ve toplumsal alanda sosyal uyumlarının gelişmesinde son derece büyük bir öneme sahiptir. Eğitim süreci sadece okul ve öğretmen ile sınırlanmayacak kadar birçok faktörü içermektedir. Aile bu faktörlerden en önemlilerinden biridir. Çocuk okula gelinceye kadar aile denilen en küçük toplumsal yapının içinde şekillenir ve orada kazandığı ön bilgilerle okula gelir. Bu nedenle aile çocuğun eğitim yaşantısında çok özel bir konuma sahiptir (Çayak ve Ergi, 2015). Çocukların okul sürecindeki ailenin görevini bir bayrak yarışına benzeten (Çakmak, 2010), bayrağın öncelikle aile olduğunu söyler. Daha sonra aile bu bayrağı okulöncesi öğretmenine verir. Sonra da bayrak sırayla diğer öğretmenlere verilir. Fakat aile bu yarışta bayrağı verse de sorumluluklarını vermiş olmazlar. Aslında bu yarışta hiç durmazlar. Bu örnekteki gibi aileler programlı olarak katkıda bulunmalı ve sorumluluklarını unutmamalıdır.

Veli katılımı, okul-aile iş birliğini sağlamak amacıyla yapılan çalışmaların daha çok velileri konu eden yönüdür. Ayrıca veli katılımı ile vurgulanan ve öğrencilerin her türlü durumdan sorumlu olan kimse anlamına gelen “veli kavramı”, “aile kavramı” ile aynı anlamda kullanılmıştır. İlgili konular alan yazında “veli katılımı” ve “aile katılımı” başlıkları altında ifade edilmektedir (Şaban, 2011). Ebeveyn katılımı hakkında birçok bakış açısı vardır.

Verilerdeki ortak konular, eğitim topluluğuna ebeveyn katılımının çok dar olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin öğrenmesini teşvik etmek için bu anlayışı genişletmeliyiz (Ferrara, 2009). Ailenin okula katılımı küçük çocuklara, öğretmenlere ve ailelere fayda sağlayabilir. Okullara aile katılımı hem okulla ilgili hem de aile ile ilgili faktörlerden etkilenebilir. Okulla ilgili faktörler, öğretmenlerin ailelere yönelik tutumlarını ve okul ve öğretmen beklentilerini içerir (Carlisle, Stanley ve Kemple, 2005). Okul ve aile, çocuklara yönelik ilgi alanlarını ve sorumluluklarını kabul eder ve öğrenciler için daha iyi programlar yapıp fırsatlar oluşturmak için birlikte çalışırlar (Epstein, 1995).

Ebeveynler, okul personelinin mesleki becerilerini akademik ve sosyal programları güçlendirecek şekilde tamamlayan iç gözü ve bilgilere katkıda bulunabilir. Ancak, ebeveyn katılımı girişimlerinin başarılı olması için, çocukların toplam gelişimini destekleyen olumlu ilişkiler oluşturmak için tasarlanan bağlamsal odaklı bir okul geliştirme sürecinin bir parçası olmalıdırlar. Ebeveynler, akademik ve sosyal hedefler belirlemek ve kapsamlı okul planları geliştirmek ve uygulamak için okul personeli ile birlikte çalışır. Ancak, ebeveynler müdürlerin ve personellerinin otoritesinin yerini almaz veya ona meydan okumaz. Çocukların yararına hizmet eden konularda perspektif sağlarlar (Comer ve Haynes, 1991).

Okul aile ilişkilerinin gelişmesi, çocukların her yönüyle tanınmasında, ilgi ve yeteneklerinin ortaya çıkarılmasında, bilişsel ve psikolojik gelişiminin sağlanmasında hayati öneme sahiptir (Baker ve Soden, 1998). Bu ilişki öğrencilerde istendik davranış değişikliklerini, başarıya yönelik güdülenmelerini ve öz güven geliştirmelerini sağlar. Bununla birlikte okula, öğretmenlere ve derslere karşı olumlu tutum geliştirmede aile-okul ortaklığı önemli bir yere sahiptir (Oğuz, 2012). Ailelerin çocuklarının akademik başarılarına yönelik biçmiş oldukları değer ve geleceğe yönelik hedefleri ailenin sosyoekonomik ya da sosyo-kültürel özelliklerinden çok daha etkilidir (McClain, 2008). Bu nedenle çocukların akademik başarısında aile rolü belirgin olarak görülmektedir (Kotaman, 2008). Çocuklara eğitim konusunda verilen destek ve yardım kadar onlara rol model olmakta ailelerin üzerine düşen sorumluluklardandır. Kendi eğitim yaşantılarından örnekler verilmesi, geçmişte ve günümüzde sahip oldukları özelliklerin çocuklara anlatılması, çocukların eğitime gerekli anlamı yüklemelerini ve önem vermeleri sağlayabilir (Epstein, 2010). İlgili alan yazın incelendiğinde aile katılımına olumlu bakan ve katılım konusunda aktif olan ebeveynlerin çocuklarının okul başarısının da yüksek olduğunu tespit eden birçok çalışma bulunmaktadır (Çelenk, 2003; Englund ve diğerleri 2004). Aile katılımının çocukların bilişsel ve sosyal

beceri eşiklerini yükselttiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca okula devamın sağlanması ve okul terklerinin azalmasında önemli bir etkiye sahip olduğu ifade edilmiştir (Epstein ve Sheldon, 2002).

Kotaman, (2008) çalışmasında anne-baba katılımının davranış ve sosyal uyumlarının gelişmesinde, okuldaki ortaya çıkan disiplin sorunlarının azalmasında olumlu yönleri olduğundan bahsetmektedir. Erken okul terkleri konusunda sorunlar yaşanmaması için aile katılımı konusunda ailelerin ve çocukların güdülenmesi gerekmektedir (Epstein ve Sheldon, 2002). Bu güdülenme sayesinde öğrencilerin okul derslerinde ve etkinliklerinde performansları yükseltmek gibi olumlu davranışların kazanılmasını sağlarken, devamsızlık, okul terkleri ve kötü alışkanlık (sigara, alkol, uyuşturucu) edinme gibi olumsuz durumlarının da azalmasına yardımcı olmaktadır (Sheldon, 2007). Grolnick ve Ryan (1989)'ın yaptıkları çalışmada çocukların öz bakım becerilerini kendileri yapması konusunda destekleyen, demokratik tutum sergileyen, karar alma süreçlerine çocuklarını dâhil eden ailelerde olumlu davranış kalıplarının geliştiği ve akademik başarının yükseldiği gözlemlenmiştir. Aile katılımının çocuklara bir diğer önemli katkısı çocuklara balık vermek yerine balık tutmayı aşılmasıdır. Yani başarılı olmayı değil başarıya götürecek öz yeterliliklerin geliştirilmesini hedefler ve sağlar. Öğrencilerin çevreye karşı iletişim becerilerini, okula ve derslere karşı olumlu tutum geliştirmelerini, rekabet algısının gelişmesini ve öz disiplin becerilerini olumlu yönde etkilemektedir (Hoover-Dempsey ve diğerleri, 2001).

2.5. Öğretmen-Veli İlişkisi/Beklentisi

Öğretmenler için öğrencilerin akademik başarısını artırma ve istedik davranışlar oluşturulmasında veliler iş ortaklarıdır. Hem disiplin problemlerinin çözümünde hem de öğrencilerin pozitif güdülenmesinde aileler kritik roller üstlenebilirler (Şahin, 2009). Hayatın doğal akışı gereği her veli için çocukları en kıymetli varlıklarıdır. Aileler çocuklarının her türlü olumlu gelişimi ebeveynlerinin istedikleri gelişmelerdir. Fakat çoğu zaman aileler nasıl yardım edebilecekleri konusunda bir fikre sahip değildirler (Bhering, 2002). Bütün bunlar öğretmenin aileyle kuracağı ilişkilere bağlıdır (Şahin, 2009). Ailelerle okul arasında eşgüdüm sağlanmalı okulun beklentileri ve ailelerin beklentileri belirlenmeli ve ortak potada eritilmelidir. Gerçekte anne-babalar ve öğretmenler, iletişimin önemini ve değerini kabul etmektedirler (Bhering, 2002).

İletişim konusunda okul yönetiminin en büyük sorumluluğu gerekli iletişim ortamının hazırlanmasıdır. Okul ve ailenin öğrencinin öğrenme alışkanlıkları, okula karşı tutumları, sosyal ilişkileri ve akademik ilerlemeleri hakkında beklentileri konusunda mutabakatın sağlanması çocuğun kapasitesinin artırılmasında oldukça etkilidir. Olumlu iletişimin sonucunda elde edilen kazanımlar öğretmenleri okul-aile ilişkilerini başlatma ve geliştirme eğilimine yönlendirecektir. Okul idaresinin doğru ortamı hazırlaması, meslektaşlarının destekleri, veli memnuniyeti okul aile katılımını geliştiren etkenlerdir. Ancak iletişim, velileri sadece ihtiyaç anında çocukları hakkında bilgilendirmekle kısıtlı olmamalıdır (Tutkun ve Köksal, 2002). Fakat tam tersi bir durum söz konusu olduğunda, okul-aile iletişiminin değerini ve önemini kavrayamamış okul idareleri ve öğretmenler okul-aile ilişkisine karşı olumsuz tutum geliştirebilirler. Özgan ve Aydın'ın (2010) çalışmalarında yönetici ve öğretmenlerin genel anlamda okul-aile ilişkilerine karşı olumsuz düşüncelere sahip oldukları ortaya konmuştur. Aynı zamanda, Benoit (2008) okul aile ilişkilerinin sıklığının artmasının öğrencinin akademik başarısının artmasında anlamlı farklılık yaratmıştır. Okul, eğer velilerden ve öğrencilerden ne istediğini ve gereksinimlerini doğru şekilde ifade eden bir sisteme evrilirse, ebeveynler ve çocuklar okuldan maksimum düzeyde yararlanabilirler. Bu durum anne-babalara yardımın bir yoludur (Makarenko, 1992). Okul aile ilişkilerinin geliştirilmesi için birçok yöntem bulunmaktadır. Bunların bazıları okul günleri, veli toplantıları, okul davetleri, yüz yüze görüşmeler, sanal sınıf uygulamaları, sosyal medya grupları, mektuplar, öğrenci notları, veli ziyaretleri vb. şeklindedir.

Bireyin toplumsallaşması ilk önce aile içerisinde gerçekleşir. Her çocuk kendi ailesinin yetiştirme tarzına göre yetişir. Bu nedenle ailede çocuğa verilen sevgi, saygı, hoşgörü, aile içi insan ilişkileri, ailenin yaşam standardı ve yapısı gibi birçok faktör çocuk üzerinde etkili olur. Ailede uyum ve iletişim ne kadar güçlüyse, okulda öğrencinin davranışları da buna uygun olarak olumluya dönüktür. Ailedeki uyumsuzluk ve iletişimsizlik ise öğrenci üzerinde olumsuz etkiye sahiptir (Başar, 2005). Öğrenci, öğretmen ve veliler arasında kurulacak olumlu bir iletişim, öğrencinin sınıf başarısının ve olumlu davranışlar kazanmasının temel kaynağı ve dayanağıdır. Öğrencinin gelişimini sağlıklı bir şekilde gerçekleştirmek, bu üçlü arasında kurulacak iyi bir iletişime bağlıdır (Yiğit ve Bayrakdar, 2006). Aileyle ilgili olarak bir öğretmenin yapması gerekenlerden biri aileyi tanımaktır, bu da öğretmen-veli iletişimi ile gerçekleştirilir. Bu iletişim yüz yüze olabileceği gibi, yazı ve telefonla da olabilmektedir.

Öğretmen öğrencinin defterine yazdığı veya velisine iletmek için öğrenciye verdiği notlar aracılığıyla da iletişimi sağlayabilir. Ayrıca haftalık, aylık okul-sınıf haber bültenleri gönderilebilir. Öğrenciler aracılığıyla kurulacak sözlü iletişim, yanlış anlamalara sebep olabileceği için gerekmedikçe kullanılmamalıdır. Bunun yerine yazılı iletişimin tercih edilmesi yanlış anlaşılmaları önlemede daha etkili olacaktır (Başar, 2005). Eğitim-öğretim süreci içerisinde öğretmenin öğrenci hakkında gerekli bilgileri alacağı kişilerin başında öğrencinin velisi gelmektedir. Bu nedenle öğretmen veli ile sürekli iletişim içerisinde olmalı ve onu sürecin bir parçası olarak görmelidir. Veli sadece sorun olduğunda değil, sürecin her aşamasında bilgilendirilmelidir.

Eğitim sürecinde velilerin de eğitime katılmaları hem öğrencinin başarısını artırır hem de öğretmenin işini kolaylaştırır. Levin ve Nolan (2000; Akt: Bacanlı, 2003)'a göre öğretmenin, veli ile aşağıdaki durumlarda bağlantı kurması gerekmektedir:

- Öğrenci bir daha yapılmasına izin verilmeyen olumsuz bir davranışta bulunduğu, öğretmen ve diğer okul çalışanları yapılabilecek tüm işlemleri yaptıktan sonra.
- Okul yönetimi öğrencinin sınıfını veya öğretmenini değiştirmeye karar verdiğinde.
- Okul yönetimi öğrencinin bir süre sınıftan veya okuldan uzaklaştırılmasına karar verdiğinde.
- Okul yönetimi öğrencinin öğrenmeyle ilgili, duygusal veya fiziksel güçlüklerinin test edilmesine ihtiyaç duyulduğuna karar verdiğinde.
- Okul yönetimi dışarıdan gelecek psikiyatrist, uzman doktor veya sosyal çalışmacı gibi uzmanların gerekli olduğuna karar verdiğinde.

Ancak veli ile sadece bu şartlarda ve resmi olarak iletişim kurmak veliyi okula karşı soğutur. Ayrıca kimse çocuğu ile ilgili olarak kötü şeyler duymak istemez, bu yüzden öğretmen yukarıda belirtilenlerin dışında olumlu durumlarda da veli ile iletişime geçmeli, onların okula karşı olumlu duygular hissedebilmesini sağlamalıdır. Velilerle iletişim kurulurken onların birer yetişkin oldukları ve hakkında konuşulan kişinin onların çocuğu olduğuna dikkat edilerek iletişimde buna uygun iletiler düzenlemelidir. Öğretmenin, velileri çocukları hakkında bilgilendirirken kendini onların yerine koyması ve onları anlamaya çalışması uygun bir davranıştır (Hoşgörür, 2005).

2.5 İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.5.1 Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Literatürde anne baba tutumlarının çocuklar üzerindeki etkisine ilişkin çalışmalar incelendiğinde yapılan araştırmaların okul öncesi ve lise düzeyi öğrenciler üzerinde yoğunlaştığını, bunun dışında ilkokul ve ortaokul düzeyinde de çalışmaların olduğu görülmüştür.

Özcan, (1996) tez kapsamında yaptığı çalışmada ilkokul beşinci sınıf düzeyindeki öğrencilerin özgüvenleri, akademik başarıları ve anne baba tutumları arasındaki ilişkileri belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmacı araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanmıştır. Araştırmanın evrenini İstanbul ilinde öğrenim gören 426 beşinci sınıf öğrencisi ve velileri oluşturmuştur. Araştırmacı araştırmada veri toplama araçları olarak, aile tanıma formu, PARI (Aile hayatı ve Çocuk Yetiştirme tutum ölçeği) ve WIFAM (Çocuklarda Öz Kavramı Ölçeği) ve akademik başarı okuldan öğrencilerin ağırlıklı yılsonu ortalamaları alınmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre ebeveynler baskıcı ve aşırı koruyucu tutumdan uzaklaştıkça çocuklarının akademik başarılarının arttığı görülmüştür. Alanda yapılan diğer araştırmalar sonucu desteklemiştir.

Şahin ve Özyürek (2008) yaptıkları çalışmada, okul öncesi dönemi çocukların anne ve babalarının yaşları, öğrenim düzeyleri, meslekleri ve çocuğun doğum sırası, cinsiyeti ile ailede birlikte yaşanan diğer bireylerin olma durumu gibi demografik özelliklere bağlı olarak çocuklarına karşı gösterdikleri tutumlarını belirlemeyi amaçlanmıştır. Araştırmada Karabük ilinde yaşayan okul öncesi dönemi 5-6 yaş grubu 6753 çocuğun ebeveyninden tesadüfi örneklem yöntemiyle seçilen 381 anne ve 381 baba olmak üzere toplam 762 ebeveyn oluşturmuştur. Ailenin demografik bilgilerini elde etmek için hazırlanan “Aile Bilgi Formu” ve ebeveynlerin tutumlarını ölçmek için Öner ve Torun tarafından geliştirilmiş (1989) “Aile Tutum Envanteri” veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, annelerin babalara göre daha demokratik bir tutum sergilediği ve ebeveynlerin öğrenim düzeyleri arttıkça çocuklarına karşı demokratik tutumlarının da arttığı belirlenmiştir. Araştırmacılar annelerin daha demokratik bir tutum sergilemesini geleneksel aile yapısının bir sonucu olduğunu düşünmektedirler. Bu noktada geleneksel otoriter tutumlarının en aza indirilmesi için çocuk yetiştirmede sadece annenin değil aynı zamanda babanın da sorumluluk sahibi

olduğunun eğitimi sağlayacak bir eğitim program belirlenmesi ve bunun bir devlet politikası olarak ele alınmasının gerekliliği önerilmiştir.

Aydoğdu ve Dilekman (2016) yaptıkları araştırmada 2-6 yaş aralığında çocuğu olan anne ve babaların tutumu çeşitli değişkenler (cinsiyet, yaş, çalışma durumu, süreğen hastalık durumu, ailenin aylık geliri, eğitim düzeyi ve çocuk sayısına) açısından incelemeyi amaçlamışlardır. Bu çalışma betimsel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma örneklemini okulöncesi kurumları ve kreşlerde öğrenim görmekte olan 2-6 yaş arası çocuk sahibi anne ve babalar oluşturmuştur. Çalışmanın örneklemini belirlerken basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmış olup 462 anne ve baba araştırmaya dâhil edilmiştir. Çalışmada Karabulut Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilen “Ebeveyn Tutum Ölçeği” ve araştırmacılar tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Karabulut Demir ve Şendil ‘in geliştirdiği ölçek 46 maddeden oluşmaktadır. Araştırmada veriler SPSS 21.0 programı ile analiz edilmiştir. Çalışma sonucu elde edilen bulgulara göre ebeveynlerin yaşlarına, aile tipine ve süreğen hastalık durumları arasında anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır. Ebeveynlerin cinsiyetlerine göre aşırı koruyucu ve izin verici tutumları arasında anlamlı farklılık görülmezken, demokratik tutumları arasında kadınlar lehine anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur. Ebeveynlerin çalışma durumlarına göre, demokratik ve izin verici tutum alt boyutlarından anlamlı farklılık bulunmamıştır. Diğer yandan otoriter ve aşırı koruyucu tutum alt boyutlarında, çalışan ebeveynler ile çalışmayan ebeveynler arasında çalışmayan ebeveynler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Aylık gelire göre, ebeveyn tutumları arasında, demokratik, otoriter ve izin verici tutum alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Aşırı koruyucu tutum alt boyutunda ise, 1000 TL altında ve 1000-2000 TL arası aylık gelire sahip ebeveynlerin aşırı koruyucu tutumları, aylık geliri 2000 TL ve üstü olan ebeveynlerin tutumlarından anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Ebeveynlerin eğitim durumlarına göre, otoriter ve izin verici tutum alt boyutları arasında anlamlı farklılık bulunmazken, demokratik ve aşırı koruyucu tutum alt boyutları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Demokratik tutum alt boyutunda, ön lisans mezunu ebeveynlerin demokratik tutumları ortaokul mezunlarına göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Ebeveynlerin çocuk sayılarına göre, demokratik, otoriter ve izin verici tutumları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Aşırı koruyucu tutum alt boyutunda ise, tek çocuklu ebeveynlerin iki çocuklu ebeveynlere göre anlamlı düzeyde aşırı koruyucu tutum sergiledikleri saptanmıştır. Araştırmacılar araştırma neticesinde özellikle babalara ve baba adaylarına ebeveyn tutumları ve çocuklar üzerindeki etkileriyle ilgili seminerler verilmesi ve

eğitim düzeyi düşük ailelere en etkili olan demokratik tutumu benimsemeleri için eğitim verilmesi önerilerini getirmişlerdir.

Nimsi (2006) yüksek lisans tezi kapsamında yaptığı araştırmada, ilköğretim 2.sınıf ğrencilerinin ana baba tutumları ile okul başarısı ve sınıf içi etkinlik düzeylerinin karşılaştırmayı amaçlamıştır. Araştırmaya İstanbul ilinde 2.sınıfa devam eden 150 kız ve 150 erkek ğrenci olmak üzere toplam 300 ğrenci katılmıştır. Araştırmacı veri toplarken Görüşme Formu, Aile Hayatı ve ocuk Yetiştirme Tutum leği (PARI), Sınıf İçi Etkinlik leği kullanılmıştır. Araştırmada verilerin analizi için t testi ve Varyans Analizi kullanılmıştır. Karşılaştırılan gruplardan anlamlı olanların bulunması için ise Bonferroni Testinden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda yaygın anne-baba tutumlarının çocuğun okul başarısı ve sınıf içi etkinlik düzeyi üzerinde doğrudan veya dolaylı şekilde etkisi olduğu görülmüştür. Anne babaların ocuk yetiştirme tutumlarında göstermiş olduğu davranışlar çocuğun eğitiminde önemli bir role sahip olduğu araştırma sonucu ortaya konulmuştur. Araştırmada anne ve babaların kendi yetiştiriliş tarzlarını çocuklarına uygulamalarından ziyade günümüz koşullarına uygun ve olumlu ocuk yetiştirme tutumlarına sahip ebeveynler olmaları nerisi getirilmiştir.

Karaman (2020), Yüksek lisans tezi kapsamında yaptığı çalışmada 10-18 yaş grubu çocukların anne babalarının ebeveyn tutumlarına ilişkin görüşlerini incelenmeyi amaçlamıştır. Araştırma, İstanbul ili Avrupa yakası Kağıthane ilçesi; Anadolu yakası Pendik ve Tuzla ilçelerinde 2018-2019 yılında öğrenimini sürdüren 10-18 yaş grubu 47'si kız, 60'ı erkek olmak üzere toplam 107 ğrenci üzerinde yapılmıştır. Araştırmacı araştırmada veri toplama araçları olarak Kişisel Bilgi Formu ve Yılmaz (2000) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan Anne Baba Tutum leği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, anne baba tutum leği alt boyutlarının puanları ve toplam puanların, yaş aralığı, kardeş sayısı, baba eğitim durumu ve anne eğitim durumları değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Kabul/ilgi alt leği puanları ve toplam puanların cinsiyet ve ailenin gelir durumu değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği, sadece psikolojik özerklik alt boyutu puanlarının, cinsiyet ve ailenin gelir durumu değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Bu durumda araştırmacı anne babaların çocuklarının davranışlarında rol model olduğunu, çocukların kişilik gelişimi açısından ebeveynlerin ocuk yetiştirme tutumlarından demokratik tutumu sergilemelerinin gerekliliğini önermiştir.

Orçan, (2004) yüksek lisans çalışmasında “Anaokula Devam Eden 6 Yaş Grubu Çocukların Sosyal Gelişimlerinin Algılanan Anne Baba Tutumlarının ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi” konulu araştırmasında ebeveyn tutumların çocukların algılarına dönük çalışma yürütmüştür. Devlet okulunda bulunan anaokulu hazırlık sınıfında yapılan çalışmada otoriter anne baba tutumlarının etkisi çekingenlik, içe kapanıklık, saldırganlık olarak görülürken, demokratik tutum sergileyen ailelerin çocuklarında iş birliği, arkadaş ilişkilerinde uyum olduğu saptamıştır. Araştırmaya katılan çocukların evlerde ve okullarda gözlem yöntemi kullanılarak değerlendirilmesinin daha uygun olabileceği önerisi getirilmiştir.

2.5.2 Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Herrell (2011), doktora tezi kapsamında yaptığı çalışmada, anne-babaların ve öğretmenlerin okul ve aile iş birliği konusundaki algılarını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma 2010-2011 yılında öğrenim gören ilkokul kademesi 384 öğrenci velisi ve 54 öğretmen üzerinde yapılmıştır. Araştırmacı çalışmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından velilere yönelik 10 maddelik araştırma sorusu ve Epstein ve diğerlerinin (2009) geliştirdiği ölçek kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler, SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, öğretmen ve ebeveynlerin algılarının demografik faktörlere bağlı olarak değiştiği görülmüştür. Bu değişkenliğin farkında olan okul yönetimi ebeveynler ve öğretmenler arasındaki ilişkiyi geliştirecek çalışmalara yer vermiştir. Araştırma sonucunda iki yönlü iletişimin, okul ve aile arasındaki anlayış ve iş birliğini arttırdığı görülmüştür ve bu durum öğrencilerin akademik başarısına etki etmiştir. Okul yönetimi çeşitli konferanslar, PTA toplantıları, haftalık öğrenci çalışma klasörleri, el kitapları, e-postalar, haber bültenleri ve web siteleri gibi iletişim kanallarını kullanarak tüm ebeveynlerin okul ile olan ilişkilerini kuvvetlendirme çalışmaları yapmıştır. Araştırmada Epstein vd. (2009) okul-aile-toplum ortaklığı modeline atıfta bulunarak, okulun, ailenin ve toplumun nasıl iş birliği içinde çalışabileceğini vurgulanmıştır. Bu etkileşimin çocukların gelişim ve öğrenmelerine önemli derecede katkı sağladığı görülmüştür. Bu noktada okul yöneticilerine büyük bir sorumluluk düşmektedir. Okul yöneticileri, öğretmen ve velilere karşı her zaman hoşgörülü ve onları bütünleştirici faaliyetlerde bulunmaları için uygun ortamı sağlamalıdır. Bu sayede okula karşı olumsuz tutum sergileyen ebeveynlerin takındıkları tutumda değişiklik göstermesi beklenmektedir. Okul ve aile arasındaki etkileşim sadece kriz durumlarında değil tüm eğitim öğretim süreci boyunca öğretmenlerin ve ailelerin etkili iletişim kurması gerekliliği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacı bundan sonra yapılacak olan

çalışmalara, araştırmanın farklı ğretim kademelerinde de yapılması, tek bir bölgeyle sınırlı kalınmaması ve karma yöntem kullanılarak daha derinlemesine bir araştırma yapılması önerisinde bulunmuştur.

Chang, Schwartz, Dodge ve McBride Chang (2003) makale kapsamında yaptıkları çalışmada ebeveynlerin çocuklarına karşı takınmış olduğu tutumun, okul ortamında ocuk saldırganlığı üzerinde etkisini, ebeveynler ve çocukların cinsiyeti arasındaki etkileşim etkileri incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma 325 Çinli ocuk ve ebeveynleri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Annelerin takındığı katı ebeveyn tutumlarının çocukların duygu düzenleme becerileri üzerindeki etkisinin babalara göre fazla olduğu ortaya konmuştur.

Kordi ve Baharudin (2010) makale çalışmalarında farklı kültürlerde ebeveyn tutumlarının çocukların okul başarıları üzerine katkılarını doküman analizi yöntemi kullanarak incelemişlerdir. Çalışmada kültürler ve toplumlar arasında, çocukların okul başarısı ile ebeveynlik tutumu arasında farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Asya kültürlerinde otoriter tutum sergileyen ebeveynlerin çocukları, Avrupa ve Amerika kültürlerinde bu tutumda yetişen çocuktan akademik başarısı daha yüksek olduğu grlmştir. Bununla birlikte ebeveynlerin sahip olduğu kültürler farklı da olsa demokratik ebeveyn tutumu benimseyen ailelerde yetişen çocukların akademik başarısının diğer ebeveyn tutumunda yetişen çocuklara oranla daha başarılı oldukları grlmştir. Çalışmanın sonucunda ebeveyn tutumlarının çocuklar üzerinde güçlü bir etkiye sahip olduğu bu nedenle, çocukların akademik başarıları ebeveynlerinin tutumlarıyla ilgilidir çıkarımı yapılmıştır.

BÖLÜM 3

3 YÖNTEM

Bu bölüm içerisinde esinlenme evresi, araştırmanın modeli, örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve çözümlenmesine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Esinlenme Evresi

Araştırmacı hem bir devlet okulu hem de bir özel okulda çalışma deneyimi edinmiştir. Bu iki okulda karşılaştığı veli profillerinin farklı olduğunu tespit etmiştir. Velilerin okuldaki öğretmenlere, idarecilere ve diğer velilere karşı tutum ve davranışlarında farklılıklar olduğunu gözlemlemiştir. Ayrıca araştırmacı dersine girdiği sınıflardaki sosyoekonomik bakımdan farklılık gösteren öğrencilerin davranışlarında ve arkadaşlık ilişkilerinde de farklılıklar olduğunu görmüştür. Velilerin farklılıklarının öğrencilerin sınıf içerisindeki tutum ve davranışlarına etkisinin olup olmadığı araştırmacının merak konusu olmuştur. Araştırmacı bu konuyu derinlemesine araştırmak istemiştir. Araştırmanın nitelikli olabilmesi için konu hakkında kendi bilgi düzeyini arttırmak amacıyla bu araştırmayı yapmaya karar vermiştir. Ebeveyn tutumları, çocuk, öğretmen ve aile ilişkileri hakkında çeşitli makaleler ve kitaplar okuyarak bu konudaki yetkinliklerini artırmıştır. Bu konuyla alakalı Çocuk Psikolojisi, Yetişin Çocuklar, Çocuğumu Nasıl Eğitmeliyim, Aile ve Çocuk gibi kitaplar okunmuştur.

3.2. Araştırmanın Deseni

Sınıf öğretmenlerinin, ebeveyn tutumlarının öğrencileri üzerindeki sınıf içi davranışlarına yansımaları konusundaki görüşlerini derinlemesine incelemeyi amaçlayan bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden temel nitel araştırma olarak desenlemiştir. Nitel araştırma, bireylerin belirli bir konuda oluşturdukları anlamların incelenmesiyle, alana özgü açıklama ya da teori geliştirme süreci olarak ifade edilmekte (Özden ve Saban, 2019); gözlem, görüşme, doküman incelemesi gibi veri toplama teknikleri kullanılarak, araştırma sürecinin nitel bir bakış açısıyla gerçekleştirildiği bir araştırma yöntemi olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Temel nitel araştırma, bütün disiplin ve uygulama alanlarında görülebilmekle birlikte eğitim alanında kullanılan en yaygın nitel araştırma türüdür (Merriam, 2009).

3.3. Çalışma Grubu

Araştırma, Konya ili merkez ilçelerinde 2020-2021 yılları içerisinde görev yapmakta olan özel ve devlet okulu olmak üzere 11 sınıf öğretmeni ile yürütülmüştür.

Araştırmanın katılımcılarını belirlemek için amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, araştırmanın amacına uygun olarak önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan durumların tercih edilmesidir (Patton, 2005). Bu araştırmanın katılımcıları belirlenirken sınıf öğretmenlerinin çalışmış oldukları okulların türü, mesleki deneyimi en az on beş yıl ve üzeri olması ve buldukları çevrenin sosyo-ekonomik yapıları bir çeşitlilik alanı olarak kabul edilerek bu doğrultuda seçilmiştir. Araştırmanın katılımcılarını 7'si devlet okulu, 4'ü özel okul öğretmeni olmak üzere toplam 11 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubuna sınıf öğretmenleri gönüllülük esasına göre dâhil edilmiştir.

Tablo 1. Araştırmanın Çalışma Grubu

<i>Katılımcılar</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>Hizmet Yılı</i>	<i>Okul Türü</i>
<i>Ö1</i>	Kadın	28	Devlet
<i>Ö2</i>	Kadın	31	Özel
<i>Ö3</i>	Kadın	26	Devlet
<i>Ö4</i>	Kadın	20	Devlet
<i>Ö5</i>	Kadın	27	Devlet
<i>Ö6</i>	Kadın	25	Devlet
<i>Ö7</i>	Kadın	26	Devlet
<i>Ö8</i>	Erkek	25	Devlet
<i>Ö9</i>	Kadın	29	Özel
<i>Ö10</i>	Kadın	19	Özel
<i>Ö11</i>	Erkek	18	Özel

3.4. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Araştırmada verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından” Çocuğu İlkokula Devam Eden Ebeveynlerin Çocuğa Yönelik Takındığı Ebeveyn Tutumlarının, Çocuk ve Sınıf Öğretmenlerine Yansımaları Araştırmasına İlişkin Kullanılan Öğretmen Görüşme Formu” yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme, araştırmanın ana ve alt problemlerine ilişkin veri toplamak için, araştırmacı ve katılımcı arasında soru sorup, cevap

almaya yönelik bir iletişimdir. Nitel araştırmalarda sıkça kullanılan görüşme, bireylerin bakış açılarını, kişisel deneyimlerini, duygu ve algılarını ortaya koymak için sıkça kullanılan güçlü bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Katılımcıların araştırmanın alt problemlerine ilişkin bilgi ve görüşlerini almak amacıyla araştırmacı tarafından aşağıda yer alan basamaklar doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir;

- İlgili alinyazın incelenmiş ve bu doğrultuda araştırma konusuna yönelik taslak görüşme formu oluşturulmuştur.
- Hazırlanan taslak görüşme formu alanda çalışan iki uzman sınıf öğretmeni ve iki akademisyene gönderilmiştir.
- Akademisyenler ve öğretmenlerden gelen dönütler doğrultusunda görüşme formu yeniden düzenlenerek son hali verilmiştir.
- Görüşme formu bir sınıf öğretmeni ile pilot görüşme yapılarak denenmiştir.
- Yapılan pilot görüşme incelenmiş ve gerekli düzenlemeler yapılarak son halini almıştır.

Görüşme formunun hazırlanırken aşağıda yer alan ilkelere dikkat edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2018):

- Kolay anlaşılabilir sorular yazma,
- Odaklı sorular hazırlama,
- Açık uçlu sorular sorma,
- Yönlendirmekten kaçınma,
- Çok boyutlu soru sormaktan kaçınma,
- Alternatif sorular ve sondalar hazırlama,
- Farklı türden sorular yazma,
- Soruları mantıklı bir biçimde düzenleme,
- Soruları geliştirme

Yarı yapılandırılmış görüşme formu üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde araştırma hakkında bir ön bilgi ve sorumlu araştırmacılar hakkında bilgiye yer verilmiştir. İkinci bölümde görüşme sorularına yer almaktadır. Üçüncü bölümde ise katılımcının kişisel bilgilerine ilişkin; katılımcının cinsiyeti, yaşı ve mesleki deneyimlerine yer verilmiştir.

Görüşme formu toplam 8 sorudan oluşmaktadır. 11 katılımcıyla yapılan görüşmeler toplam 287 dakika 24 saniye sürmüştür. Bu görüşmelerin en uzun süreni 42 dakika olarak kayda geçerken en kısa görüşme 15 dakikada gerçekleşmiştir. Elde edilen ses kayıtları yazıya aktarılmıştır. Çevriyazı metinleri Times New Roman yazı karakteri ve 12 punto boyutunda hazırlanarak toplam 53 sayfa ham veri elde edilmiştir.

3.5. Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanmasında yarı yapılandırılmış ve görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmada bu yöntemin kullanılacak olmasının nedeni, bireylerin düşünce süreçlerinin daha yakından izlenebilmesi, verdikleri cevaplar arasındaki farklılıkları ve paralellikleri saptayıp buna göre karşılaştırmalar yapmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Araştırma kapsamında belirlenen on farklı okulda okul idaresinin ve görüşme yapılacak sınıf öğretmeninin gönüllü olmasına dikkat edilmiştir. Katılımcılarla görüşmeye başlanmadan önce, sınıf öğretmenlerine araştırmanın amacı, ebeveyn tutumlarına ilişkin bilgilendirme ve görüşmenin ne kadar süreceği hakkında bilgiler verilmiştir. Katılımcı öğretmenlerden eğitim öğretim faaliyetlerine engel olmayacak şekilde randevu tarihi alınmıştır. Tüm görüşmeler öğretmenlerle yüz yüze olarak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca görüşme esnasında katılımcı öğretmenlere ses kayıt cihazı kullanılacağı bildirilmiş ve olumsuz bir dönüt olmamıştır. Öğretmenlerle yapılan bu görüşmeler 2022 yılının Ocak ve şubat ayları arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmada öğretmenlerin isimleri etik nedenlerden dolayı kullanılmamıştır. Öğretmenler “Ö1, Ö2, Ö3, Ö4...” şeklinde kodlanmıştır.

3.6. Verilerin Analizi

Araştırmada sınıf öğretmenlerine araştırmanın amacına yönelik hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular sorularak elde edilen veriler tematik analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Tematik içerik analizinde belli bir konu üzerinde yapılan birden fazla araştırmanın bulguları belirlenen şablon veya temalar çerçevesinde, ham verilerden farklı eleştirel bir gözle incelenip sentezlenerek yorumlanır (Au, 2007; Finfgeld, 2003; Walsh ve Downe, 2005). Böylelikle tematik içerik analizi aynı zamanda bir konunun farklı boyutlarını konu edinen araştırmalardaki benzer yönleri nitel olarak sentezleyip örneklendirdiğinden araştırmacılara kaynak oluşturmaktadır (Çalık, Ayas ve Ebenezer, 2005; Çalık ve Sözbilir, 2014). Verilerin analizi, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin yanıtları doğrultusunda belirli bir anlam bütünlüğü sağlanacak şekilde temalardan oluşmaktadır.

BÖLÜM 4

4 BULGULAR

Bu bölümde araştırma sırasında sınıf öğretmenleri ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucu ortaya çıkan bulgulara yer verilmektedir.

4.1 Farklı Ebeveyn Tutumlarının Sınıfa Yansımalarına Göstermesine İlişkin Bulgular

Örneklem grubunda bulunan sınıf öğretmenlerine ilk soru olarak, “Çocukların sınıf içi davranışlarında ne tür farklılıklar gözlemliyorsunuz? Sizce bunların sebepleri neler?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 2. Çocukların Sınıfa Yansımalarına İlişkin Bulgular

	Alt Tema	Katılımcılar
	Okul Kurallarına Uymama	Ö1, Ö2, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11
	Sürekli Mazeret	Ö1, Ö2, Ö9
	Diğer Çocukları Engelleme	Ö6, Ö9, Ö11
İstenmedik Davranışlar	Dikkat Dağınıklığı	Ö6, Ö9
	Saldırganlık	Ö11
	Kılık-Kıyafet	Ö4
	Hırsızlık	Ö2
	Sınıf Eşyalarına Zarar Verme	Ö9
	Düzensizlik	Ö2
		Kurallara Uyum
İstendik Davranışlar	Sorumluluk Alma Bilinci	Ö3, Ö9
	Düzenli ve Planlı Olma	Ö9, Ö10

Tablo 2 incelendiğinde bu sürecin istenmedik davranışları olarak sekiz öğretmen okul kurallarına uymama davranışı, üç öğretmen diğer çocukları engelleme davranışı, üç öğretmen sürekli mazeret gösterme davranışı, iki öğretmen dikkat dağınıklığı, bir öğretmen saldırganlık, bir öğretmen düzensizlik, bir öğretmen sınıf eşyalarına zarar verme, bir öğretmen kılık kıyafetteki düzensizlikten ve bir öğretmen ise hırsızlık davranışını sınıf içinde sergilediklerini ifade etmişlerdir. Çocukların okul kurallarına uyum konusunda direnç gösterdiğini ifade eden Ö6; “Şimdi bizim en çok karşılaştığımız davranış bozukluklarından birisi sınıf içi kurallara uyum konusunda çok fazla davranış bozuklukları gözlemliyoruz. Mesela bazı çocuklar o kadar evde baskı ve kuralcı yetiştiriliyorlar ki burada bunu dışarıya atma... Kendini rahat

hissediyor, özgür bir ortam olarak hissediyor ve bunu dışarıya direkt yansıtıyor... sınıf kuralları konusunda çok rahatsızlıklarım var. Pandeminin de verdiği bir düzen bozukluğu var çocuklarda, anne babaların evde yaptıkları aşırı baskıdan kaynaklı olduğunu düşünüyorum.” İfadeleri ile değinirken Ö7; “Kurallara uymayan çocuk stili var. Onları aynı duruma, eşit duruma getirmek en başta eğitimden, yani öğretimden önce eğitim. Yani sırada oturması, sınıftan zil çalınca çıkması bunları öğretmek, öğretmek. Davranışın en basiti, zaten zil çalınca dışarıya çıkmak, en basiti o. Oturacak, parmak kaldıracak bunları öğretmek sorun, özellikle şu son dönemde.” açıklamasında bulunmuştur. İstenmedik davranışlar gösteren çocukların diğer çocukları engelleme davranışına Ö9; “Herkes herhangi bir sayfadan bir şeyler yaparken onlar hiçbir şey yapmayıp sınıfta koşturuyor. Beni dinlemiyor. Arkadaşlarına ve onların eşyalarına zarar veriyorlar. Arkadaşları ders dinlerken onları rahatsız eden öğrencilerim var.” şeklinde değinmiştir. Çocuğun sınıf içinde sürekli mazeret gösterme davranışının yansıdığı ifade eden Ö2; “Genel olarak sınıf içerisinde okula çok geç gelmeler, derse de geç girmeler, sık sık tuvalet izini istemeler, ders esnasında başka şeylerle araç gereçleriyle oynamaları...Her istediğini her istediği zaman yapabileceğini düşünüyor. Bunu da yapamadığı zaman mutsuz, mızumsuz, kendi kendine huzursuz, okuldan uzaklaşma sonuçlarına doğru gidiyor.” açıklamalarına yer vermiştir. Dikkat dağınıklığı ile karşılaşma konusundaki düşüncelerini Ö6 şöyle ifade etmiştir;” Bir de bizim teknoloji bağımlısı çocuklarımız olduğu için en çok gördüğüm davranış bozukluklarından birisi dikkat problemi. Çocuklar kendilerini tam olarak derse veremiyorlar ya da başka şeylerle ilgilenme olayı çok fazla. Ben bunu da bilgisayar ve tabletin etkisi olarak bunu...Sosyal medyanın, onlara çok zararını gözlemliyorum. Çünkü daha önce yetiştirdiğimiz çocuklarla şimdiki yetiştirdiğimiz çocuklar arasında çok fazla fark var. Evet, zeki çocuklar, daha akıllı çocuklar ama kendini ifade etmede olsun derslere katılımda olsun biraz daha geride duruyorlar. Derse katılımı daha az gözlemliyorum. Dikkat problemi çok fazla.”

Bu sürecin istendik davranışları olarak ise dört öğretmen çocukların kurallara uyum davranışlarını ifade ederken, iki öğretmen sorumluluk alma bilincinde olduklarını ve iki öğretmen ise düzenli ve planlı olma davranışı sergilediklerini ifade etmişlerdir. Çocukların kurallara uyum davranışı gösterdiğini ifade eden Ö9; “Etkinliklere çok güzel katılım sağlıyorlar arkadaşları tarafından çok seviliyor. Mesela sınıfımda A. isimli bir öğrenci var çok gözde bir öğrenci... herkes onunla etkinlik yapmak istiyor. Sınıf içi kurallara uyar, çocuğun gerçekten davranışları dört dörtlük.” açıklamasında bulunmuştur. Sınıfında sorumluluk alma bilinci yüksek olan çocukların olduğunu ifade eden Ö3;” Çok sorumluluk

sahibi öğrencilerimiz var, kendisine verilen görevi eksiksiz yerine getiriyor” açıklamasında bulunmuştur.

4.2 Karşılaştıkları Ebeveyn Tutumlarına İlişkin Bulgular

Araştırmada cevabı aranan ikinci soru, sınıf öğretmenlerinin meslek hayatlarında en sık karşılaştıkları ebeveyn tutumlarının belirlemeye yöneliktir. Bu araştırma sorusu ile ilgili olarak katılımcılara “Siz ne tür ebeveynlerle karşılaşıyorsunuz, kısaca bahseder misiniz?” sorusu yöneltilmiş, konu hakkında derinlemesine bilgi toplamak amacıyla öğretmenlerden konuya ilişkin örnekler vermelerini, görüş ve değerlendirmelerini ifade etmeleri istenmiştir.

Tablo 3. Karşılaştıkları Ebeveyn Tutumlarına İlişkin Bulgular

Alt Tema	Katılımcılar
İlgisiz-İhmalkâr Ebeveyn Tutumu	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö11, Ö10
Aşırı Koruyucu Ebeveyn Tutumu	Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10
Otoriter Ebeveyn Tutumu	Ö2, Ö3, Ö9
İzin Verici Ebeveyn Tutumu	Ö2, Ö10
Demokratik Ebeveyn Tutumu	Ö11

Tablo 3 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları ebeveyn tutumlarında 9 dokuz öğretmen ilgisiz -ihmkâr ebeveyn tutumu, yedi öğretmen aşırı koruyucu ebeveyn tutumu, üç öğretmen otoriter-baskıcı ebeveyn tutumu, iki öğretmen izin verici ebeveyn tutumu ve bir öğretmen ise demokratik ebeveyn tutumları ile karşılaştıklarını ifade etmiştir. İlgisiz -ihmkâr ebeveyn tutumu ile karşılan Ö4:” *ilgisiz-ihmkâr diyebilirim. Hiçbir şeyden haberi olmayan, çocuğun yazdığı yazıdan, okulda ne işlediğinden, ödevinden defterinden kitabından ya da işte okuldaki her durumundan... Hiç mesela beni aramayan sormayanlar çok sık var. “Ne yapıyor hocam? Sınıfta bu çocuk nasıl?” demeyenler de var. Tamamen bana bırakmış veli, hiç oralı değil.”* açıklamalarına yer verirken, Ö10; “*İlgisiz ve ihmalkâr bir grup var ki ekinlik zamanı çocuk arkadaşlarından malzeme dilenmekte. Neden dilenmek diyorum biliyor musunuz, bir iki kez unutuyor arkadaşları yardımcı oluyor, bizler yardımcı oluyoruz. Ama bu durum sürekli gerçekleşince çocuklarda sömürüldüğünü düşünüyor. Ayrıca Ö6 ise “...şu an en çok karşılaştığım bunlar. Ama geçmişteki sınıfları diye sorarsanız, ilgisiz ihmalkâr anne babalar çok daha fazlaydı. Ama ben sanki o sınıflarda daha iyi başarı aldığımı düşünüyorum. Çünkü anne babalar fazla ilgilenmedikleri için çocuk bütün işlerini, kendi sorumluluklarının*

hepsini yerine getirdiği için o çocuklar sınıfta daha başarılı, daha iyiydi diye düşünüyorum.” açıklamalarında bulunmuşlardır. Aşırı koruyucu ebeveyn tutumu ile karşılaşan Ö9;” Şu an daha çok koruyucu diyebilirim. Gereğinden fazla özen gösteren veliler var. Evde bir kâğıt kalmış koşa koşa okula getiriyor. Veli çocuğa çok bağlı sürekli onun çantasını taşıyor ödevini taşıyor. Çanta ağır değil ama çocuğa ağır geleceğini düşünüyor. Çocuğa bağlı resmen. Çocuğun yapacağı sorumluluğu da kendisi yerine getiriyor. En basitinden sınıfta deneme sınavı yapacağım 3 tane olduk. Çocuklardan daha çok onlar kaygılı, sürekli onlar düşünüyor. Acaba doğru mu yapacaklar? kaydırmamı yapacaklar? Acaba yanlış mı işaretleyecekler? ve her şeyi planlıyor bu veliler çıkınca şunu yapacağız bunu yapacağız her şey planlı bunlarda.” ifadelerinde bulunurken, Ö11;” Ben bir özel okulda öğretmen olduğumdan aşırı korumacı ailelerde çok sık karşılaşıyoruz. Karar vermede çok zorluk yaşıyorlar gelip her şeyi bana soruyor. Akranlarıyla oynamayı bilmiyorlar çocuklar, iletişim kurmakta zorlanıyorlar. Arkadaşlarıyla uyum problemleriyle de çok sık karşılaşıyorum.” açıklamalarına yer vermiştir. Otoriter ebeveyn tutumuna ilişkin görüşünü Ö3;” Sık karşılaştığımız ebeveyn tutumlarından bir diğeri de otoriter veliler valla bu çocuklar özgüven duygusundan yoksun oluyorlar anne baba sürekli baskıcı bir tavır sergiliyor.” şeklinde ifade etmiştir. İzin verici ebeveyn tutumu ile karşılaştığını ifade eden Ö2;” Çocuğunun tamamen bütün isteklerini yerine getirmeye çalışan, kendini hoşgörülü olarak nitelendiren veliler var.” ve Ö10;” İzin verici ebeveyn tutumu ile çocuğuna karşı baş eğdiren aile ile karşılaşıyorum. Hatta evde çocuğa ödev yaptıramadığını ve bizi kötü polis olarak kullandıklarına şahit oluyorum.” açıklamalarında bulunmuşlardır.

4.3 Otoriter Ebeveyn Tutuma Sahip Ebeveynlerin Çocuklarının Sınıf İçi Davranışlarına İlişkin Bulgular

Örneklem grubunda bulunan sınıf öğretmenlerine dördüncü soru olarak, sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları ebeveyn tutumlarından otoriter ebeveyn tutumunda yetişen çocukların sınıf içi davranışlarına olan yansımalarını belirlemektir. Bu kapsamda katılımcılara “Sizce Otoriter ebeveyn tutumunda yetiştirilen çocukların sınıf içi davranışlarına olan yansımaları nelerdir? (beklenti, iletişim, problem) Bir örnek verebilir misiniz?” araştırma sorusu sorulmuştur.

Tablo 4. Otoriter Ebeveyn Tutuma Sahip Ebeveynlerin Çocuklarının Sınıf İçi Davranışlarına İlişkin Bulgular

Alt Tema	Katılımcılar
İtaatkarlık-Sorgulamama	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö9
Kendini İfade Edememe	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö8
Sessiz-İçine Kapanıklık	Ö1, Ö2, Ö4, Ö7, Ö8

Aşırı Kaygı	Ö4, Ö6, Ö10, Ö11
Problem Davranış	Ö6, Ö9, Ö10
Akademik Başarısızlık	Ö3, Ö9, Ö11
Yaratıcı Düşünememe	Ö2, Ö9
Öğretmen Korkusu	Ö4, Ö11

Tablo 4'e göre sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin görüşleri belli bir görüşte sıklık göstermemiştir. Bu kapsamda beş öğretmen kendini ifade edememe becerisi, beş öğretmen sessiz-içine kapanıklık davranışı, beş öğretmen itaatkarlık-sorgulamama davranışı, dört öğretmen öğrencilerinde oluşan aşırı kaygı, üç öğretmen akademik başarısızlık, üç öğretmen problem davranışlar, iki öğretmen yaratıcı düşünemediklerini ve iki öğretmen ise öğretmen korkusu yaşadıkları görüşlerini bildirmiştir. Sınıf içi davranışlarda öğrencilerinin kendini ifade etmede eksiklik yaşadığı bildiren Ö3;" *İç dünyasında mesela daha sessiz, sınıfta diğer öğrencilerle mesela iletişimde kendisini ifade edememe, oyun içerisinde kendisine söylenenleri yerine getirme ama kendisi bir kural koymama ya da oyunda kendisinden istenenlerin dışında "Bu da benim isteğim, benim istediğim şekilde de bu olabilir mi?" sorusunu bile sormama davranışıyla karşılaşıyorum*" ifadelerinde bulunurken Ö4;" *Kendini çok fazla ifade edemiyor. Şöyle, mesela doğruyu bilse de buna cesaret edemiyor. Kendi başına mesela ifade ettiği şeylerde yazılı olarak ya da mesela bir sınavda bir testte ifade edebiliyor konuşmuyorsa eğer. Yani benimle iletişimde olmadığı durumlarda başarısını gösterebiliyor. Ama aynı çocuğu karşına alıp bir şey sorduğunda ya da konuşarak ifade edebileceği bir şey sorduğunda tutukluk yaşıyor maalesef. Kendini iyi ifade edemiyor. Cesaret edemiyor.*" ve Ö8;" *Şimdi çok aşırı derecede otoriter ailede yetişen öğrenci çok huzursuz oluyor sınıf içinde. Sürekli böyle kıpırdayan ama özgürce kendini ifade edemeyen. Yani "Bir şey söylesem mi, söylemesem mi?" davranışı gösteren çocuklar oluyorlar. Ve çok içine kapanık oluyorlar, kendilerini böyle kapatıyorlar. İçe kapanıyorlar, ifade edemiyorlar kendilerini."* açıklamalarında bulunmuştur. Sessiz- içine kapanıklık davranışı gösterdiklerini ifade eden Ö8;" *Ve bu öğrenciler çok içine kapanık oluyorlar, kendilerini böyle kapatıyorlar. İçe kapanıyorlar, ifade edemiyorlar kendilerini. Otoriter ebeveyn tutumuna sahip ailede yaşayan çocukların tabii davranış bozuklukları oluyor bazen ama ben daha çok otoriter ailede yetişen çocukların daha çok içine kapanık olanlarına rastladım.*" ve Ö4;" *Otoriter ebeveynlerin çocukları daha pasif daha içine kapanık oluyor maalesef. Arkadaşlarıyla ilişkileri zayıf oluyor genellikle ve konuşmaya çekiniyorlar.*" ifadelerine yer vermiştir. Otoriter ebeveyn tutumunda yetiştirilen öğrencilerin sınıf içi davranışlarında itaatkarlık-sorgulamama davranışı gösterdiğini Ö5;" *Tek sorunumuz onları sizin yönlendirmeniz*

gerekiyor, kendi başlarına karar alamıyorlar. Her şeyi ben söylüyorum çocuğa. İşte kalemimi çıkart. “Otur” “Kalk” ... Yani derse girdiğimizde defterini kitabını kendi başına çıkarması gerektiğini düşünmüyor. Sen “Çıkar” diyeceksin, çıkaracak. “Yaz” diyeceksin yazacak, “Yap” diyeceksin yapacak. Yani kendi başına karar vermede yetersiz kalıyorlar.” şeklinde ifade ederken Ö9;” Mesela Enes ve Hamza var hava soğuk dışarı çıkmayın diyorum tamam öğretmenim diyorlar çünkü öyle görmüş anne babasından. Diğerleri öyle değil niye öğretmenim diye sorguluyorlar beni. Sadece ve sadece istenileni yapıyor bu çocuklar, yönlendirmeye açıklar.” açıklamalarında bulunmuştur. Bu tutumda yetişen öğrencilerinde aşırı kaygı davranışı olduğunu ifade eden Ö6;” En çok ben sevileyim, en ön sırada ben oturayım. Yani “en” diyen bir çocuk. Her şeye en diyen “En başarılı ben olayım”. Korkuları olan çocuklar oluyor. Kötü bir şey yaptığı zaman “Ben anneme nasıl anlatırım? Babama nasıl anlatırım?” kaygı duygusunu yaşayan çocuklar oluyorlar.” açıklamalarına yer verirken Ö11 ise;” Ailelerin kızacağı bağıracağı ve bazı şeyleri kısıtlayacağı korkusu ağır basıyor bu da kaygıya yol açıyor. Örneğin sınavlarda yapılacak herhangi bir etkinlikte başarılı olamama korkusu yaratıyor. Bu yüzden de aşırı aşırı kaygılı oluyorlar Elde ettiği herhangi bir başarıda da kendisinden çok anne babasının mutlu olacağını cezadan kurtulacağını düşünüyor.” görüşlerine yer vermiştir. Otoriter ebeveyn tutumunda yetişen çocukların eğitim hayatlarında akademik başarının düşük olduğunu ifade eden Ö3; Otoriter ebeveynlerin çocukları kendilerini ifade edemeyen, pısrık, güven duygusundan yoksun çocuklar olduğu için dersteki başarıları da ona göre otomatik olarak düşüyor. Çünkü çocuğun güven duygusu gelişmemiş. Kendini tam ifade edemiyor ki. İfade ederken “Acaba yanlış mı ifade ederim? Yanlış mı yaparım” duygusuyla hareket ediyor. Bu da çocuğun, öğrencinin dersteki, okuldaki, eğitim ve öğretimdeki başarısını düşürüyor.” açıklamasında bulunmuştur. Sınıf içi problem davranış gösterdiğini Ö9;” Sınıf içi davranışta çok fazla problem oluşturuyor. Baba otorite ise diğer arkadaşlarına karşı aynı davranışı sergiliyor. Babası vuruyor dövüyor mesela o da arkadaşlarına yapabiliyor. Evde gördüğü davranışı okulda arkadaşlarına yapabiliyor.” şeklinde ifade etmiştir. Yaratıcı düşünme becerisine sahip olmadıklarını Ö2;” Derse katılımda bile öğretmen olarak benim söylediğim dışında, yani ben ne söylersem onu yapıyor. Ama onun dışında bir konuyla ilgili bir fikir üretme ya da o konu üzerindeki duygularını düşüncelerini anlatmakta güçlük çekiyor. Yani yaratıcılık becerileri engelleniyor.” açıklamalarında yer vermiştir. Bu tutumda yetişen çocukların öğretmen korkularının olduğunu Ö11;” Benimle olan iletişimde de çünkü ben disiplinli bir öğretmenim ben de ceza alma korkusu yaşıyor çocuk.” ifade ederken Ö4;” Benim buna karşı tutumum da şu; ben mesela önce parmak kaldırana değil kaldırmayana söz hakkı veririm. Ben de çünkü

çocukken parmak kaldıramazdım. Derim ki “Önce sen söyle. Mutlaka bir fikrin vardır, doğru yanlış, hatalı sorun değil. Yanlışsa doğrusunu öğrenirsin. Doğruysa takdir alırsın”. Önce bir parmak kaldırmayıp zaten kendini belli ediyor öyle çocuklar ya. İşte atıyorum “Ali sen söyle, neymiş bakayım?”, o zaten biliyor yani. Onun zaten söyleyeceği bir şey var, senin ne var? Önce bir dürtüklerim onları, ondan sonra parmak kaldıranlara söz hakkı vermeye daha çok dikkat ederim.” ifadelerine yer vermiştir.

4.4 Aşırı Koruyucu Ebeveyn Tutuma Sahip Ebeveynlerin Çocuklarının Sınıf İçi Davranışlarına İlişkin Bulgular

Araştırmada cevabı aranılan beşinci soru, sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları ebeveyn tutumlarından aşırı koruyucu ebeveyn tutumunda yetişen çocukların sınıf içi davranışlarına olan yansımalarını belirlemektir. Bu kapsamda katılımcılara “Sizce aşırı koruyucu ebeveyn tutumunda yetiştirilen çocukların sınıf içi davranışlarına olan yansımaları nelerdir? (beklenti, iletişim, problem) Bir örnek verebilir misiniz?” araştırma sorusu sorulmuştur.

Tablo 5. Aşırı Koruyucu Ebeveyn Tutuma Sahip Ebeveynlerin Çocuklarının Sınıf İçi Davranışlarına İlişkin Bulgular

Alt Tema	Katılımcılar
Sorumluluk Alamama	Ö1, Ö2, Ö3, Ö6, Ö8, Ö9, Ö11
Akademik Başarısızlık	Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö11
İsteksizlik	Ö5, Ö7, Ö8, Ö4, Ö9
Ebeveyn Korumacılığını Öğretmenden Bekleme	Ö1, Ö4, Ö7, Ö2, Ö11
İletişim Problemi	Ö6, Ö7, Ö8, Ö11
İçine Kapanıklık-Utangaçlık	Ö6, Ö8, Ö9
Alınganlık-Kırılganlık	Ö1, Ö2, Ö7
Özgüven Eksikliği	Ö5, Ö9
Sağlık Problemleri (Devamsızlık)	Ö1, Ö4

Tablo 5 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin aşırı koruyucu ebeveyn tutumunda yetişen öğrencilerinin sınıf içi davranışlara yedi öğretmen sorumluluk alamama, beş öğretmen akademik başarısızlık, beş öğretmen ebeveynin göstermiş olduğu korumacı tutumun öğrencinin öğretmenden beklemesine, beş öğretmen öğrencilerinin okul hayatlarında isteksiz tutum gösterdiğin, dört öğretmen hem kendileriyle hem de arkadaşlarıyla olan sosyal ilişkilerinde iletişim problemi, üç öğretmen alıngan-kırılgan davranış gösterdiklerini, üç öğretmen içine kapanık-utangaç tavırlar gösterdiğini, iki öğretmen ailenin titiz-hassas davranışlarından dolayı sağlık problemleri yaşadıklarını bu durumun öğrencilerinin okul devamsızlıklarını etkilediği görüşlerini bildirmişlerdir. Öğrencilerinin sınıf içi davranışlarında sorumluluk alamadıklarını Ö2;” Bir de üzerine sorumluluk almıyor. Mesela araç gerecini

evde unutmuş ve bunun sorumluluğu şey değil “Annem koymamış” bile diyebiliyor. Yani bütün ihtiyaçları ebeveyn tarafından karşılanan karşılanıyor, sorumluluk almıyor. Kendi üzerinde hiçbir şeyi yok çocuğun.” İfadelerine yer verirken Ö3;” Aşırı korumacı ebeveynde de çocuğun sorumluluk duygusu gelişmemiş oluyor. Çocuk kendini üzmiyor. Sorumluluklarını yerine getirmek için emek gayret sarf etmiyor. E çünkü bundan önce çocuğun, öğrencinin gereken işlerini ebeveyn yüklenmiş, üstüne almış, sırtlanmış. E çocuk okula başladığı zaman da yetiştiremediği yerlerde annesinden yardım istiyor. Yani tam anlamıyla çocuğun sorumluluk duygusu gelişmiyor, çünkü sürekli arkasını toplayan birisi var. Çocuğun kendi sorumluluğu yok... Hayır, herkes kendi sorumluluğunu kendisi yerine getirecek. Çocuk ödevini örneğin yetiştiremediğinde annesi tamamlamayacak, annesi yazmayacak, annesi yapmayacak. Yapamıyorsa, öğretmen ödevi kontrol ettiğinde fark edecek, ona göre çocuğa yaklaşımda bulunacak veya çocuğu telkinde bulunacak, çocuğu ikna etmeye çalışacak.” açıklamalarında bulunmuştur. Aşırı koruyucu ebeveyn tutumunda yetişen çocukların akademik başarılarındaki düşüklüğü Ö11;” Akranlarından geri algılıyor sorumluluk verilmediği için zekâ olarak problem yok ama çocuk alışmış onun yapması gereken şeyleri birileri nasılsa yapıyor. Dolayısıyla akademik olarak bu çocuklar hep geri kalıyor diyebiliriz.” şeklinde ifade ederken ailenin aşırı koruyucu tutumundan kaynaklanan ve bir alt tema olarak karşımıza çıkan sağlık problemi-devamsızlık sonucu akademik başarısızlığın oluştuğunu ifade eden Ö4;” ... okuldaki boşluğunu evde tamamladıklarını düşünüyorlar ama tamamen bir boşluk yaratıyorlar okulla ilgili ve aynı koruyuculuğu da bizden bekliyorlar çocuğu kuvvetlendirmeye, biraz daha şevk etmeye biraz daha ittirmeye çalışıyoruz ama bunun karşılığında veli daha ters tepki de gösterebiliyor. “Hocam çok üstüne gitmeseniz” gibi size dönüyor. Çocuk başarılı olacaksa bile veli buna engel oluyor. Halbuki kapasiteyi zorlasan çocuğun içinden belki daha büyük bir cevher çıkacak, daha başarılı olacak. Ama veli bunu engelleyebiliyor. Bizim de şevkimizi kırabiliyorlar. Aksine hani böyle çok da sert tepki gösterenlerle bile karşılaşabiliyoruz.” ifadelerine yer vermiştir. Çocuğun ailesinden gördüğü ebeveyn korumacılığını öğretmenden bekleme davranışını Ö1;” Her şey öğretmenden bekliyor. Annesi ayakkabısını bağlamış, işte annesi üstünü başını giydirmiş, annesi yemeğini yedirmiş... Bu sefer çocuk sınıfta sanki bizim bebeğimizmiş gibi öğretmenin bebeğiymiş gibi davranıyor.” ve Ö7;” Şimdiki kızlar evde prenses, erkekler prens. Ama sınıf içerisine geldikleri zaman evdeki tutumlarını benden de bekliyor, yani öğretmeninden de bekliyorlar. Böyle bir şey yok. Biz burada çünkü hayata alıştırmaya çalışıyoruz, hayatta sokmaya çalışıyoruz. Zaten bu bir başlangıç. Bizden o tutumu görmediklerini zaman ürkeklaşıyorlar. Hani o istiyor sarılıyorum kucağıma alayım. Ya evde annesi ne yapacaksa bizden de bekliyor

ya da “Sen şöylesin sen böylesin. Sen şunu çok güzel yaptın”, hani kötü yapsa bile “Çok iyi yaptın” demen gerekiyor. “Şunu düzeltmen için şöyle yapmalısın. Bak şu yazının şurasını düzeltmelisin. Bak burada çizgi eğri olmuş, düzeltmen lazım” dediğiniz zaman çocuk bunu kabullenmek istemiyor.” görüşlerinde bulunmuşlardır. Bu tutumda yetişen öğrencilerinin okul hayatlarında isteksiz davranışlar gösterdiğini Ö5;” Aşırı koruyucu ailelerin yetiştirdiği çocuklarda gerçekten büyük sorunlar çıkıyor. Örneğin çocuk iki kelime yazıyor “Benim kolum yoruldu, elim ağrıdı. Ben yazmak istemiyorum” ya da “Çok yazdık, artık yazmak istemiyorum, yapmak istemiyorum” ya da “Bugün çok soru çözdük, artık çözmeyelim” ya da “Benim karnım acıktı, ben ders yapmak istemiyorum” gibi...” öğrencilerinin süreç içinde isteksizliğine değinirken Ö7 ise;” Çocuğun yapması gereken her şey aile tarafından karşılanınca ne oluyor? çocuk okulda hiçbir şey yapmak istemiyor. Sınıfta annesi veya babası da yok destek alacağı, çocuk mecbur tek başına yapma durumda oluyor. Haliyle sıkılıyor, yazmak istemiyor, okumak istemiyor.” görüşlerine yer vermiştir. Sosyal ilişkilerinde hem sınıf arkadaşlarıyla hem de kendileriyle iletişim problemi yaşadıklarını ifade eden Ö11;” Aile çok fazla çocuğa sorumluluk vermediği için ayakkabısını bağlayamayan ilkokul dördüncü sınıf öğrencileri olabiliyor. Üzerini bile giyinmekte zorlanan öğrencilerim var. Bunları yapamadığı zaman tabii ki arkadaşlarının tutumları farklı oluyor. Olumsuz yönde eleştiriye maruz kalıyorlar. İlkokul çocuğu acımasız olur haliyle onlar da bu acımasızlığa maruz kalıyorlar. Alay etme dalga geçme gibi şeyler olabiliyor çocuk da bu davranışlar karşısında ağlama vurma kırma davranışı sergiliyor. Birbirlerine zarar veriyorlar. Şu an da böyle bir öğrencim var çok sık ağlıyor. Aileye ağlayarak ve nazlanarak istediği her şeyi yaptırmış çünkü problem davranışı sınıfta mutlaka oluyor bu yüzden. Arkadaşlarıyla problem yaşıyor. Benimle de iletişim kurmakta zorlanıyor.” görüşlerine yer verirken daha çok öğretmenle iletişime geçmekte zorluk yaşanıldığını Ö6;” Soru sorduğun zaman parmak kaldırmıyor ya da bir şey sorduğunda, iletişime geçmek istediğinde pek iletişimi sevmiyor bu tür çocuklar. Çünkü neyi söyleyeceğini... Yani yüklediğin sorumluluğun ne olduğunun farkında değil. O sorumlulukla ilgili bir şey sorduğunda cevap anne babada çünkü. Cevabını bilmediği için de sana cevap vermiyor, iletişime girmiyorlar.” ifadelerinde yer vermiştir. Aşırı koruyucu ebeveyn tutumunda yetişen çocukların sınıf içi davranışlarında daha duygusal bir yapıya sahip olduğunu düşünen sınıf öğretmenleri alınganlık-kırılğanlık görüşünü Ö7;” Çabuk küsüyor, darılıyor. Yani yapmak istemiyor. Mesela bizim mesleğimizi bizi sevdikleri zaman daha çok oluyor, daha kolay öğrenme oluyor. Ama sen uyarılar yaptığın zaman o çocuk “E annem bana bunu yapabiliyorsun, diyordu. Ben niye şimdi yapamıyorum?”. Yani öğretmeni onu beğenmiyormuş gibi düşünüyor. Ama öyle bir şey yok, değil. O yaptığı yanlış düzeltmemiz

lazım. Ama evde bu hiç denmemiş ki.” şeklinde ifade etmiştir. Çocukların sınıf içi davranışlarda içine kapanık-utangaç davranışlar gösterdiği görüşünü ifade eden Ö8;” Şu an bir öğrencim var mesela genelde ödevlerini annesi yapıyor. O da özellikle matematik derslerinde annesi yapıyor. Mesela ben sorduğum zaman “Bunu nasıl yaptın?” diye veya tahtaya kaldırdığım zaman tabii ki zorlanıyor. Annesinin yaptığını da ifade edemiyor. Bu sefer ikilem arasında kalıyor. Yani çocuklar aşırı başkasının yani ebeveynin aşırı koruması sonucunda kendini ifade edemediğinden içine kapanık kendini çeken çekimser, utangaç çocuklar oluyor.” açıklamalarında bulunmuştur. Ebeveynlerin aşırı korumacı yaklaşımlarından dolayı öğrencilerin sağlık problemleri ve akabinde devamsızlık yaşadıkları görüşünü Ö1;” Aşırı koruyucu ailelerde çocuk çabuk hastalanabiliyor. Yürümeyi, bazı fiziksel etkinlikleri kolay yapamıyor ben bunu fark ettim. Çocuklar zıplamayı beceremiyor. Fiziksel kondisyonları çok düşük oluyor aşırı koruyucu ailelerde. Hatta ben buna eklenir mi bilmiyorum, belki bağışıklık sistemi bile düşük oluyor olabilir.” ve Ö4;” Aşırı koruyucu ebeveynler aslında okulu hep ikinci plana atıyorlar. Mesela çocuk hastalanıyor, hapşırırsa göndermiyor işte öksürse göndermiyor. İşte neden gelmedi soruyorsun “Hasta hocam. Şöyle hocam böyle hocam” diyorlar. Aşırı koruyucu olduklarından çocukları da hemen hastalanıveriyor.” şeklinde ifade etmişlerdir.

4.5 Demokratik Tutuma Sahip Ebeveynlerin Çocuklarının Sınıf İçi Davranışlarına İlişkin Bulgular

Araştırmada cevabı aranılan altıncı soru, sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları ebeveyn tutumlarından demokratik ebeveyn tutumunda yetişen çocukların sınıf içi davranışlarına olan yansımalarını belirlemektir. Bu kapsamda katılımcılara “Sizce demokratik ebeveyn tutumunda yetiştirilen çocukların sınıf içi davranışlarına olan yansımaları nelerdir? (beklenti, iletişim, problem) Bir örnek verebilir misiniz?” araştırma sorusu sorulmuştur.

Tablo 6. Demokratik Ebeveyn Tutuma Sahip Ebeveynlerin Çocuklarının Sınıf İçi Davranışlarına İlişkin Bulgular

Alt Tema	Katılımcılar
Kendini İfade Etme Becerisi	Ö8, Ö7, Ö4, Ö3, Ö1, Ö2, Ö11, Ö9
Özgüven Duygusu	Ö11, Ö9, Ö7, Ö4, Ö3, Ö6, Ö8
Kurallara Uyum	Ö11, Ö6, Ö1, Ö3, Ö4, Ö7, Ö8
Kendinin ve Başkalarının Hakkına Saygı Duyma	Ö11, Ö10, Ö9, Ö7, Ö5, Ö4
Akademik Başarı	Ö9, Ö8, Ö6, Ö5, Ö3
Empati	Ö1, Ö2, Ö7, Ö10

Sorumluluk Duygusu	Ö3, Ö11, Ö9, Ö10,
Olgunluk	Ö1, Ö2, Ö11

Tablo 6 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin, demokratik ebeveyn tutumunda yetişen öğrencilerinin sınıf içi davranışlarına, sekiz öğretmen kendini ifade etmedeki becerilerinin yüksek olduğunu, yedi öğretmen sınıf ve okul kurallarına uyma davranışı gösterdiklerini, yedi öğretmen öğrencilerinin özgüven duygularının gelişmiş olduğunu, altı öğretmen kendinin ve başkalarının hakkına saygı duyma davranışı gösterdiklerini, beş öğretmen akademik başarılarının yüksek olduğunu, dört öğretmen empati kurma becerisine sahip olduğunu, dört öğretmen sorumluluk duygularının gelişmiş olduğunu, üç öğretmen akranlarına kıyasla olgun davranışlar gösterdiklerini görüşlerini bildirmişlerdir. Bu tutumda yetişen çocukların sınıf içi davranışlarında kendilerini iyi ifade etmede becerilerinin yüksek olduğu görüşünü Ö2;” *Kendilerini daha iyi tanıyıp ifade ediyorlar tanımaktan da şey yani “Ne hissediyorum? Bu duygu beni rahatsız ediyor mu?” ya da “Karşıya bununla ilgili söylemem gereken ne var?” bunlarda da gayet bilinçli bir şekilde. Ailenin evdeki demokratik tutumları okulda da sergileniyor. Bununla ilgili olarak benim bir öğrencim var şu anda. Gayet güzel dersi derste dinleyen, ders esnasında başka hiçbir şeyle ilgilenmeyen, artı kendisine bir şey söylendiğinde de “Arkadaşım dersten sonra konuşabilir miyiz” diyen bir öğrenci 3 sınıf seviyesinde.”* şeklinde görüş bildirirken bu tutumda yetişen çocukların kendini iyi ifade ederken sınıf arkadaşlarına fırsat vermediği görüşünü de Ö8;” *Mesela arkadaşlarını gözetmeden sürekli “Ben söyleyeyim. Ben yapayım” havaları var. Evet kendilerini çok güzel ifade ediyorlar ama demokratik yetiştikleri için her konuda da bilgi sahibi oluyorlar. İşte internette mesela aile onu bazı konularda özgür bırakıyor, hani bilinçli davrandığı için işte internet ve televizyonda izlediği yayınlar kaliteli oluyor, orada gördüğü örneklerden daha çok bahsetmek istiyorlar, daha çok şey söylemek istiyorlar. Gerçekten de bilinçli olarak söylüyorlar derse katkısı oluyor fakat hep ben olmak istiyorlar.”* şeklinde ifade etmiştir. Demokratik ebeveyn tutumunda yetişen çocukların okul ve sınıf kurallarına uyum noktasında herhangi bir sıkıntı yaşamadıklarını belirten Ö3; *Mesela Elif Rana’m var. Kendini çok iyi ifade eder. Arkadaşlarına yaklaşımı, arkadaşlığı çok iyidir, öğrenciliği çok iyidir. Sınıf kurallarına harfiyen uyar. Demokratik ailede yetiştirilen öğrenciler daha kendine özgüven duygusuyla yetişen çocuklar ve her işin her zorluğun da üstesinden gelen çocuklar. Akademik olarak çok da başarılılar bu çocuklar. Her yere adapte olabiliyor. Sınıfa adapte olabiliyor, okula adapte olabiliyor. Arkadaşlarına, öğretmene adapte olabiliyor. Derslere adapte olabiliyor. Hiçbir*

şeyde sorun yaşamıyor çocuk. Benim istediğim ebeveyn tutumu demokratik valla harikalar.” ve Ö8;” Sınıf kurallarını çok iyi benimseyen ve arkadaşlarını da uyaran çocuklar bunlar onları kurallara uymaya teşvik eden. Böyle yetişen çocuklar çok güzel ders dinliyorlar, arkadaşlarına zarar vermiyor derste ayağa kalkmıyor diğer arkadaşlarını ders esnasında veya sonrasında rahatsız etmiyor. Her zaman için örnek öğrenciler düşünüyorum da 26 yıllık öğretmenim her zaman bu çocuklar farklı oluyor aile yetiştirmesi çok önemli.” açıklamalarında bulunmuşlardır. Sınıf içi davranışlarında özgüven duygularının gelişmiş olduğunu Ö4;” Demokratik ebeveynlerin çocukları daha özgüvenli, genel kültürü daha yüksek, hayattan daha haberdar, fikir sunmaya daha hevesli, fikirleri daha böyle güncel çocuklar oluyor. Hemen kendini ifade etmeye yöneliyor. Parmak kaldırmak istiyor. Örnekleri çok fazla” ifade ederken Ö3;” Onlar çok özgüven duygusu gelişmiş çocuklar oluyorlar ne akademik ne de sosyal ilişkilerinde geri de duran çocuklar değil.” ifadelerine yer vermiştir. Bu tutumda yetişen öğrencilerinin kendinin ve başkalarının hakkına saygı duyma davranışı gösterdiğini Ö10;” Arkadaşlarına adaletli davranıyor. Haksız olduğunda dürüstçe söyleyebiliyor. Bu grup sağlıklı düşünebilen sorgulayan ama yargılamayan bir grup. Örnek olarak sınıf başkanı öğrencim yanlışlıkla ders içinde izin almadan konuştuğu için kendini de konuşanlar listesine yazabiliyor ya da iki arkadaşı anlaşmazlığına da çözüm bulabiliyor.” ifade ederken çocukların öğretmenlerine karşı da aynı tutumu sergilediğini Ö5;” Kurala uyulmadığı zaman alınacak ceza ya da işte karşısında ne yapılacağına birlikte belirlemek istiyorlar. En ufak bir şeyde iki ders üst üste Türkçe yaptığında, “Hayır, bu dersimiz Türkçe değil matematik” diye, hakkını arayabiliyor.” ve Ö7;” Demokratik tutumda yetişen öğrenciler daha böyle adil kararlar veriyor, daha böyle haklarını savunan oluyor. Hem ne istediklerini söylüyorlar, neden istediklerini de biliyorlar. Ama onu erteleyebileceğimizi de ve sonra tekrar yapacağımızı da biliyorlar. -Bu böyle. Bir de demokratiği benim ortamım, benim de yaratmam gerekiyor. Şimdi evet, ben çocuğa “Evet, başka zaman yaparız” dediğimde, benim onu yapmam gerekiyor. Çocuk arkasını arıyor, çünkü evde o işlem yürümüş. Ben bugün bunu istedim olmadı ama bir daha ki zamanda olacağını biliyor. O zaman çocuk mutlu. Bu demokratik yaşamın arkasından mutluluk da gelir.” görüşlerini bildirmişlerdir. Akademik başarılarının da yüksek olduğu görüşünü Ö6;” Kesinlikle çok başarılı oluyor. Başarılı bir çocuk, sorumluluklarını bilen bir çocuktur. Örnek davranış ve söz dinleme başarıyı getirir.”, Ö5;” Arkadaşlarına kıyasla akademik olarak da demokratik tutumda yetişen çocuklar çok daha iyi. Bu zamana kadar ki sınıflarımın birincileri genelde bu ebeveynlerin çocukları oluyor.” şeklinde ifade etmişlerdir. Empati kurma becerilerinin yüksek olduğu görüşünü Ö1; Empati kuruyor, kendisine yapılmasını istemediği şeyleri başkasına da yapmıyor. Karşı

tarafın üzülp kırılabileceğini düşünüyor. Bazen benimle de empati yapıyor.” Öğretmenim sen çok yoruldun ben senin yerine şunu şunu yapabilirim “diyebiliyor.” ve Ö2;” Mesela birisi birisiyle konuşurken bile, konuşmasında karşıyı rahatsız eden, empati şeyleri gelişmiş oluyor, rahatsız eden bir şey varsa “Arkadaşım onu ona neden söyledin, o üzülecek” bile diyebiliyorlar. Yani duygularını da çok rahat ifade edebiliyor.” açıklamalarında bulunmuşlardır. Demokratik tutumda yetişen çocukların sorumluluk alma duygularının gelişmiş olduğu Ö9;” En sevdiğim grup bu benim çünkü sorumluluklarının bilincinde oluyorlar ödev yapmadan asla okula gelmiyorlar ailesi kontrol ediyor. Uyduruk ödev de yapmıyorlar. Özgür ve saygı duyulan ortamda yetiştikleri için arkadaşlarına karşı da saygılılar aynı zamanda yaratıcı da oluyorlar. Sanatsal alanda başarılı oluyorlar bu yüzden.” ifade ederken özel okul öğretmeni olan Ö11;” En çok karşılaştığım ve keyif aldığım grup. Sorumluluklarının farkında. Sorumluluk duygusu ve öz güven duygusu çok gelişmiş. Ailede ve sınıf içinde söz hakkına sahip kendi haklarının farkında. Sorumluluklarını zamanında yerine getiriyor, ödevleri ve ona verdiğim görevler zamanında bitmiş oluyor.” görüşüne yer vermiştir. Sınıf içi davranışlarında akranlarından daha olgun davranışlar sergilediklerini görüşünü Ö1;” Öğretmenin de hoşuna giden öğrenci tipidir bence öğretmeni daha az yorduğu için. Ya da o çocukla konuşulup sorun halledilebilir. Ortada bir sorun varsa, çocuk demokratik olduğu için sizi anlayacak ve ona göre de bir davranış geliştirecektir, diye düşünüyorum. Bu yüzden kesinlikle daha olgun çocuklar. Anneler babalara göre daha demokratik bence, özellikle çalışan anneler çocuklarını ihmal ettiklerini düşündüklerinden.” açıklamasında yer vermiştir. Bu açıklamaya göre annelerin babalara göre demokratik tutum sergilediği, özellikle çalışan annelerin daha hoşgörülü olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

4.6 İlgisiz-İhmalkâr Tutuma Sahip Ebeveynlerin Çocuklarının Sınıf İçi Davranışlarına İlişkin Bulgular

Örneklem grubunda bulunan sınıf öğretmenlerine altıncı soru olarak, sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları ebeveyn tutumlarından ilgisiz-ihmkâr tutumunda yetişen çocukların sınıf içi davranışlarına olan yansımalarını belirlemektir. Bu kapsamda katılımcılara “Sizce ilgisiz-ihmkâr ebeveyn tutumunda yetiştirilen çocukların sınıf içi davranışlarına olan yansımaları nelerdir? (beklenti, iletişim, problem) Bir örnek verebilir misiniz?” araştırma sorusu sorulmuştur.

Tablo 7. İlgisiz-İhmalkâr Tutum Sahip Ebeveynlerin Çocuklarının Sınıf İçi Davranışlarına İlişkin Bulgular

Alt Tema	Katılımcılar
Sorumluluk Alamama	Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, Ö10, Ö11

Akademik Başarısızlık	Ö4, Ö6, Ö8, Ö9, Ö11, Ö5
Davranış Problemi	Ö2, Ö6, Ö5, Ö8, Ö9, Ö11
Kılık-Kıyafet-Malzeme Eksikliği	Ö3, Ö4, Ö7, Ö8, Ö10
İçine Kapanıklık-Sessiz	Ö1, Ö8, Ö9
Olgunluk	Ö1, Ö2

Sınıf öğretmenlerinin ilgisiz-ihmkâr ebeveyn tutumunda yetişen öğrencilerinin sınıf içi davranışlarına altı öğretmen öğrencilerinin sorumluluk alamadıklarını, altı öğretmen davranış problemi yaşadıklarını, altı öğretmen akademik başarının düşük olduğunu, beş öğretmen eğitim sürecinde materyal ve kılık-kıyafet eksiklikleri davranış haline getirdiğini, üç öğretmen içine kapanık-sessiz davranışı gösterdiklerini, iki öğretmen ise ebeveynlerin ihmalkar tutumuna karşı öğrencilerinin akranlarına kıyasla olgun davranışlar gösterdiği görüşlerini bildirmişlerdir. Sınıf içi davranışlarda çocukların sorumluluk alamama davranışı gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır.

Bu tutumda yetişen öğrencilerinde sıklıkla davranış problemi ile karşılaştığını özel okulda çalışan Ö2;” *Mesela doktor ailelerde anne baba doktora ya da tam gün çalışan, nöbete giren bir ailede yetişen çocuk varsa ilgisizlik kendiliğinden geliyor. Yani anne baba ona yetemiyor zaten. Belli bir yerde de kendi haline bırakmakta yarar görüyor. Buradaki ilgisizliğin sonucu da davranış olarak çocuk her şeyi yapabileceğini düşünüyor, çünkü evde ona ilgisizliğin getirdiği bir şey var, gözlemlenmiyor. Yanlış olan davranışlarında uyarılmıyor ya da ona, bunların böyle yapılmaması gerektiğini söylenmiyor. Artı uyarılar çok fazla. İlgisiz ailelerde telefon, tablet, televizyon gibi uyarıcılarla çocuk iç içe çünkü bunlarla vakit geçiriyor aile onunla çok fazla ilgilenmediği zaman. Oradan da sınırsız bir şekilde süzgeçten geçmemiş şekilde aldığı, toplumsal olarak yanlış, aslında yaşına uygun olmayan şeyler bile çocukta okulda açığa çıkıyor. Küfür oluyor. Arkadaşlarına karşı yaşından büyük konuşmalar yapabiliyor veya ilgi alanları değişiyor. Yani diğer çocuklar için bir dizinin bir anlamı yokken o, büyüklerin seyrettiği bir diziyle ilgili yorumlar yapabiliyor ve orada gördüğü olumsuz davranışları arkadaşlarına karşı uyguluyor. Ve anladığım kadarıyla da ilgisizliğin verdiği bir şey bir de kendini değersiz hissediyor. Yani çocuk ne yaparsa yapsın dikkat çekmeye çalışıyor bu sefer, olumsuz davranışlar sergilemeye başlıyor. Sınıfta ciddi problem teşkil ediyor.”* görüşüne yer verirken devlet okulunda çalışan Ö6;” *Çok iyi arkadaş ediniyorlar, onda bir*

sorun olmuyor ama hırçın oluyorlar. Yani arkadaşlık ilişkilerinde genellikle hırçın oluyorlar. Dövme, küfretme, kötü söz kullanma, o tür şeylere meyilli oluyorlar. Sınıfın en yaramazları diyebilirim bu tür çocuklar.”ve Ö5;” Sınıf içinde ciddi problem oluşturuyorlar tabii. Mesela ödevini yapmıyor. Ya da ne bileyim yazması gerekeni yazmıyor. “Oku” dediğin zaman okumuyor. Beklentilere cevap vermiyorlar. Çoğu zaman dönüt alamıyorum. Bunun dışında arkadaşlarına kaba davranıyor onlara fiziksel olarak zarar veriyor” şeklinde ifade etmişlerdir. İlgisiz-ihmkâr ebeveyn tutumunda yetişen çocukların akademik başarılarının düşük olduğu görüşünü Ö4;” Bizim emeğimiz bizim öğrettiklerimiz bizim öğretmeye çalıştıklarımız bir yere kadar kalıyor. Bu, evde pekiştirilip de işte üzerine gidilmeyince, takip edilmeyince, işte ödevi yaptırılmadığı zaman ya da takibi yapılmadığı zaman çocuk belli bir seviyeden sonra yükselemiyor maalesef. Biz tabii velileri uyarıyoruz, konuşuyoruz, yol göstermeye çalışıyoruz ama ebeveyn ihmalkarsa ve ilgisizse ya da evdeki telaşı çocuğundan daha fazlaysa maalesef çocuğun başarısı düşüyor. Yükselemiyor daha doğrusu. Kapasitesini de yükseltmiyor, aşamıyor yani. Kapasite olsa bile bunu yapamıyor çocuk, çünkü desteğe ihtiyacı var. Desteksiz de olmuyor. Bizim desteğimizle bir yere kadar geliyor ve orta seviyeli çocuk olarak kalıyor. Çocuk bize de dönüt vermezse akademik olarak çok eksik kalıyor maalesef.” şeklinde ifade ederken Ö8 akademik başarısızlığının çocuğun maddi ve manevi ihtiyaçlarının yeterli düzeyde karşılanmadığı için ortaya çıktığı görüşünü “Arkadaşlarına baktığı zaman sürekli onlarla aynı düzeyde olmadığını düşünerek kendini ezik hissediyor. Bu durumda da çocuk etkileniyor, yani başarısı da etkileniyor. Ama bazı çocuklar da var, ailesi ilgisiz olsa bile zekâ düzeyi iyiye, gerçekten zekasıyla bunu bastırmaya çalışıyor. O ezikliğini, onunla bastırarak daha başarılı olabiliyor. Ama yeterli gelmiyorsa, hani dersleri yeterli gelmiyorsa veya bunu çok aşırı derecede sorun haline getirip kendine psikolojik olarak daha sorun ediyorsa, o zaman başarısız oluyor.” şeklinde belirtmiştir. Eğitim sürecinde materyal ve kılık-kıyafet eksiklikleri yaşadıklarını Ö3;” Mesela Utku'm var. Annesi sınıf öğretmeni. Bak kış değil mi? Yani en kötü durumda olan aile bile çocuğuna bir kaban alır sırtına geçiriyor. Yağmurluğunu giyiyor, yağmurluğunun üstünde de böyle polarlı bir şey var onu giyiyor, iki tane kıyafetle çocuk okula geliyor. Çocuğun kabanı yok. Ve anne bu durumdan hiç rahatsız olmuyor. Ben nasıl olmuyor hayret ediyorum. Her konuda böyle ama. Şöyle küçücük küçücük kalemlerle gelir çocuk. Ya sen bir annesin, bir aç o kalem kutusunu bir bak değil mi? Bu çocuk daha 2. sınıfa gidiyor. Neyi eksik neyi fazla? Ne yapmış ne etmiş? Geçen sene yırtık ayakkabıyla geliyordu, arkadaşları “Aaa ayakkabın yırtık” deyince, gidip evde söylemiş, bunun üzerine çocuğa ayakkabı alındı. Annesinin bu ilgisiz tutumu bir ebeveyn olarak çocuğa yansıyor.” ve Ö7;” Mesela en basiti şu soğuk havada kısa kolluyla gelebiliyor

çocuk. Görüyorsunuz, “Ama öğretmenim o üşümüyor”. Ama üşüyor, 2 gün sonra hastalanıyor gelmiyor. Mesela bugün bir çalışma yaptık. Onda da çocuk eksik malzeme getirdi. Yani süsleme için bazı şeyler lazım, çocuk da o yok. Şimdi o olmadan bu olmuyor. Yapıştırıcı olmadan, makas olmadan işlemimizi yürütemeyiz. Bunu koyacak olan da veli olarak anne baba. O da yok. Çocuk sınıf içerisinde eksik malzemeyle geldiği için demoralize oluyor ve motivasyonu düşüyor. Anne babanın ilgisizliği yansıyor. Bunun için arkadaşından istemesi lazım. E arkadaşı da verecek mi? Veriyorlar tabii ki ama verecek mi diye de düşünüyor çocuk.” açıklamalarında bulunarak bu tür eksikliklerin çocukları pek çok yönden olumsuz etkilediği görüşünü bildirmişlerdir. Sınıf içi davranışlarında bu tutumda yetişen çocukların içine kapanık ve sessiz olduğu görüşünü Ö1;”. Ama bu ilgisizlik çocuk tarafından psikolojik olarak kötü adlandırılıyorsa “Annem babam benimle ilgilenmiyor. Beni sevmiyorlar ki benimle ilgilenmiyor” diyorsa, bu noktada çocuk pasif, eğitim-öğretim anlamında da sili bir çocuk olabiliyor. Yani ben orada çocuğun kendi kişiliğinin bunu daha çok yönlendireceğini düşünüyorum. Ama ilgisizliğin doğru bir şey olmadığını düşünüyorum. Hani bir söz vardır “Hiç ilgisizliktense kötü ilgi bile, bazen hiç bilgisizlikten iyidir derler”. Yani çocuğu yok saymak, onu hiçbir şeyiyle ilgilenmemek çocuk için bence travmatik bir durum yaratır. Bu, sınıftaki davranışlarına da yansır. Çocuk ya çok içine kapanıyordur, kendine özgüven eksiktir. “Yapamayacağım” korkusu vardır. Çünkü çocuk bilmiyor bir ortamda nasıl davranacağını. Çünkü evde hep ilgisizlikle kalmış.” ifade ederken içine kapanık ve sessiz davranışlar göstermelerinin ebeveynlerin ilgisiz tutumlarıyla birlikte çocuk sayısının da bu durumda etkili olduğunu Ö9;” Her mezun ettiğim sınıfta bu tür veliler çokça oluyor. Çok çocuk sahibi olan ailelerde bunu görüyorum. Çocuğun okulda ne yaptığından bile haberi yok. İlgisizler çocuklarına karşı. Bir kere bu çocuklar hem fiziksel olarak yalnızlar hem duygusal olarak yalnızlar...yalnız hissediyorlar yalnızlığa itiliyorlar. Kendini sınıftan soyutluyor ki bu aslında velilin suçu. Hiç ilgilenmediği için.” açıklamalarında yer vermiştir. Ebeveynlerin ihmalkâr tutumuna karşı öğrencilerinin akranlarına kıyasla daha olgun davranışlar gösterdiği görüşünü Ö1;” İlgisizlik, çocuğuyla hiç ilgilenmeyip kendi haline bırakan aile. O da yine çocuğun kendisine kalmış olabiliyor biliyor musunuz? Bazı çocuklar ilgisizlikle daha çabuk büyüyebiliyor. Çünkü her işini kendin yapmak durumunda kaldığı için bu, bazı çocuklarda artı olarak çocuğa yansıyor.” ifadesinde yer vermiştir.

4.7 Velilerde Gözlenen Farklılıklara İlişkin Bulgular

Örneklem grubunda bulunan sınıf öğretmenlerine yedinci soru olarak, sınıf öğretmenlerinin meslek hayatlarında karşılaştıkları ebeveyn tutumlarında anne ve baba veliler de farklılıkları belirlemeye yöneliktir. Bu araştırma sorusu ile ilgili olarak katılımcılara “Velilerinizde görülen ebeveyn tutumları dikkate alındığında sizce bu tutumlar anne ve baba velilerde ne tür farklılıklar gözlemlemektesiniz? Açıklar mısınız?” sorusu yöneltilmiş, konu hakkında derinlemesine bilgi toplamak amacıyla öğretmenlerden konuya ilişkin örnekler vermelerini, karşılaştıkları ebeveyn tutumunda velilerinin cinsiyet durumuna göre değişiklik gösterip göstermediğini görüşlerini paylaşmaları istenmiştir.

Tablo 8. Velilerde Gözlenen Farklılıklara İlişkin Bulgular

Alt Tema	Katılımcılar
Annenin Baskın Rolü	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö8, Ö11
Babaların Sürece Dahil Olamayışı	Ö1, Ö2, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10
Ebeveyn Tutumlarındaki Tutarsızlık	Ö2, Ö4, Ö5, Ö9, Ö11
Babanın Destekleyici Rolü	Ö1, Ö3, Ö4, Ö7

Tablo 8 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde yedi öğretmen annenin çocuğun hayatında baskın rol oynadığı, altı öğretmen babaların eğitim sürecine dahil olmamasını, beş öğretmen ebeveyn tutumlarında tutarsızlık olduğu bu durumun çocuğu olumsuz etkilediği görüşünü, dört öğretmen ise babanın eğitim sürecinde destekleyici rolünün çocuğun üzerinde olumlu etki ettiği görüşünü bildirmişlerdir. Ebeveyn tutumlarının anne ve baba velilerde gözlenen farklılıklara annenin süreçte baskın bir rol oynadığı görüşünü Ö5;” *Anne veliler daha tutucu daha ilgili. Daha koruyucu tutum sergiliyor. Anne veliler her şeyin içinde olmak istiyorlar, her şeyi kendileri yönlendirmek istiyorlar. Özellikle son dönemde anne veliler çocuğun ne yapıp ne yapmaması ne zaman gelip ne zaman gelmemesi, hangi dersi yapip hangi dersi yapmaması... Yani çocuğun her türlü faaliyetine katılmak istiyor. Her türlü faaliyetinde yer almak istiyor, söz almak istiyor. Ya da daha koruyucular, işte çocuğum sözel olarak ya da işte en ufak başka anlamlarda “Çocuğuma şöyle yapmayın böyle yapmayın. Çocuğum şuna sevmiyor bunu sevmiyor. Çocuğum şunu yemez bunu yer. Benim çocuğum sürekli dışarı çıkmak ister, hava almak ister. Fazla yerinde oturamaz şunu yapmak ister” gibi sürekli böyle koruyor, çocuğunu koruyor.”* şeklinde ifade ederken Ö1;” *Anneler*

daha çok çocuklarıyla birlikte ilgilendikleri için, anneler daha çok yüz göz oluyor çocuklarıyla. Ve bu da çocukların eğitiminden öğretiminden sadece anne sorumluymuş konumuna getiriyor. Anne çok çaresiz kaldığında babayı öcü gibi gösteriyor, işte “Baban gelince söyleyeceğim ödevini yapmadın. Ödevini yap babana söylerim” ve Ö6;” Her şey annenin sorumluluğunda. Sınıf içinde şöyle yansıma; bütün sorumluluk annenin üzerinde olduğu için, annenin tabii tepkileri bazen değişebiliyor. Her zaman anne her şeyi omuzladığı için, annenin tepkileri bazen değişiyor. Tepki verilmeyecek yerde farklı tepkiler, çocuklar gelip anlatabiliyorlar annelerini işte “Annem bu hafta böyle davrandı. Böyle yaptı” şeklinde tutumları değişebiliyor bazen. Çünkü sorumluluk tamamen annenin omuzlarında, evdeki işler de annenin omuzlarında. Bu nedenle de biraz böyle şiddete meyilli veliler gözlemliyoruz açıkçası annelerde. Annenin iyi davrandığı hafta çocuk biraz daha böyle mülayim, daha rahat geliyor. Annenin gergin olduğu hafta çocuk da gergin geliyor. Bunu hissedebiliyorsunuz. Soruyorsun yani çocuğa “Oğlum bu hafta evde bir kavga mı var? Bir sorun mu var, sen niye böyle değiştin?” ya da kızım işte. O aile içindeki tutum tabii ki çocuğa direkt olarak yansıyor. Yani çocuk rahat bir ortamdan geliyorsa, o hafta çok rahat bir çocuk görüyorsun karşında.” Görüşlerine yer vererek annenin eğitim sürecinde baskın olduğu ve çocuğun sorumluluğunun annenin üzerinde olduğu görüşlerine yer vermişlerdir.

Babaların çocuğun eğitim sürecine dahil olmaması görüşünü Ö6;” babalar hep arka planda. Baba işten geliyor yorgun, ilgilenmiyor. Bunu bahane ediyor.” Ö10; Babaların daha geri planda kaldıklarını ve sürecin içine dahil olamadıklarını gözlemliyorum. Ö8;” Yıllardır hep babalar biraz daha geri planda kalıyor günümüzde biraz değişse de hala aynı. Babalar, anneler kadar ilgilenmiyorlar çocuklarıyla, ben o şekilde görüyorum.” Ö1;” Şimdi babalarla çok muhatap olmuyorum açıkçası babalar rahatlar. Ama maalesef bizim Türk toplumunda babalar kendilerini “Ben dışarıda yorulduğum geldim. Çocuklar ben gelmeden ödevini yapsın. Bana dokunmayın” havasında. Bunu doğru bulmuyorum.” açıklamalarında bulunmuşlardır.

Ebeveyn tutumlarında tutarsızlık olduğu görüşünü Ö2;” bir aile içerisinde sadece tek tutum sergilenmiyorlar. Anne babalar farklı tutumlar sergileyebiliyorlar. Baba kendisinin demokratik olduğunu düşünürken, anne daha otoriter bir şekilde evin içerisinde kurallar koyabiliyor. Anne babanın arasındaki farklılıklar çocukta da farklılıkları ortaya çıkarıyor. Çocuk bu sefer diyor ki “Annem varsa ben böyle davranırım, bunu yaparım. Babam varsa, böyle davranırım”. O zaman ne oluyor? Çocuk kişiye göre davranış geliştiriyor. Öğretmen okulda farklı şeyler istiyor, anne farklı, baba farklı. Artı bu ailedeki farklılıklarda velilerden

ikisinin ayrı ayrı gelip öğretmenlerden talepleri bile farklı oluyor. Ebeveyn tutumlarındaki farklılıklar veliler arasında da soruna neden oluyor. Çocuklar arasında bir davranışı ya da birbirlerine karşı bir sorun olduğunda iki velinin o soruna bakışı farklı oluyor. Bir tanesi mesela “Yapabilir, çocuktur” derken, öbürü için bu büyük bir olay teşkil edebiliyor. Sorun olarak karşımıza çıkabiliyor” bildirirken Ö5;” Çocuk ikilemde kalıyor. Bunun çocuğa yansımaları olumlu değil, çocuk çünkü ikilemde kalıyor. Anne farklı davranıyor, baba farklı davranıyor. Bu sınıf içi davranışlarına da yansıyor. Çocuk da sınıf içinde de normal hayatında da ne yapacağını bilemiyor. Çünkü iki farklı tavır görmüş. Anneden farklı babadan farklı bir tavır görmüş. Çocuk da ne yapacağını bilemiyor. Kararsız oluyor genelde. Mesela anne de baba da aynı tutumu sergileyen velilerde var onlar böyle paralel tavır sergileyenlerin çocukları da aynı anne-baba gibi ne konuda ne yapacağını daha iyi biliyorlar. Kararsız kalmıyorlar.” ifadelerine yer vererek anne babanın farklı tutum sergilemesinin çocuğun üzerinde kararsızlık davranışı oluşturduğu görüşünü bildirmiştir.

Babanın eğitim sürecinde destekleyici rolünün çocuğun üzerinde olumlu etki ettiği görüşünü Ö7;” Ama şunu söyleyebilirim, baba ilgiliyse çocuk daha iyi. Davranış olarak da iyi, dersler konusunda da iyi. Ben Tatlıcak’ta çalışırken, çocuğun durumu çok iyiydi. Bir zaman sonra çocuğun durumu kötüleşmeye başladı. “Ne oldu?” dedim. Her zaman babasının ilgilendiğini biliyordum, “Babam işsiz öğretmenim” dedi. O baba da morali bozuk olduğu için ilgilenememiş. Yani o yüzden biliyorum, baba önemli.” ifade ederken Ö4;” Tabii baba ve annenin ortak karar aldığı, ortaklaşa bir tutum aldığı öğrenci sayısı çok az maalesef. Babalar bir sıkıntıda mesela bazen biz babalarla işi daha kolay çözebiliyoruz, çünkü daha objektif olabiliyorlar. Bizi daha anlayışla karşılayabiliyorlar. Çözüm odaklı oluyorlar.” ve Ö1;” Babanın arada bir alıp doğruyu anlatması ve yapması gerektiğini söylemesi çocukta olumlu etki yaratıyor. Çünkü “Babam beni önemsiyor. Babam benimle ilgileniyor” havası çok etkili oluyor. Özellikle de erkek çocuklarında ben, babanın eğitim-öğretimde devreye girmesine kesinlikle taraftarım.” şeklinde ifade etmişlerdir.

4.8 Sınıf Öğretmenlerinin Velilerden Beklentisine İlişkin Bulgular

Araştırmada cevabı aranan son soru, sınıf öğretmenlerinin velilerinden beklentilerini belirlemeye yöneliktir. Bu araştırma sorusu ile ilgili olarak katılımcılara “Bir öğretmen olarak velilerinizden beklentileriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo9. Sınıf Öğretmenlerinin Velilerden Beklentisine İlişkin Bulgular

Alt Tema	Katılımcılar
İş birliği ve Etkileşimde Olma	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11
Çocuğun İlgisi/İhtiyaçlarına Duyarlı Olma	Ö1, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10
Saygı Duyma	Ö1, Ö3, Ö5, Ö7
Rol Model Olma	Ö5, Ö6, Ö9, Ö10
Öğretmene Müdahale Etmeme	Ö1, Ö5, Ö6, Ö8
Etkileşimli Kitap Okuma	Ö5, Ö9, Ö11
Çocuğun Öğretmene Karşı Düşüncelerini Etkilememe	Ö2, Ö4

Tablo 9 incelendiğinde bu kapsamda dokuz öğretmen velilerinden iş birliği ve etkileşimde olmalarını, sekiz öğretmen çocuklarının ilgi/ihtiyaçlarına karşı duyarlı olmalarını, dört öğretmen kendilerine saygı duymalarını, dört öğretmen çalıştıkları yaş grubu çocukların taklit etme davranışı gösterdiklerini bu doğrultuda velilerinden çocuklarına rol model olmaları gerekliliğini, dört öğretmen velilerinden mesleğine müdahale etmemelerini, üç öğretmen çocuklarıyla etkileşimli kitap okumalarını, iki öğretmen çocuğun öğretmene karşı düşüncelerini etkilememelerini gerektiği görüşlerini bildirmişlerdir. Süreç boyunca velilerinden iş birliği ve etkileşimde olmalarını isteyen Ö2;” Bir öğretmen olarak velilerden beklentim; okulun yapıcı davranışlarının evde desteklenmesi. Yani ilkokuldaki öğretmenin okulda yaptıklarının evde bozulması demek, çocuk açısından eğitim olarak çok fazla bir şey kazandırmıyor çocuğa. E bütünlük içerisinde olması gerekiyor. Öğretmenle iş birliği yapması gerekiyor. Bunun için uğraşyoruz. Herkes veli olarak çocuğunun iyiliğine çalıştığımızı düşünerek, bizim karşımızda değil öğretmenin yanında yer alarak birlikte ve okulla beraber eğer eğitim öğretim faaliyetlerini götürürse, veli öğretmenin söylediklerine değer vermeli.” görüşüne yer vererek iş birliği halinde olmalarını istemeye dikkat çekerken Ö4;” Başkalarıyla konuşmak yerine gelsinler birlikte çözelim bir şeyi, ortaklaşa karşılıklı veli alışverişimiz olsun. Bunu yapan velilerimle öğrencinin başarısı daha çok yükseliyor, ama uzak kalan ama arkandan başkalarına sorunlarını yansıtan velilerle bir arpa boyu yol alamıyoruz maalesef.” ve Ö10;” Çocuğunun okuldaki hayatıyla da ilgilensin istiyorum bazı veliler var çocuklarını öylece atıveriyorlar. Sorsun konuşalım. Neler yaptığımızı ve neler yapabileceğimizi. Ayrıca bizim gruplarımız küçük gruplar olduğu için ödev takibi, ders tekrarları, okuldaki arkadaş iletişimlerinin takip edilmesi gerekir.” ifadelerinde velilerinin kendileriyle etkileşim halinde olmalarını, çocuklarının takibini yapmaları görüşlerine yer vermişlerdir.

Sınıf öğretmenleri, velilerinden çocuklarının ilgi/ihtiyaçlarına karşı duyarlı olma beklentilerini Ö6;” Çocuğuyla ilgilenen, ödevlerinde, çalışmalarında onun yanında olan, onu

kontrol eden. İlgilenen veli istiyorum ama kontrol eden veli olsun. Yanında oturup da her şeyi yapan veli istemiyorum. Yanında evet, otursun ama kontrolcü olsun sadece, işini yapan olmasın. Çocuğun kendi işini kendisinin yaptığı, bunu sadece kontrol eden bir veli profili istiyorum. Çocuğun alabileceği sorumlulukları çocuğa yükleyen. “Sen yapamazsın, sen edemezsin” diyen bir veli değil de daha çok “Sen yaparsın. Bu senin görevin. Bu senin işin, tabii ki sen yapacaksın” diyen veliler isterim. Çocuklarına değer veren veliler, onları bir birey olarak kabul eden veliler, onların sözlerini dinleyen veliler. Dövmeyen veliler, şiddete meyli olmayan veliler. Çocuklarını seven veliler, kucaklayan veliler. Hediye olarak maddi şeyler değil de manevi şeyler veren veliler.” şeklinde belirtirken Ö1;” Okul malzemeleri tam göndersinler. Beslenmelerini unutmasınlar. Çocuklarına sevgi göstermekten çekinmesinler. Eve verdiğimiz sorumlulukların takibini yapsınlar, yapmış mı yapmamış mı? Ve yapması gerektiğini o da söylesin, ben de sınıfta söyleyeyim ki bu pekişsin. Destek bekliyorum.”, Ö7;” Valla çocuklarını her zaman her konuda takip etmeleri derslerinde, dışarıda. Kiminle arkadaş, kiminle oynuyor, nasıl oynuyor... Benim çocuğumun davranışı nasıl? Evdeki çocukla dışarıdaki çocuk aynı değil. Her an gözetim altında olsunlar. Çocuklarını tanısınlar istiyorum. Hepimiz çocuklarımızı seviyoruz. Bizim çocuklarımızdan daha iyi çocuk yok bir anne baba olarak, ama çocuğumuzun seviyesi nerede, ne durumda, davranış bazında nerede, eğitim öğretimde nerede bilmemiz lazım Genel olarak ilgi, velilerden ilgi istiyorum. Maddi ve manevi tüm ihtiyaçlarını karşılamalarını istiyorum bir de.” açıklamalarında bulunarak velilerden çocuklarının ilgi ve ihtiyaçlar konusunda duyarlı olma beklentisi içerisinde oldukları görüşlerine yer vermişlerdir. Sınıf öğretmenleri, velilerinden kendilerine karşı saygı duyma beklentilerini görüşünü Ö5;” Öncelikle ilk beklentim saygı. Gerek işime gerekse de kişiliğime. Bazı veliler o kadar üslupsuz ve tepeden konuşuyorlar ki. Saygısızca tavırlar, yargılamalar. Sen bana saygı duymazsan ben senin çocuğuna nasıl saygı duyabilirim. Bu saygısızlık çocuğa da yansıyor. Her istediği olsun hep onun çocuğu olsun işime karışmasınlar başka da hiçbir şey beklemiyorum inanın.” ve Ö7;” Yani biz bir şey söylediğimiz zaman “Öğretmen benim çocuğumu sevmiyor da ondan böyle konuşuyor” düşüncesi oluşmasın, oluşuyor çünkü. Saygı istiyoruz çünkü benim çocuğum neyse, onları çocukları da benim için o şekilde. Ben de o çocuklara aynı şekilde daha iyisi olsun istiyorum. Burada benim adım “çok iyi öğretmene çıksın diye istemiyorum bunu, çocuk iyi olsun diye istiyorum.” şeklinde ifade etmişlerdir. Velilerinden mesleklerine müdahale etmemelerini beklentisinde olduklarını Ö6;” Neler istemem ki. Velilerimden beklentilerim; işime karışmasınlar. Ben işimi yaparım. Gerçekten çok fazla karışan var. Dün en basitinden bir öğrencinin sırasını değiştirdim. Akşam 10 tane telefon, sabah 10 tane telefon “Yerini tekrar değiştirir misiniz”. Bu şekilde

velilerle karşı karşıyayız maalesef. Bize işimizi öğreten veliler var. İşte işimize karışmasınlar. Biz işimiz yaparız, dürüstçe çalışırız.” ifadelerine yer verirken Ö8;” Müdahale etmesin, sınıf içine karışıyorlar. Yani bunu kendilerine farklı bir görev ediniyorlar. Sınıfın içindeki davranışlara, diğer öğrencilere karışmayı kendilerine bazı görev edinen veliler var mesela. O tür davranacağına bıraksın, biz kendimiz ilgilenelim. Bize işimizi öğretmesinler biz yıllardır bu mesleğin içindeyiz zaten ama yok en iyisini onlar biliyor. İlgilenecekse de lütfen bilinçli ilgilensinler, ben onu isterim velilerden.” açıklamalarına yer vermiştir. Velilerinden çocuklarıyla etkileşimli kitap okuma beklentisinde olduğu belirten Ö5;” okuma anlamında keşke her velim, en azından haftada birkaç saat... Yani bir iki gün yarım saatliğine de olsa bir kitap alıp eline okusa da çocuklara örnek olabilseler. Okuma konusunda maalesef çok zayıfız. Bir kitap belirleyip beraber okunsa güzel olur. Düşüncelerini paylaşıp tartışsalar. Bunu isterim.” görüşlerine yer vermiştir. Sınıf öğretmenleri, velilerinden çocuğun öğretmene karşı düşüncelerini etkilememe konusunda beklentide olduklarını Ö4;” Yani öncelikle evde öğretmen hakkında kötü tutumları olsa bile bunu çocuklarına yansıtılmalarını bekliyoruz. Ben bunu hep ilk toplantılarımda da söylüyorum. İlk tanıştığım zaman diyorum ki “Bakın ben farklı bir insanım. Beni sevmeyebilirsiniz, nefret de edebilirsiniz. Yani hoşunuza gitmeyebilir davranışlarım konuşmalarım ama ben bu çocuğun öğretmeniyim. Günümün altı saatin onunla geçiriyorum. Benim için sizin nefret etmeniz önemli değil, ama çocuk nefret ederse siz sıkıntı çekeceksiniz, ben de burada çekeceğim. Ne sıkıntı yaşarsak yaşayalım, lütfen gelin benimle halledin. Bir sıkıntınız olduğunda, eleştiriniz olduğunda her zaman kapım açık, telefonum açık. Bunu çocuğunuza lütfen yansıtmayın ki onun tutumu okula ve bana karşı değişmesin. Okulu severek gelsin.” şeklinde ifade ederken benzer bir görüşte olan Ö2;” Ve bir de yaşadığım olaylar arasında mesela, öğretmenle ilgili olumsuz fikirlerini bile çocuğun yanında asla söylemesini tavsiye etmem, çünkü o zaman öğretmen otorite olmaktan çıkıyor ve öğretmenin yaptığı hiçbir şey de sonuçlanmıyor. O çocuk da arada eğitim zayıfatı olarak eğitim öğretimini tamamlamış oluyor.” ifadelerine yer vermişlerdir.

BÖLÜM 5

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde çeşitli ebeveyn tutumlarının, ilkokul kademesinde öğrenim gören öğrencilerin, sınıf öğretmenlerine göre sınıf içi davranışlarına yansımalarını incelemek amacıyla, toplanan nitel verilere dayanılarak oluşturulan bulgulara yönelik sonuçlara yer verilmiştir. Öneriler bölümünde araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında bazı önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada, ebeveynlerinin tutumlarının özel ve devlet okullarının ilkokul kademesinde öğrenim gören öğrencilerin davranışlarına nasıl yansıdığını, öğretmenlerin görüşleri alınarak ortaya koymaya çalışılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre aşağıdaki görüşlere ulaşılmıştır. Ebeveyn tutumlarına göre istendik ve istenmedik davranışlar olmak üzere iki tür davranış sergiledikleri ifade edilmiştir. Ayrıca araştırmada çocukların davranışlarındaki bu farklılıklarda velilerin takındığı ebeveyn tutumlarının büyük etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte çocuğun yetiştiği çevrenin, ailenin bağlı olduğu kültürel özelliklerin de etkili olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre sınıf öğretmenleri öğrencilerinin, sınıf içi davranışlarında ailelerinin takındığı ebeveyn tutumlarının çocukların davranışlarına doğrudan yansıdığı ifade edilmiştir.

Bu konuyla alakalı olarak Yaprak (2007) yaptığı çalışmasında çocukların kişiliklerine, benlik algılarına ve başkalarıyla olan ilişkilerindeki davranışlarına ailelerinden gördükleri tutum ve davranışların etkili olduğunu vurgulamıştır. Bunun yanında çocukların duyarlı, mutlu, mutsuz, kaygılı, ilgili, sorumluluk sahibi olmalarında aile içerisindeki tutum ve davranışların önemli rol oynadığını tespit etmiştir. Ayrıca çocukların anne ve babalarından gördüklerini başkalarına yansıttığı ifade edilmiştir. Yaprak (2007)' in araştırmasının sonucu ile bu araştırmanın bulgularından elde edilen sonuçlar örtüşmektedir.

Araştırmanın sonucunda çalışan annelerin çocuklarına karşı izin verici, hoşgörülü ve koruyucu tutum sergilediği görüşüne yer verilmiştir. Bunun sebebi onları ihmal ettiklerini düşünmeleridir. Bu bulgu Şanlı (2007) ve Yavuzer (2001)'in görüşleriyle benzerlik göstermektedir. Bornstein ve Zlotnik (2008) ise, çalışan annelerin çalışmayan annelere göre daha demokratik olduğunu saptamışlardır. Bu sonuç araştırmada elde edilen sonuçlarla ters

düşmektedir. Alpoğuz (2014), ilköğretim 2, 3, 4 ve 5. sınıf öğrencileri ile yaptığı araştırmada gelir düzeyi yüksek olan ebeveynlerin demokratik tutumu benimsedikleri gelir düzeyi düşük ebeveynlerin ise otoriter tutumu benimsediklerini tespit etmişlerdir.

Yörükoğlu (2007) ise aile ortamında bireylerin birbiriyle iyi ilişkilere sahip olması, çocuğun kimlik edinmesinde ve olgunlaşmasında etkili olduğunu ve bu durumun çocukta güven duygusunun artmasını, kabul ve destek görmesini sağladığını belirtmektedir. Ayrıca aile içerisinde anlayış gören öğrencilerin bunu kendi çevresine de yansıttığı, ilişkilerinde hoşgörülü davrandığı ve sorumluluk sahibi bireyler olduğu yönündeki görüşleri araştırma sonucunu destekler niteliktedir. Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre sınıf öğretmenlerinin meslek hayatlarında ilgisiz-ihmkâr ve koruyucu ebeveynlerle sık karşılaştıkları belirtilmiştir. Yapılan araştırmada ilgisiz ihmalkâr tutuma sahip velilerin daha çok devlet okulunda, aşırı koruyucu tutum benimseyen velilerin ise özel okullarda daha sıklık gösterdiği ifade edilmiştir. İlgisiz ihmalkâr ebeveynler, çocukla etkileşimini mümkün olduğunca en az seviyede tutmaya çalışırlar. Dolayısıyla ailenin çocuktan beklentisi düşük olmaktadır. Bu şekilde yetişen çocuklar, dürtü kontrolü zayıf, düşük akademik başarıya sahip, kendini hoş gören, sorumluluk alamayan çocuklar olarak görülebilir.

Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre aşırı koruyucu tutumda yetişen çocuklarda, aile çocuğa karşı gereğinden fazla kontrol ve özen gösterdiğinden ve çocukların yapabilecekleri gereken görev ve sorumlulukları kendi yaptığından çocuklarda öz güven eksikliği, içine kapanıklık/utangaçlık, durumlara karşı fazla alınganlık/kırılganlık, isteksizlik gibi özelliklerin görüldüğü bulgulardan elde edilmiştir. Bunun yansırı çocuk ailede gördüğü korumacı tutumu öğretmeninden beklemekte kendisinin yapabileceği bir konuda öğretmeninden veya arkadaşlarından yardım istemektedir. Koruyucu ebeveyn tutumu ülkemizde çok sık rastlanan tutumlardan biridir (Akalin ve İrkin, 2018; Tuzcuoğlu, 2013). Bu tutumda çocuğun çevresinde bulunan yetişkinler çocuğun yapabileceği pek çok şeyi çocuk yorulmasın, zorlanmasın veya üzülmesin diye çocuğun görev ve sorumluluklarını kendileri üstlenmektedirler. Çocuklarına karşı bu tutum içerisinde olan yetişkinler çocuğun gelecek yaşantısına oldukça zarar verdiklerinin farkında olmamaktadırlar (Tuzcuoğlu, 2013). Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre aşırı koruyucu anne baba tutumuna sahip aileler çocuklarına karşı sevecen, ilgili ve sıkı bir disiplin göstermektedirler. Araştırma bulgularında dikkat çeken bir diğer unsur da koruyucu tutumda yetişen çocukların, daha sık hastalanması ve akabinde devamsızlık problemi yaşanan öğrenciler olduğu ifade edilmiştir.

Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre otoriter tutumda yetişen çocuklar, bir durum veya olay karşısında öğretmenine tamamen itaat etme ve nedeni sorgulamama, kendini ifade edememe, arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle iletişim kurmakta zorluk çekmeleri dolayısıyla sessiz-içine kapanık bireyler olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca bu çocukların özellikleri arasında aşırı kaygı duyma, ğretmen korkusu ve akademik başarısızlık da bulunmaktadır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre demokratik ebeveyn tutumunda yetişen çocuklar, öz güven duygusu yüksek, kendini ifade etme ve empati becerileri gelişmiş, sorumluluk duygusu yüksek ve yaşından olgun davranış gösteren özelliğe sahip bireyler olarak yetiştiği ifade edilmiştir. Bu konuda Kaya ve diğerleri (2008) eğitim düzeyleri yüksek olan ebeveynlerin demokratik tutumlara sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuç araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Bu tutumda yetişen çocuklar kurallara uyma konusunda hassasiyet gösteren, kendinin ve başkalarının haklarına saygı duyan bireyler olarak karşımıza çıkmakta bu yüzden de sınıf içi davranışlarında problem davranış çıkaran çocuklar olmamaktadırlar. Ayrıca bu tutuma sahip çocuklara devlet okullarında neredeyse hiç rastlanılmazken, özel okullarda sayılarının fazla olduğu belirtilmiştir.

Yine araştırmadan elde edilen bulgulara göre aileler, çocuklarına karşı otoriter ebeveyn tutumu takındığında, çocuğa olumsuz rol model olduğu görüldüğü ifade edilmiştir. ocuk da ailesinde gördüğü sert, baskıcı tavrı modelleme yaparak kendi çevresine yansıtıp olumsuz sosyal ilişkiler kurduğu sınıf öğretmenleri tarafından gözlenmiştir. Bu durum benzer şekilde aşırı hoşgörülü tutuma sahip ailelerin çocuklarında da olumsuz etki yaratmaktadır. Ailesi tarafından koşulsuz kabul gören istediği gibi davranılan çocuklar çevresinden de kendilerine ailesinin davrandığı gibi davranılmasını bekler. Bu tutumda yetişen çocuklar okul ve sınıf kurallarına uymakta zorluk çeker ve sosyal ilişkileri bozular. Bu iki tutum çocukların saldırgan, öfkeli, çekingen, kaygılı, uyumsuz tavırlar göstermesine neden olurken çocuğun sınıf içi ilişkilerinde de sorun yaşamasına sebep olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar, avukatlık, doktorluk, öğretmenlik gibi mesleklerde çalışan ebeveynlerin aynı zamanda öğrenim düzeylerinin de yüksek olmasından, tutumlarının değişebileceğini göstermektedir. Daha fazla güç gerektiren ifti ve işçi gibi mesleği olan babaların yorgunluktan dolayı çocuklarıyla fazla iletişim kuramadıklarını göstermektedir. Yapılan araştırmalar anne mesleğiyle tutumları arasındaki ilişkinin önemli olduğunu göstermiştir. Özellikle ev hanımı olan annelerin meslek sahibi olan annelere göre daha koruyucu ve baskıcı tutuma sahip olduklarını belirlenmiştir (meroğlu, 1996; şendoğdu, 2000).

Bu araştırmada aşırı koruyucu aile ortamında yetişen çocuğun başta özgüven eksikliği, çekingenlik ve kendini iyi ifade edememe gibi davranışların görüldüğü, otoriter bir aile ortamında yetişen çocuğun karşılaşılan durumlara itaatkarlık, sorgulamama, kendini iyi ifade edememe ve içine kapanıklık gibi davranışların görüldüğü, demokratik tutumda yetişen çocuğun sorumlulukların farkında, öz güveni yüksek, kendisinin ve başkasının haklarına saygılı olduğu görüşü ve ilgisiz tutumda yetişen çocukların sınıf içinde problem davranış gösterdiği, sorumluk bilincinin oluşmadığı, okul araç ve gereçlerinde sürekli olarak eksiklerinin olduğu, akademik başarılarının diğer öğrencilere kıyasla daha düşük olduğu ifade edilmiştir .Kılıçarslan'a göre (2008) aile, bireyin beslenme, bakım, sevgi ihtiyacı, duygusal ve psikolojik gelişim, eğitim, kültürel değerleri kazanma, sağlıklı zekâ gelişimini sürdürme gibi temel ihtiyaçlarını karşıladığı birincil yerdir. İlgili alan yazın taramasında, çocuk yetiştirmede ebeveyn tutumu kilit bir rol oynamaktadır. Baskıcı ve hoşgörüsüz tutum benimseyen ailede yetişen çocuklarda özgüven eksikliği vardır. İnsanlar tarafından kolayca yönlendirilmeye müsait ve oldukça hassas bir yapıları vardır. Aşırı hoşgörülü tutuma sahip aile ortamında çocuklar rahat ve şımarıktırlar. Ebeveynlerini kontrol altına alarak onlara hükmeder. Dengesiz, tutarsız, kararsız aile ortamında büyüyen çocuk anne ve babasının durumuna göre hareket eder. Bu çocuklarda öz benlik gelişimi zayıftır, doğru veya yanlış davranışın ayırımını yapamazlar. Demokratik tutuma sahip aile ortamında büyüyen çocuk sosyal, saygılı, özgüvenli ve otokontrolü yüksek bireylerdir. Sorumluluklarının bilinci yüksek girişken ve üretici özelliklere de sahiptirler. Araştırmanın sonuçları bu araştırmanın Kılıçarslan (2008) sonuçlarını destekler niteliktedir. Ailelerin çocuklarına karşı olumlu ya da olumsuz tutumlarının, çocukların sosyal hayatlarında önemli bir etkisinin olduğu görülmektedir. Aileler çocuklarına karşı otoriter ebeveyn tutumu takındığında çocuğa olumsuz rol model olmaktadır. Çocuk da ailesinde gördüğü sert, baskıcı tavrı modelleme yaparak kendi çevresine yansıtıp olumsuz sosyal ilişkiler kurmaktadır. Bu durum benzer şekilde aşırı hoşgörülü tutuma sahip ailelerin çocuklarında da olumsuz etki yaratmaktadır. Ailesi tarafından koşulsuz kabul gören istediği gibi davranılan çocuklar çevresinden de kendilerine ailesinin davrandığı gibi davranılmasını bekler. Bu tutumda yetişen çocuklar okul ve sınıf kurallarına uymakta zorluk çeker ve sosyal ilişkileri bozulur. Bu iki tutum çocukların saldırgan, öfkeli, çekingen, kaygılı, uyumsuz tavırlar göstermesine neden olurken çocuğun ilişkilerinde de sorun yaşamasına sebep olmaktadır (Özçelik,2020).

Araştırma sonuçları çocuğun sınıf içi davranışlarının ailenin takındığı ebeveyn tutumunu yansıttığını göstermektedir. Ayrıca alan yazın incelendiğinde çeşitli araştırmalar algılanan

ebeveyn tutumları ile kişilik özelliklerinin ilişkili olduğunu vurgulamaktadır (Arrindell ve ark. 1999, 2005, Meesters ve ark. 1995, Schlette ve ark. 1998). Araştırmada elde edilen bulgular neticesinde babanın destekleyici rolü, babaların sürece dâhil olamayışı, ebeveyn tutumlarındaki tutarsızlıklar ve annenin baskın rol oynaması sınıf öğretmenleri tarafından ifade edilmiştir. Günümüzde tam gün dışarıda çalışan kadın sayısının giderek artması, bebeğin doğumundan kısa süre sonra çoğu annenin çalışma hayatına dönmesi kadar, kadın-erkek eşitliğinin özellikle gelişmiş ülkelerde yaygın biçimde benimsenmesi, babaları çocuğun yaşamında çok önemli bir yere getirmiştir (Bach, 1946, Akt: Ekşi, 1990). Çeşitli araştırmalarda babanın olumlu ilgisi ve sevgisi ile çocukların akran ilişkilerinde istikrarlı olunmasına liderlik, uyum yeteneği ve olumlu davranış gelişimi arasında ilişkiler bulunduğu gösterilmiştir (Pringle, 1978, Akt: Ekşi, 1990).

Yörükoğlu (1992) ise yoksul ailede çocuk ana babadan ne denli uzak durursa o denli iyidir. Çocuk ancak yaramazlık yaptığında göze görünür. Baba büyük çocuklara pek yüz vermez, okul durumları ile ilgilenmez. Yapılan bu araştırmaya göre, devlet okulundaki baba velilerin çoğunlukla çocukların eğitim-öğretim hayatlarıyla ilgilenmediği, çocuk yetiştirme sorumluluğunu anneye yüklediği belirtilmiştir. Başka araştırmalarda ise anne ve babanın farklı tutumlar sergilemesi ve farklı tutum sonucu çıkan anlaşmazlıklar çocuğun davranışlarını negatif yönde etkileyen bir güç olduğu ortaya konmuştur (İkiz ve Samur, 2016; Dursun, 2010). Yapılan bu çalışmada çocuk yetiştirmede anne ve babanın ortak bir tutumda birlikte rol alması çocukların sınıf içi davranışlarına olumlu yansıdığı ifade edilmiştir. Bu çocuklar özgüven sahibi, sorumluluk bilinci yüksek ve daha mutlu bireyler olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre devlet ve özel okullarda görev yapan öğretmenlerin fikir ayrılığı yaşamadığı, her iki grupta yer alan öğretmenlerin beklenti ve isteklerinin benzer olduğu görülmüştür. Katılımcı öğretmenlerin, velilerinden sürekli iş birliği ve etkileşimde olmalarını, çocuklarının ilgi/ihtiyaçlarına karşı duyarlı olmalarını ve onlara rol model olmalarını, kendilerine saygı göstermelerini ve meslek hayatlarına müdahale edilmemesi beklentisi içinde olduğu ifade edilmiştir.

Öğretmenlerin velilerden beklentilerinin en büyük çoğunluğunun veli çocuk ilişkisiyle ilgili olduğu görülmektedir. Öğretmenler, velilerden çocuklarıyla ilgilenmelerini, çocuklarını takip etmelerini, desteklemelerini, değer vermeleri, sevmelerini, çocuğun ihtiyaçlarını karşılamalarını, ödevlerine destek olmalarını, çocuklarına karşı anlayışlı ve hoşgörülü olmalarını, sorumluluklarını yerine getirmelerini, çocuklarıyla iletişim halinde olmalarını ve

sorunlarıyla ilgilenmelerini sıklıkla ifade etmişlerdir. Velilerden öğretmenle iş birliği yapmasını, öğretmene saygılı olmasını, öğretmene müdahale etmemesini, öğretmene destek olmasını ve öğretmene güvenmesini beklemektedirler (Babaoğlan, elik ve Nalbant, 2018). Başka bir araştırmada öğretmenler velilerinin kendileriyle en çok iş birliği halinde olmalarını, sadece problem davranış veya durumlarda değil sık sık iletişimde olmalarını, çocuklarıyla daha fazla ilgilenmesi gerektiği belirtmişlerdir (Barge ve Loges, 2003; Gökdere 2013; Yıldız, 2020). Araştırmada elde edilen bulgular bu araştırmanın sonucu ile benzerlik göstermekte olup araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı velilerden, en çok iş birliği ve etkileşimde olmaları beklentisinde olduğu sonucu sınıf öğretmenleri tarafından ifade edilmiştir

5.2. Öneriler

1. Araştırmacılara; ebeveyn tutumlarının öğrenci davranışlarına etkisinin, ilkokul haricinde diğer eğitim kademelerinde nicel ve karma araştırmalar yapması önerilir.
2. Ebeveynlerin çocuklarıyla daha kaliteli ve sağlıklı ilişkiler kurabilmeleri için demokratik ebeveynler olmaları hususunda kendilerini geliştirmelerinin, çocuğun gelişimine ve akademik hayatına katkı sağlayacağı düşünölmektedir. Bu kapsamda ebeveynleri bilinçlendirmek için okullarda alanında uzman kişiler tarafından seminerler düzenlenebilir. Ayrıca yerel ve ulusal tüm kurum ve kuruluşların bu konu üzerinde önemle durması, toplumsal görev bilinciyle program ve projeler üretmesi sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Akalın, S., & İrkin, R. (2018). Ebeveynlerin tutum ve davranışlarının çocukluk çağı obezitesi ile ilişkisi. *Izmir Democracy University Health Sciences Journal*, 1(3), 49-62.
- Aksoy, D. B., Kılıç, U. Ş., & Kahraman, G. T. (2009). Asya kültürlerinde ebeveynlik stilleri ve uygulamaları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18 (2), 14-25
- Alpoğuz, D. (2014). *Algılanan ana-baba tutumlarının ilköğretim öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarına ve Türkçe dersi akademik başarılarına etkisi* [Yüksek Lisans Tezi]. Ahi Evran Üniversitesi.
- Arrindell WA, Akkerman A, Bagés N & ark. (2005) The Short-EMBU in Australia, Spain, and Venezuela: factorial invariance, and associations with sex roles, self-esteem, and Eysenckian personality dimensions. *Eur J Psychol Assess* 21:56–66.
- Arrindell WA, Sanavio E, Aguilar G & ark. (1999) The development of a short form of the EMBU: its appraisal with students in Greece, Guatemala, Hungary, and Italy. *Pers Individ Dif* 27:613–28.
- Aslan, A. (2002). Değişen Toplumda Aile ve Çocuk Eğitiminde Sorunlar. *Ege Eğitim Dergisi*, 1(2), 25-33.
- Ateşsönmez, S. (2018) *Algılanan ebeveyn tutumunun yetişkin bireylerde duygusal yeme bozukluğuna etkisinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Üsküdar Üniversitesi.
- Au, W. (2007). High-stakes testing and curricular control: A qualitative metasynthesis. *Educational Researcher*, 36, 258-267.
- Aydoğdu, F. & Dilekman, M. (2016). Ebeveyn Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2): 570-585.
- Babaoğlan, E., Çelik, E., & Nalbant, A. (2018). İdeal Öğrenci Velisi Üzerine Nitel Bir Çalışma. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 51-65.
- Bacanlı, H. (2003). “Ana-Baba ile İlişkiler”. Sınıf Yönetimi. Ed: Emin Karip, Pegem Yayıncılık.
- Baker, A. J. L., & Soden, L. (1998). The challenges of parent involvement research. ERIC Clearinghouse on Urban Education.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Barge, J. K. & Loges, W. E. (2003) Parent, student and teacher perceptions of parental involvement. *Journal of Applied Communication Research*, 31(2), 140-163.
- Başar, H. (2005). *Sınıf Yönetimi*. Pegem Yayıncılık.

- Baumrind, D. (1971) "Harmonious Parents And Their Preschool Children", *Developmental Psychology*, 4, 99- 102.
- Baumrind, D. (1991). The Influence of Parenting Style on Adolescent Competence and Substance Use. *The Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56-95.
- Bhering, E. (2002). Teachers' and parents' perceptions of parent involvement in Brazilian early years and primary education. *International Journal of Early Years Education*, 10(3).
- Birgin, M. (2012). *Çocuk Eğitiminde Ailenin Önemi* . İstanbul: El Yayınları .
- Candemir, F. A. (2000). *Anne-baba tutumlarının çocuktaki benlik kavramı üzerine etkisi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- Carlisle, E., Stanley, L., & Kemple, K. M. (2005). Opening doors: Understanding school and family influences on family involvement. *Early Childhood Education Journal*, 33(3).
- Comer, J. P., & Haynes, N. M. (1991). Parent involvement in schools: An ecological approach. *The Elementary School Journal*, 91(3).
- Çakmak, Ö. Ç. (2010). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.
- Çalık, M. ve Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38.
- Çalık, M., Ayas, A. & Ebenezer, J.V. (2005). A review of solution chemistry studies: Insights into students' conceptions. *Journal of Science Education and Technology*, 14(1), 29-50.
- Çayak, S., & Ergi, D. Y. (2015). Öğretmen-Veli İş birliği ile İlkokul Öğrencilerinin Sınıf İçindeki İstenmeyen Davranışları Arasındaki İlişki. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, (11).
- Çelenk, S. (2003). Okul başarısının ön koşulu: Okul aile dayanışması. *İlköğretim Online*, 2(2).
- Darling, N. & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113 (3), 487-496
- Demirel, F., Üner, A. & Kırmı, E. (2001). Van ili kırsalındaki annelerin çocuk beslenmesindeki alışkanlıkları ve uygulamaları. *Van Tıp Dergisi*, 8: 18-22.
- Demiriz, S. & Öğretim, A. D. (2007). Alt ve üst sosyoekonomik düzeydeki 10 yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 15(1), 105-122.
- Durmuş, R. (2006). *3-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin kişilik özellikleri ile anne-baba tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.

- Dursun, A. (2010). *Okul öncesi dönemdeki çocukların davranış problemleriyle anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*, [Doktora Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Ekinci, S. Z. (2019). *Okul öncesi kurumlarında öğretmen-aile iş birliği ve öğretmenlerin velilerle yaşadıkları sorunlar* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Fırat Üniversitesi.
- Ekşi, A. (1990). Çocuk, genç, ana babalar. Bilgi Yayınevi.
- Englund, M. M. Luckner, A. E. Whaley, G. J. L. & Egeland, B. (2004). Children's achievement in early elementary school: Longitudinal effects of parental involvement, expectations, and quality of assistance. *Journal of Educational Psychology*, 96 (4).
- Epstein J.L. & Jansorn. N.R. (2004). School, Family and Community Partnerships Link the Plan. *The Education Digest*, 69 (6).
- Epstein, Joyce L. (2010). School/family/community partnerships: Caring for the children we share. *Phi Delta Kappan*, 92(3)
- Erkan, S. & Toran, M. (2004). Alt sosyoekonomik düzey annelerin çocuklarını kabul ve reddetme davranışlarının incelenmesi (Diyarbakır ili örneği). *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 91-97.
- Eşsizoglu, A., & Arısoy, Ö. (2008). *Hemşirelerin Depresyona ve Depresyon Hastalarına Karşı Tutumları: Karşılaştırmalı Bir Çalışma*. *Dicle Tıp Dergisi*, 167-176.
- Fan, X., & Chen, M. (2001). Parental Involvement and Students' Academic Achievement: A Meta-Analysis. *Educational Psychology Review*. 13(1), 1-22. <https://doi.org/10.1023/A:1009048817385>
- Ferrara, M. M. (2009). Broadening the Myopic Vision of Parent Involvement. *School Community Journal*, 19(2).
- Finfgeld, D. L. (2003). Metasynthesis: The state of the art-so far. *Qualitative Health Research*, 13(7), 893- 904.
- Goodall, J. (2013). Parental Belief and Parental Engagement: How Do They Interact ? *Journal of Beliefs and Values*, 34, 87-99.
- Gottman, J. (1997). *The Heart Of Parenting. How To Raise An Emotionally Intelligent Child*. London: Bloomsbury.
- Gökçe, E. (2000). İlköğretimde Okul Aile İşbirliğinin Geliştirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 204-209.
- Gökdere, E. (2013). Öğretmen Beklentilerinin Yönetimi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(5), 179-183.
- Gölçek , S. (2020). *Lise öğrencilerinin anne baba tutumları ile sınav kaygısı arasındaki ilişki: akademik başarıya ilişkin bilişsel çarpıtmalarının aracı rolü* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gaziantep Üniversitesi.

- Graham-Clay, S. (2005). Communicating with Parents: Strategies for Teachers. *School Community Journal*, 15(1), 117-129.
- Grolnick, W. S. (2003). The Psychology of Parental Control. How well-meant parenting backfires. London: Lawrence Erlbaum Associates.
- Gutman, L., & McLoyd, C. (2000). Parents' Management of Their Children's Education Within the Home, at School, and in the Community: An Examination of African-American Families Living in Poverty. *The Urban Review*, 32(1), 1-24.
- Günel, A. (2007). *Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Selçuk Üniversitesi.
- Gür, B. S. & Kurt, T. (2011). Türkiye’de ailelerin eğitim ihtiyaçları. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 27(27).
- Gürsoy, S. (2006). Anne-Baba Rehberliği İçin İpuçları. *Yeni Eğitim*, 16, 57-59
- Hart, C. H., Newell, L. D., & Olsen, S. F. (2003). *Parenting skills and socialcommunicative competence in childhood*. In J. O. Greene & B. R. Burlison (Eds.), *Handbook of communication and social interaction skills* (pp. 753-797). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Herrell, P. (2011). Parental involvement: Parent perceptions and teacher perceptions (Doctoral dissertation, East Tennessee State University). Retrieved from <http://www.dc.etsu.edu/cgi/>
- Hoover-Dempsey, K. V. Battiato, A. C. Walker, J. Reed, R. P. DeJong, J. M. & Jones, K. P. (2001). Parental involvement in homework. *Educational Psychologist*, 36(3)
- Hoskins, D. (2014). Consequences of Parenting on Adolescent Outcomes. *Societies*, 506-531.
- Hoşgörür, V. (2005). “İletişim”. *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- İkiz, S. & Samur, A. Ö. (2016). Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Fiziksel ve İlişkisel Saldırganlığın Ebeveyn Tutumları Açısından İncelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(35).
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2007). *Family, self, and human development: Theory and application* (2. baskı). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum
- Kandır, A., & Alpan, Y. (2008). Okul Öncesi Dönemde Sosyal-Duygusal Gelişime Anne-Baba Davranışlarının Etkisi. *Aile ve Toplum*, 4(14).
- Karabulut Demir, E. & Şendil, G. (2008). Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları*, 11, 15-25
- Karaman, E. (2020). *10-18 yaş grubu çocukların anne ve babalarının ebeveyn tutumlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Üsküdar Üniversitesi.

- Kaya, A., Bozaslan, H. & Genç, G. (2012). Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18:208-225.
- Kaya, M. (1997). Ailede Anne-Baba Tutumlarının Çocuğun Kişilik ve Benlik Gelişimindeki Rolü. *19 Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9 (9)
- Kaya, Ö. (2011). *İlköğretim birinci kademe öğrencilerinde ebeveyn katılım algısını açıklamaya yönelik bir model geliştirme*. [Yayınlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Kılıçarslan, F. (2008). *Çocuğumu Nasıl Eğitmeliyim*. (1. Baskı). Turkuaz Kitaplığı
- Kırık, A. (2014). Aile ve Çocuk İlişkisinde İnternetin Yeri: Nitel Bir Araştırma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 337-347.
- Kitapçıoğlu, G. & Yanıkkere, E. (2008). Manisa Doğumevinde Doğum Yapan Kadınların Doğurganlık Öyküleri, Aile Planlaması Davranışı ve Doğum Sonrası Aile Planlaması Danışmanlığı. *Ege Tıp Dergisi*, 47: 87-92.
- Kocayörük, Ş. (2016). Parental Involvement and School Achievement. *International Journal of Human and Behavioral Science*, 2(2).
- Kordi, A., & Baharudin, R. (2010). Parenting attitude and style and its effect on children's school achievements. *International journal of psychological studies*, 2(2), 217.
- Kotaman, H. (2008). Türk ana babalarının çocuklarının eğitim öğretimlerine katılım düzeyleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1)
- LeMoyne, T., & Buchanan, T. (2011). Does “Hovering” Matter? Helicopter Parenting and Its Effect On Well-Being. *Sociological Spectrum*, 399-418.
- Maccoby, E. E., Martin, J. A., & Mussen, P. H. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction . *Handbook of child psychology* (pp. 1-101).
- McClain, H. R. (2006). *Family-school collaboration: The benefits and barriers*. [Unpublished Master Thesis], School of Education, Curriculum and Instruction.
- MEB (1973). Millî Eğitim Temel Kanunu,”1739 Sayılı Kanun”, Resmî Gazete,14574,24 Haziran 1973.
- Meesters C, Muris P, & Esselink T (1995) Hostility and perceived parental rearing behaviour. *Pers Individ Dif* 18:567–70.
- Merriam S. A. (2015). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber* (S. Turan, Çev.). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Merriam-Webster Dictionary Online. <http://www.merriam-webster.com/> (03.07.2022).
- Mussen, P. H. (1984). *Child Development and Personality*.

- Nimsi, E. (2006). *İlköğretim ikinci sınıf öğrencilerinin ana-baba tutumları ile okul başarıları ve sınıf içi etkinlik düzeylerinin karşılaştırılması*. [Yüksek Lisans Tezi]. Uludağ Üniversitesi.
- Oğuz, K. (2012). *İlköğretim okullarında aile katılımı: ölçek uyarlaması*, [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Kastamonu Üniversitesi.
- Orçan, M. (2004). *“Anaokula devam eden 6 yaş grubu çocukların sosyal gelişimlerinin algılanan anne baba tutumlarının ve bazı değişkenlere göre incelenmesi”* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya Selçuk Üniversitesi.
- Ömeroğlu, F. (1996). *Okulöncesi dönemde çocuğun terbiyesinde annenin rolü ve annelerin çocuk yetiştirme tutumları (anne tutumlarının demografik bilgilere göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin bir araştırma)*, [Yayınlanmamış Doktora Tezi], Marmara Üniversitesi.
- Özcan, H. (1996). *İlkokul öğrencilerinin özgüvenleri, akademik başarıları ve anne baba tutumları arasındaki ilişkiler*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Marmara Üniversitesi.
- Özçelik, A. (2020). *Kaynaştırılmış ortamdaki normal gelişim gösteren çocukların öğrenme güçlüğü olan akranlarına karşı tutumlarının incelenmesi (pendik örneği)*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Üsküdar Üniversitesi.
- Özden, M. & Saban, A. (2019). *Nitel çalıştırma paradigma ve teorik temeller*. Anı Yayıncılık.
- Özgan, H. & Aydın, Z. (2010). Okul-aile işbirliğine ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşleri. *e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 5(30), 1169-1189.
- Özgür, H. (2016). The relationship between Internet parenting styles and Internet usage of children and adolescents. *Computers in Human Behavior*, 60, 411-424.
- Özkara, Y. (2002). *Özel ilköğretim okullarının veli beklentilerini karşılama düzeyleri*. [Basılmamış Yüksek Lisans Tezi], Selçuk Üniversitesi.
- Özyürek, A., & Şahin, F. T. (2005). 5-6 Yaş Grubunda Çocuğu Olan Ebeveynlerin Tutumlarının İncelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19-34.
- Patton, M. Q. (2005). *Qualitative research*. John Wiley & Sons, Ltd
- Russell, A., Aloa, V., Feder, T., Glover, A., Miller, H. & Palmer, G. (1998). Sex-based differences in parenting styles in a sam. *Australian Journal of Psychology*, 50, 89-99.
- Sağat, H. (2016). *Bireylerin anne baba tutumlarının özgüven ve sosyal fobiye olan ilişkisinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Bilim Üniversitesi.
- Sak, R., Sak, İ., Atli, S. & Şahin, B. (2015). Okul öncesi dönem: Anne baba tutumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3).
- Sayı, M. & Yağmurlu, B. (2012). *Ana Babalık: Kuram ve Araştırma*. Koç Üniversitesi Yayınları.

- Schlette P, Brandstrom S, Eisemann M & ark. (1998) Perceived parental rearing behaviours and temperament and character in healthy adults. *Pers Individ Dif* 24:661-8.
- Sezer, Ö., & Oğuz, V. (2010). Üniversite Öğrencilerinde Kendilerini Değerlendirmelerinin Ana-Baba Tutumları ve Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(3), 743-758.
- Sheldon, S. B. (2007). Improving Student Attendance with School, Family, and Community Partnerships, *The Journal of Educational Research*, 100(5)
- Snyder, J., Stoolmiller, M., Wilson, M., & Yamamoto, M. (2003). Child anger regulation, parental responses to children's anger displays, and early child antisocial behavior. *Social Development*, 12, 335-360.
- Sümer, N., Aktürk, E. & Helvacı, E. (2010). Anne-Baba Tutum ve Davranışlarının Psikolojik Etkileri: Türkiye'de Yapılan Çalışmalara Toplu Bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*. 13(25): 42-59.
- Şaban, C. (2011). *İlköğretim okullarında velilerin eğitime katılım düzeyleri ve tercih ettikleri katılım türleri*. [Yüksek Lisans Tezi], Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Şahin, F. T., & Özyürek, A. (2008). 5-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Demografik Özelliklerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 395-414.
- Şahin, İ. (2009). Demokrasi ve İnsan Hakları Eğitimi. *e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 4(4).
- Şanlı, D. (2007). *Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Şanlı, D., & Öztürk, C. (2012). Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 31-48.
- Şen, Ş., & Boyraz, E. (2017). Annelik Rolü ve Çocuk İçin Tüketime Yansımaları: Kadınların Ebeveynlik Tutumları ve Hedonik Tüketim Eğilimi Üzerine Bir Araştırma. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 347-370.
- Şendoğdu, M. C. (2000). *Anaokuluna devam eden 5-6 yaş çocuklarının anne babalarını algulamaları ile anne babaların kendi tutumlarını algulamaları arasındaki ilişki* [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Şirin, S. (2019). *Yetişin Çocuklar* (30 b.). Doğan Egmont Yayıncılık.
- Towe-Goodman, N. R., & Teti, D. M. (2008). Power assertive discipline, maternal emotional involvement, and child adjustment. *Journal of Family Psychology*, 22(4), 648-651.
- Tutkun, Ö. & Köksal, A. (2000). Okul- Aile İşbirliğinde Yeni Yaklaşımlar. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*.
- Tuzcuoğlu, N. (2003). *Bir Aile Olmak: Anne Baba Olmanın Altın Kuralları*, Morpa Yayınları.

- Üredi, I., & Erden, M. (2009). Öz-Düzenleme Stratejileri ve Motivasyonel İnançlarının Yordayıcısı Olarak Algılanan Anne Baba Tutumları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 781-811.
- Walsh, D. & Downe, S. (2005). Meta-synthesis method for qualitative research: A literature review. *Journal of Advanced Nursing*, 50(2), 204-211.
- Yağmurlu, B., Citlak, B., Dost, A. & Leyendecker, B. (2009). Türk Annelerin Çocuk Sosyalleştirme Hedeflerinde Eğitime Bağlı Olarak Gözlemlenen Farklılıklar. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63): 1-15.
- Yaprak, B. (2007). *İlköğretim öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumunun diskriminant analiziyle belirlenmesi ve benlik saygısı ile olan ilişkisinin değerlendirilmesi üzerine bir uygulama* [Yüksek Lisans Tezi]. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- Yarapsanlı, B. (2011). *Çocuklarda depresyon belirtilerinin yordanmasında yaşanmış olumsuz olaylar, algılanan anne-baba tutumu, öğrenilmiş çaresizlik ve umutsuzluğun rolü* [Yüksek Lisans Tezi]. Maltepe Üniversitesi.
- Yavuzer, H. (1998). *Çocuk Psikolojisi* (16.Basım). Remzi Kitabevi
- Yavuzer, H. (2013). *Çocuk ve Ergen Eğitiminde Anne Baba Tutumları* (4.Baskı). Timaş Yayınları.
- Yavuzer, H. (2018). *Ana-Baba ve Çocuk* (28.Basım). Remzi Kitabevi
- Yıldırım, A.& Şimşek, B. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (11b). Seçkin Yayıncılık
- Yıldız, A. (2004). Ebeveyn Tutumları ve Saldırganlık. *Polis Bilimleri Dergisi*, 131-150.
- Yıldız, V. A. (2020). İlkokulda Çalışan Öğretmenlerin Eğitime Dair Beklentileri. *Uluslararası Temel Eğitim Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 10-21.
- Yılmaz, A. (2009). *İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin anne-baba tutumları ile kararsızlık düzeyleri arasındaki ilişki* [Yüksek Lisans Tezi]. Yeditepe Üniversitesi.
- Yılmaz, H. (2020). Possible Result of Extreme Parenting: Power of Helicopter Parenting Attitude to Predict Ego Inflation. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 523-554.
- Yörükoğlu, A. (2007). *Aile ve Çocuk*. (7. Baskı). Özgür Yayınları

EKLER

EK-1: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

ÇOCUĞU İLKOKULA GİDEN EBEVEYNLERİN ÇOCUĞA YÖNELİK TAKINDIĞI EBEVEYN TUTUMLARININ, ÇOCUK VE SINIF ÖĞRETMENLERİNE YANSIMALARI ARAŞTIRMASINA İLİŞKİN KULLANILAN ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

Merhaba Değerli Öğretmenim,

Ben Büşra Sarı, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sınıf Eğitimi bilim dalında yüksek lisans yapmaktayım. Çocuğu ilkokula giden ebeveynlerin çocuğa yönelik takındığı ebeveyn tutumlarının çocuk ve sınıf öğretmenlerine yansımaları ilişkin bir araştırma yapmaktayım. Bu nedenle sizlerin düşünce ve beklentilerinizi öğrenmek istiyorum. Yaptığım bu görüşmede verdiğiniz cevaplar sadece bu araştırmada kullanılacak ve kişisel bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır. Tüm soruları cevapladığınız ve vakit ayırdığınız için teşekkür ederim.

Ebeveyn Tutumları:

Otoriter Ebeveyn Tutumu Otoriter tutum sahibi olan anne ve babalar çocuklarına değer vermeyen, onun duygu ve düşüncelerini önemsemeyen, varlığını dikkate almayan, sürekli kontrol etme isteğiyle hareket eden ve çokça ceza uygulayan bir tutum izlerler. Bu tutumda ebeveynler tarafından sert ve katı kurallar konulur ve çocuğun bu kuralları sorgulamadan tam itaat etmesi beklenir. Bu hoşgörüsüz yapı içerisinde çocuk en küçük hatasında bile cezalandırılır.

Aşırı Koruyucu Ebeveyn Tutumu: Koruyucu tutum, anne ve babanın çocuğa karşı gereğinden fazla kontrol ve özen göstermesi anlamına gelir. Koruyucu anne babalar, çocuklarına abartılı şekilde dikkat etmeleri ile bilinirler. Çocuklarının yapması gereken her işi kendileri yaparlar.

İzin Verici Ebeveyn Tutumu: İzin verici tutum sahibi anne babalar, çocuklarına boyun eğen ve onların egemenliğini kabul eden kişilerdir. Bu tarz tutum sahibi anne babaların yetiştirdiği çocuklar anne ve babalarına hükmeder ve onlara karşı saygı göstermezler. Bu tutumu benimseyen anne babalar çocuklarına karşı aşırı hoşgörü gösterirler.

Demokratik Ebeveyn Tutumu: Bu tutumu benimseyen aileler çocuklarına erken yaşta, gelişim düzeylerine uygun bir şekilde altından kalkabilecekleri sorumluluk verirler. Evde çocuklarına söz hakkı tanır ve saygı duyarlar. Onların nelere ilgileri ve yetenekleri olduğunun farkında

olarak hareket ederler. Çocuklarına belli sınırlar dahilinde özgürlük tanır. Çocuklarını eleştirmezler.

Dengesiz Kararsız Ebeveyn Tutumu: Bu tutumu benimseyen ebeveynler, çocuklarının yanında birbirlerini eşleştirme ve karşılaşılan durumlar karşısında birinin olumlu diğerinin olumsuz bir tutum sergilemesi davranışı gösterirler. Ayrıca ebeveynlerden birinin çocuğunu kayırması davranışı da görülmektedir.

İlgisiz- İhmalkâr Ebeveyn Tutumu: Bu tür tutumu benimseyen ebeveynler çocuklarına karşı ilgisiz davranmakta, onları denetleme ve sınırlama ihtiyacı duymamaktadır. Ebeveynler çoğunlukla aile olmanın verdiği sorumluluk gereği çocuklarının maddi ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar. Çocuklarının duygusal ihtiyaçlarını görmezden gelerek onlara karşı ilgisiz bir tutum sergilerler.

Helikopter Ebeveyn Tutumu Çocuğu ve geleceği konusunda aşırı endişe duyan, olası olumsuz sonuçları önlemek için aşırı çaba gösteren, çocuklarının hayatını planlamayı ve yönetmeyi ve hatta çocuğun kendi başına yapabileceği görevleri yerine getiren, çocuklarının karşılaştıkları ve karşılaşacağı sorunları kendileri çözen ebeveynler helikopter tutum gösteren ebeveynler olarak adlandırılmaktadır. Bu ebeveynlerin ortak özelliği aşırı çocuk merkezîyetçi ve müdahaleci olmalarıdır dolayısıyla çocuklarının özerkliğini sınırlarlar.

SORULAR

- 1) Çocukların sınıf içi davranışlarında ne tür farklılıklar gözlemliyorsunuz. Sizce bunların sebepleri nelerdir?
- 2) Siz ne tür ebeveynlerle karşılaşıyorsunuz? Kısaca bahseder misiniz?
- 3) Sizce Otoriter ebeveyn tutumunda yetiştirilen çocukların sınıf içi davranışlarına olan yansımaları nelerdir? (beklenti, iletişim, problem) Bir örnek verebilir misiniz?
- 4) Sizce Aşırı koruyucu ebeveyn tutumunda yetiştirilen çocukların sınıf içi davranışlarına olan yansımaları nelerdir? (beklenti, iletişim,problem) Bir örnek verebilir misiniz ?
- 5) Sizce Demokratik ebeveyn tutumunda yetiştirilen çocukların sınıf içi davranışlarına olan yansımaları nelerdir? (beklenti, iletişim, problem) Bir örnek verebilir misiniz ?

- 6) Sizce İlgisiz- İhmalkâr ebeveyn tutumunda yetiştirilen çocukların sınıf içi davranışlarına olan yansımaları nelerdir? (beklenti, iletişim, problem) Bir örnek verebilir misiniz?
- 7) Velilerinizde görülen ebeveyn tutumları dikkate alındığında sizce bu tutumlar anne ve baba velilerde ne tür farklılıklar gözlemlemektesiniz? Açıklar mısınız?
- 8) Bir öğretmen olarak velilerinizden beklentileriniz nelerdir?

Yaşınız:

Cinsiyetiniz:

Meslekte Kaçınıcı Yılıınız: